

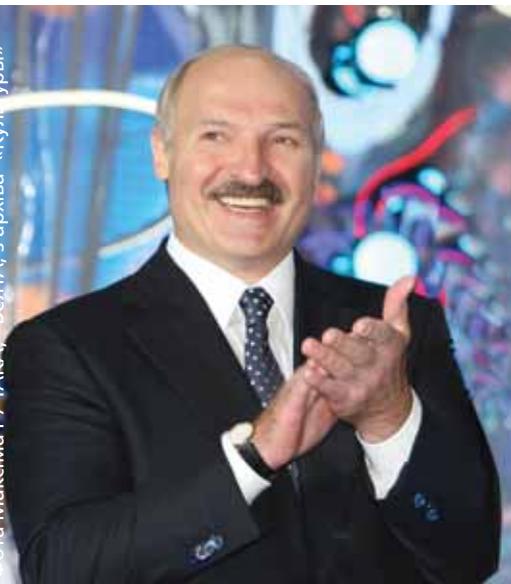
КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Фота Максіма ПУЧАКОВІЧА, з архіва «Культуры»

ГАСЦІННЫ ШЛЯХ ГОРДАЙ ЗЯМЛІ

МЕСЦА СУСТРЭЧЫ – ВАЛОШКАВЫ ВІЦЕБСК

Фота Юрыя ІВАНОВА

ПАМ'ЯЦЬ. НЕЗАЛЕЖНАСЦЬ. ТВОРЧАСЦЬ. НАСТУПНАСЦЬ

Фота Леаніда ШЧАМЯЛЁВА, БелТА; Юрыя ІВАНОВА

Кожны год зала Летняга амфітэатра ў час цырымоніі ўрачыстага адкрыцця Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску" літаральна ўзрываецца авацыямі, калі на сцэну падымаецца Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка, пад чыім патранатам праходзіць гэты непаўторны ліпенскі форум.

Год гэты зямальны для ўсіх народаў, якія перамаглі фашызм у Вялікай Айчыннай вайне. Сімвалізм святой для нас даты — 65-годдзя Перамогі — знайшоў сваё ўвасабленне і ў праграме першага вечара "Славянскага базару ў Віцебску-2010". Сімвалічна для ўсіх нас, беларусаў, ды, зрэшты, і для многіх іншых нашых сяброў у свеце, што спецыяльным прызам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "Праз мастацтва — да міру і ўзаемаразумення" сёлета ганаруецца імя народнага артыста СССР, народнага артыста Беларусі Уладзіміра Мулявіна і Беларускага дзяржаўнага ансамбля "Песняры". Сімвалічна і значна, бо ўжо больш за чвэрць стагоддзя праграма калектыву "Праз усю вайну" хвалюе нашы сэрцы, адбіваецца рэхам болю страт і радасцю, можна здабытай у баях Перамогі.

З Памяццю пра Подзвіг народа знітаваны творчы лёс яшчэ аднаго Майстра, натхнёнага Музаі зямлі беларускай. І зусім не выпадковым, сімвалічна напоўненым бачыцца тое, што на цырымоніі ўрачыстага адкрыцця фестывалю пачэсную прэмію Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва за 2009 — 2010 гг. Прэзідэнт нашай краіны ўручае народнаму мастаку Беларусі, удзельніку Вялікай Айчыннай вайны Леаніду Шчамялёву...

Сёння канцэнтрацыя зорак на віцебскім небасхіле ўражвае. А некалькі дзён таму многія з тых артыстаў, чые выступленні цяпер упры-

гожваюць сцэну Летняга амфітэатра, віталі глядачоў ля стэлы "Мінск — горад-герой" гордымі словамі: "Беларусь — гэта мы!". Яны праходзяць сёлета рэфрэнам праз усе знакавыя і значныя падзеі ў айчыннай культурнай прасторы. І ў дзень галоўнага дзяржаўнага свята нашай Радзімы — Дня Незалежнасці — мы паядналіся, спяваючы гімн разам. Магутным акордам у Памяць гадавіны Вызвалення Беларусі і ўслаўлення Незалежнасці прагучалі ва ўсіх абласцях краіны грандыёзныя салюты. Водгулле іх пачулі і на абедзвюх плошчах Перамогі — у Віцебску і Мінску. "Самае галоўнае — кожны з нас адчувае сябе свабодным грамадзянінам свабоднай краіны. І гэтак пачуццё літаральна акрыляе, натхняе на здзяйсненні і пераўтварэнні", — сказаў беларускі Лідэр 3-га ліпеня на мінскай плошчы Перамогі.

"На Беларусі Бог жыве..." — так кажа народ і так напісаў класік. Каб уславіць памяць воінаў нашай зямлі, стваральнасць і духоўнасць дзён сённяшніх, паўстаў у сталіцы Храм-Помнік у гонар Усіх Святых і бязвінна забітых у Айчыне нашай. "Знаходзячыся ў гэтым свяшчэнным месцы, мы нібыта стаім на скрыжаванні часоў і ацэньваем мінулае, каб паспрабаваць разабрацца ў сучасным і зазірнуць у будучае", — падкрэсліў Прэзідэнт краіны Аляксандр Лукашэнка на цырымоніі ўрачыстага адкрыцця велічнага храма.

Так, беларусы ўпэўнены ў мірнай, стваральнай сваёй будучыні. Творчая будучыня ёсць і ў "Славянскага базару ў Віцебску". І сёння, на дзевятнаццатым па ліку форуме мастацтваў, мы ўзіраемся ў яго наступнасць...

Павел ЛАТУШКА, міністр культуры Рэспублікі Беларусь, намеснік старшыні аргкамітэта XIX Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску":

"TERRA-БРЭНДЫНГ БЕЛАРУСІ — ВІЦЕБСК МАСТАЦКІ!"

Традыцыйна "галоўнай культурнай падзеяй лета" з'яўляецца Міжнародны фестываль мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску". Гэтае непаўторнае свята культуры і мастацтваў за дзевятнаццаць гадоў існавання ўжывоў і дзякуючы тэлевізійным трансляцыям віртуальна "наведаў" практычна не толькі кожны беларус, але і замежныя яго прыхільнікі з розных кантынентаў. Літаральна за пару дзён да пачатку тыднёвага марафона мастацтваў мы гутарым аб ім з намеснікам старшыні аргкамітэта фестывалю, міністрам культуры Рэспублікі Беларусь Паўлам ЛАТУШКАМ.

— Павел Паўлавіч, не першы год журналісты з многіх краін свету намагаюцца разгадаць, у чым крыецца поспех Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску", які з'яўляецца адным з найбуйнейшых творчых форумаў насамрэч сусветнага маштабу і аналагаў якому не адшукаць у іншых краінах свету...

— Тут спрацоўвае мноства самых розных фактараў. Адзін з галоўных — тая атмасфера творчасці, якая на час фестывалю літаральна насычае кожны квадратны сантыметр Віцебска. Так што, унікальны настрой "Славянскага базару..." ствараюць і жыхары горада, і яго шматлікія госці. Гасціннасць, адкрытасць і добразычлівую атмасферу неаднойчы адзначалі ўдзельнікі форуму. А яшчэ — высокі арганізацыйны і тэхнічны ўзровень усіх мерапрыемстваў у рамках фестывалю. Для таго, каб гэтага дасягнуць, вядзецца сур'ёзная праца цягам усяго года. І тое прыгожае і яркае дзейства, якое мы назіраем пад час фестывальнага тыдня ўжывоў і на тэлеэкранах, з'яўляецца плёнам карпатлівай работы прафесіяналаў самых розных накірункаў дзейнасці.

"Гэты фестываль — амаль равеснік нашай маладой дзяржавы, любімае стварэнне ўсёй Беларусі, у якое мы ўкладваем нашу душу", — акрэсліў феномен форуму Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лу-

кашэнка. "Славянскі базар у Віцебску" традыцыйна праходзіць пад патранатам Кіраўніка нашай дзяржавы, які пад час цырымоніі адкрыцця фестывалю ўручае спецыяльны прыз "Праз мастацтва — да міру і ўзаемаразумення". Сёлета ім услаўлены імя Уладзіміра Мулявіна і Беларускага дзяржаўнага ансамбля "Песняры". Пад "зоркай" Мулявіна пройдзе і шэраг іншых фестывальных імпрэз.

Так што дзякуючы менавіта гэтаму свайму магутнаму пасылу на сяброўства і пазітыўную сутворчасць людзей яму ўдалося набыць такую папулярнасць не толькі сярод жыхароў і гасцей горада, якія кожны год збіраюць поўныя залы ў Амфітэатры і на іншых пляцоўках фэсту, але і сярод тых творцаў самага высокага класа, што з задавальненнем наведваюць у гэтыя фестывальныя дні Віцебск і дораць усім ахвотным сваё мастацтва.

Зразумела, у полі зроку члены аргкамітэта трывалі шмат пытанняў — ад распрацоўкі канцэпцыі форуму, мастацкага і творчага насычэння яго імпрэз да вырашэння вузкіх тэхнічных і маштабных арганізацыйных момантаў, — дзякуючы чаму "Славянскі базар у Віцебску" мае трывалы імідж фестывалю са зладжанай работай усіх службаў.

— Так, гэты буйны міжнародны форум ужо даўно вырас да фармату крэатыўнага творчага і культурнага свята. І гэты фармат кожны год убірае ў сябе імёны новых удзельнікаў з новых краін свету...

— Прынамсі, сёлета ў горад на Заходняй Дзвіне завітаюць прадстаўнікі 34 краін свету. Упершыню сваё мастацтва прадставяць на віцебскай сцэне творцы з Кубы, Панама і Чарнагорыі. Калі казаць пра лічы, дык у рамках сёлеташняга "Славянскага базару ў Віцебску" горад наведвае каля 5 тысяч артыстаў. Запланавана 70 культурных праектаў, якія будуць ажыццяўляцца аж на 16 пляцоўках горада. Сярод іх — і новая сцэнічная пляцоўка на рэканструяванай плошчы Перамогі, якая можа змясціць тысячы чалавек.

"Славянскі базар у Віцебску" цягам многіх гадоў трансліруе на шырокае міжнароднае супольніцтва імідж Беларусі як краіны, што мае не толькі багатыя традыцыі мінулага, але і магутны культурны складнік дня сённяшняга, а таксама патэнцыял на заўтрасні дзень. Сведчаннем гэтага з'яўляюцца не толькі выступленні ў рамках фестывальных мерапрыемстваў нашых эстрадных выканаўцаў і калектываў самых розных жанраў, але і ўвесь спектр творчых імпрэз форуму, якія суправаджаюць тыдзень "Славянскага базару ў Віцебску". Я разумею, чаму для беларускіх артыстаў ужо сам удзел у мерапрыемствах Міжнароднага фестывалю мастацтваў — своеасаблівы творчы "конкурс".

Літаральна днямі на пасяджэнні калегіі Міністэрства культуры, прысвечанай развіццю айчыннай эстрады, мы, сярод іншага, абмяркоўвалі і тыя патэнцыйныя магчымасці для творчай самарэалізацыі, якія здольны даць нашым артыстам гэты буйны міжнародны форум. Вялася размова і пра функцыянаванне сістэмы прадзюсерства ў Беларусі, што паспрыяе папулярызаванні іх мастацтва.

Асабіста перакананы, што ў будучым прысутнасць на "Славянскім базару ў Віцебску" айчыннай культуры ў асобах нашых музычных калектываў і салістаў, танцавальных гуртоў, народных майстроў, кінематаграфістаў, тэатральных калектываў ды іншых творцаў можа і павінна быць яшчэ больш шырокай і прадстаўнічай. Каб міжнародная грамадскасць, якая сочыць за фестывальнымі падзеямі, мела магчымасць атрымаць больш поўнае ўяўленне пра тое, чым жыве беларуская культура сёння. І частку яе людзі спасцігаюць акурат праз Віцебск мастацкі — тэга-брэндынг Беларусі!

Фота Аляксандра ХІТРОВА, БелТА, з архіва "Культуры"

А 9 ліпеня на віцебскай Алеі лаўрэатаў спецыяльнага прыза Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "Праз мастацтва — да міру і ўзаемаразумення", якая месціцца непасрэдна ад увахода ў Летні амфітэатр, адкрыюць пліту ў гонар Уладзіміра Мулявіна і яго легендарнага калектыву. І месца гэтае — невыпадковае: "Песняры" з першага ж "Славянскага базару" былі яго ўдзельнікамі, Уладзімір Мулявін шматкроць выступаў старшынёй і членам журы Міжнароднага конкурсу выканаўцаў эстраднай песні "Віцебск". У 1994-м "Песняры" святкавалі сваё 25-годдзе на віцебскай сцэне, у 1996 годзе

Творчым нашчадкам Уладзіміра Мулявіна застаўся Беларускі дзяржаўны ансамбль "Песняры". Кіраўніку калектыву Вячаславу ШАРАПАВУ пашчасціла працаваць з Вялікім Артыстам.

— Уладзімір Мулявін, безумоўна, быў кумірам — у лепшым сэнсе гэтага слова. Калі я задумваюся, як ён змог стварыць такі надзвычай прыцягальны сцэнічны вобраз, дык разумею: ён не "адыгрываў ролю", а насамрэч быў такім. І як артыст увасабляў сабой квінтэсенцыю беларуса. Дый голас ягоны — вельмі "свой", цёплы, быццам табе не "вяшчаюць" з трыбуны, а з даверам размаўляюць сам-насам. Ва ўсім гэтым быў, да таго ж, нейкі магнетызм, які распаўсюджваўся і на паплекнікаў, сяброў Мулявіна, і на публіку, што ў зале, і на тых гледачоў і слухачоў, якія знаходзіліся "па той бок" тэлеэкрана, радыёпрыёмніка... На першы погляд, крыху замкнёны, Уладзімір Георгіевіч валодаў цудоўным пачуццём гумару, умемнем адбудаваць узаемаадносінны з музыкантамі. Ягоны талент зіхаець не толькі як асобны дыямент, але і як сонечны прамень. Ён не толькі блішчыць-пераліваецца сам, але і асвятляе ўсё наваколле. Мне неаднойчы даводзілася быць сведкам, як нечакана, быццам бы спантанна, прыходзіла да яго свежае рашэнне, якое становілася для той або іншай песні абсалютна натуральным, а не "наўмысна прыдуманым". У побыце ж — гранічная сціпласць, непераборлівасць, затое — увага да кожнага, хто побач.

— Успаміны пра Мулявіна быццам "ажыўляюць" яго ўвекавечаны помнік. Але ж перад ансамблем "Песняры" стаіць яшчэ больш складаная задача: перадаць нашчадкам музычны вобраз Песняра — зноў-такі, не "збранзавелы", а жывы, які знаходзіцца ў руху, у далейшым развіцці. Ці ўдаецца вам гэта?

— "Песняры" ўжо амаль сем гадоў жывуць і працуюць без Уладзіміра Георгіевіча, але — з Мулявіным у сэрцах. Абнаўляецца склад, мы шмат эксперыментуем. За гэты час былі разгледжаны і апрабаваны некалькі прынцыпова адрозных варыянтаў самой канцэпцыі далейшага існавання калектыву і працягу мулявінскіх традыцый. У прыватнасці, мы спрабавалі адаптаваць ранейшы рэпертуар "Песняроў" да сучаснасці: зрабіць новыя аранжыроўкі, праспяваць тыя кампазіцыі па-свойму. Потым аналізавалі, што атрымалася, унікалі ва ўсе тонкасці

Квінтэсенцыя Мулявіна

і дэталі, абмяркоўвалі, што працяваць, а што, можа, і прыглушыць. Спрабавалі і іншы падыход — парушнага аднаўлення былых традыцый. У выніку працэс інтэрпрэтацыі ператварыўся ў гэткае творчае даследаванне дзейнасці мулявінскіх

"Песняроў" як культурнай і, шырэй, грамадскай з'явы. У выніку мы прыйшлі да высновы, што самым, бадай, прадуктыўным перыядам сталіся 1970-я, калі маладыя, энергічныя, вясёлыя, з добрым пачуццём гумару "Песняры" літаральна перавяр-

Калі фотакар газеты "Культура" наведваў адно з прадпрыемстваў па апрацоўцы каменю ў Мінску, там віравала праца. Пад ціскам у тры тысячы атмасфер у пліце з імем Уладзіміра Мулявіна і ягоных "Песняроў" рабіўся контур надпісу, які золатам зазьяе на віцебскай Алеі зорак.

Ювеліры! Толькі гэтак і хоцацца назваць рабочых, што працавалі над адказным і пачэс-

нулі музычны свет і само стаўленне да беларускай песеннай спадчыны. Пазней, у 1980-я, прыйшоў напружаны пошук, пастаяннае вынаходніцтва новых музычна-драматургічных паваротаў, асабліва — на шляху да буйной формы. У рэшце рэшт мы, як нам здаецца, намацалі галоўную ідэю, якой жыў Уладзімір Мулявін і яго "Песняры": не гнацца за модай, а заўсёды заставацца самімі сабой.

Час інфармацыйнага голаду, якімі нам сёння ўяўляюцца 1970-я — 80-я гады, змяніўся часам інфармацыйнага шквалу. І толькі сёння, мабыць, становіцца цалкам зразумелай творчая і ідэйная спадчына Мулявіна. Ягонае "заставацца самімі сабой" у перыяд глабалізацыі набывае новае гучанне, распаўсюджваецца не толькі на творчую асобу або калектыв, але і на ўсю нацыю, на яе ўменне захоўваць, аднаўляць і перадаваць з пакалення ў пакаленне духоўныя здабыткі ўсяго народа. Такая задача стаіць і перад намі: быць беларусамі.

— А як жа параўнанні з тым, што было пры Мулявіне? Вам гэтага ніколі не пазбегнуць.

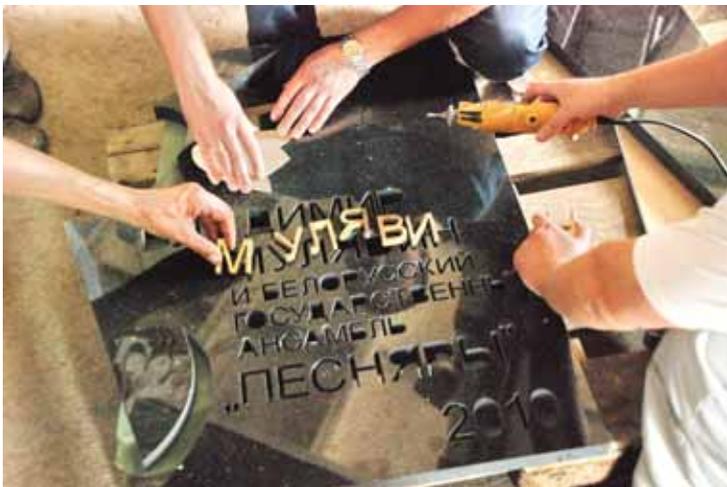
— І не трэба! Мы павінны былі паспрабаваць усё, каб абраць, нарэшце, сваю дарогу, якая не перакрэслівала б шлях, пракладзены Мулявіным, але і не паўтарала яго крок у крок. Крытыкі на наш адрас было шмат, і мы заўсёды прыслухоўваліся да пазітыўных прапановаў, навучыўшыся не звяртаць увагі на прыкрыя напады. А дзяржаўная падтрымка — залог далейшых творчых перамог. І — вялікай адказнасці за тое, што мы робім.

ным заказам. Зрэшты, і самі яны прызнаваліся: з "Песнярамі" звязана не толькі гісторыя культуры нашай краіны, але і гісторыя жыцця кожнага з нас. "Як там у Мулявіна? "Мне не забыцца песні той даўняе вясны..." — працітаваў задуменна

ў кароткім перапынку адзін з супрацоўнікаў прадпрыемства.

Цяпер зорка Мулявіна зазьяе і ў валожкавым Віцебску, там, дзе Муза Песняра лунала па-над святочнымі горадам і кранала сэрцы, дакраналася да душ...

Фота Юрыя ІВАНОВА

Удзельнікам, гасцям і арганізатарам XIX Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску"

Дарагія сябры!

Сардэчна віншую вас з адкрыццём XIX Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску"!

Фестываль цягам многіх гадоў пацвярджае і ўмацоўвае свае дабратворныя грамадска-культурныя традыцыі, радасна сустракае добрых і верных сяброў, прыцягвае новых майстроў мастацтва і прыхільнікаў.

Зноў шчыра радуемся гэтаму шматквеццю самабытнай і яркай творчасці, імкліваму росквіту горада Віцебска, нязменнай яго сардэчнасці і прывабнасці.

Саюзная дзяржава штогод удзельнічае ў правядзенні фестывалю і ашадна ставіцца да гэтага форуму, што з'яўляецца адным з сімвалаў беларуска-расійскай інтэграцыі. На шляху да нашага аб'яднання яшчэ нямала перашкод і праблем, аднак усе яны вырашальныя, калі адкрытасць, давер і ўзаемаразуменне будуць такімі ж, якімі мы прызвачаліся бачыць і адчуваць іх у Віцебску ў гэтыя фестывальныя дні.

Жадаю "Славянскаму базару" новага творчага ўзлёту, добрага надвор'я, рэалізацыі ўсіх задум яго арганізатараў, цудоўнага настрою ўдзельнікам і гасцям фестывалю!

3 павагай — Павел БАРАДЗІН, дзяржаўны сакратар Саюзнай дзяржавы

рапсодыя віцебскіх вуліц

Пад час мінулага "Славянскага базару" віцебская плошча Перамогі была абнесена па перыметры высокім парканам. На ім красавалася слова "рэканструкцыя". Пра тое, што дзелілася за агароджай, госці фестывалю маглі толькі здагадацца. Мясцовыя ўлады таксама не надта раскрывалі сакрэты — хіба абяцалі, што адна з найбольшых па тэрыторыі плошчаў Еўропы пасля свайго пераўвасаблення стане і адной з найпрыгажэйшых.

Імпрэза

ў "фармаце плошчы"

Без сумневу, тым заўсёднакам фестывалю, якія памятаюць плошчу яшчэ ў яе старым абліччы, на канавана ў гэты свой прыезд у Віцебск перажыць моцнае здзіўленне. Бо абяцанне — спраўдзілася.

Адразу па сканчэнні працоўнага дня плошча стала запаўняцца людзьмі. Дзятву прываблівалі не столькі звычайныя атракцыёны, якіх тут дастаткова, колькі нядаўна адкрытая Алея воінскай славы, напоўненая як баявой тэхнікай часоў Вялікай Айчыннай вайны, так і сучаснымі ваеннымі верталётамі. Пакуль бацькі ўчыталіся ў тэхнічныя характарыстыкі зброі і даведваліся пра яе ўнёсак у Перамогу, малеча без боязі ўскараскавалася на браню — балазе гэта не забаронена.

У якасці альтэрнатывы можна было пасядзець пад "парасонам" адной з кавярняў, сцены якой упрыгожвалі фоны з гісторыі "эвалюцыі" плошчы, або памкнуцца да фантанаў (гэта асабліва актуальна ў трыццаціградусную спеку), што сімвалізуюць своеасаблівы салют у гонар Перамогі. Праўда, выкананы ў вадзе.

— Тое, што плошча спалучае два сегменты — мемарыяльны і забавляльны, — гэта надзвычай важна і вельмі зручна для правядзення масавых мерапрыемстваў, — адзначыў начальнік упраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама Мікалай Пашынскі. — Як толькі тут скончыліся будаўнічыя работы, плошча стала сапраўдным цэнтрам гарадскога жыцця — і ў будні, і, асабліва, у святы. Раней такую функцыю выконвала плошча Свабоды, але ж маштабам горада яна ўжо відавочна не адпавядала.

Літаральна на маіх вачах акурат пасярэдзіне плошчы прыпыніўся вялізны аўтацягнік: ён прывёз першую частку сцэнічнага абсталявання, патрэбнага для правядзення беспрэцэдэнтнага ў беларускім шоу-бізнэсе эксперыменту. Каб даставіць усе складнікі сцэны вышыняй амаль у дванаццаць метраў, такіх фур спатрэбілася пяць.

Платныя імпрэзы на плошчах нішто ў нашай краіне пакуль не ладзілі. Сёлетні "Славянскі базар у Віцебску" ўвойдзе ў гісторыю як пачынальнік такой завядзёнкай. 10 ліпеня на плошчы Перамогі збяруцца зоркі "Еўрабачання" з усяго свету (уклучна, вядома, і з беларускімі ўдзельнікамі конкурсу розных гадоў), а праз некалькі дзён тут выступіць Дзіма Білан.

Што прадугледжвае "фармат плошчы"? З аднаго боку, — поўны дэмакратызм (прыкладам, у адрозненне ад некаторых канцэртных залаў, танцы тут толькі вітаюцца), а з іншага — нямала практычных праблем.

Першы фактар тычыцца не толькі паводзін публікі. Памятаю той час, калі білеты на канцэрты зорак (хай сабе ўзроўню "Ласкавога мая", а не "Rolling Stones") былі даступныя для кожнага студэнта. Але... Сённяшнія студэнты тое ўжо не памятаюць.

"Фармат плошчы" дазваляе разарваць гэтае замкнёнае кола. Білеты на абодва канцэрты будуць па кішэні ўсім і кожнаму! І таму арганізатары фестывалю спадзяюцца, што ў дні канцэртаў Віцебск спазнае "арганізаваны наплыў" моладзі з усёй вобласці. А месца тут хоціць усім: па ацэнках спецыялістаў, плошча можа змясціць да ста тысяч удзячных глядачоў!

Але менавіта з такой нечуванай для беларускага шоу-бізу масавасці вынікае і другі аспект канцэртаў на плошчы — праблемны. Ён тычыцца забеспячэння парадку, бяспекі ды і, урэшце, камфорту глядачоў.

— Для прафесіяналаў, якія ўтвараюць нашу каманду, правядзенне такіх імпрэз не з'яўляецца надта складанай праблемай. Таму вы дарэмна хвалюецеся, — парыравала намеснік дырэктара фестывалю Вольга Саннікава.

Як адзначыў Мікалай Пашынскі, комплексная прапрацоўка тых пытанняў, што самі сабой ставяць перад арганізатарамі падобныя мерапрыемствы, ужо праводзіцца на ўзроўні абласных улад:

— Службы, заангажыраваныя пад час гэтых мерапрыемстваў, ведаюць свае задачы. Мы ж прадугледзім усе патрэбы наведвальнікаў і пастараемся іх задаволіць.

Фуры са сцэнічным абсталяваннем прыехалі з Бабруйска: менавіта ў гэтым горадзе сёння базуецца ці не найлепшая на Беларусі сцэна для open-air. Сёлета Віцебску давялося яе арандаваць. Але ў хуткім часе такой патрэбы ўжо не будзе. Як адзначыў Мікалай Пашынскі, неўзабаве Віцебскі аблвыканкам аб'явіць тэндэр для набыцця ўласнай сцэны — яшчэ лепшай, паводле сваіх параметраў, за бабруйскую.

— Магчыма, якасць гэтага абсталявання вы ацэніце ўжо сёлета, — адзначыў начальнік упраўлення культуры, — бо яшчэ напрыканцы "цёплага" сезона мы спадзяёмся паспець правесці пару канцэртаў.

Такім чынам, самы час задацца пытаннем: а калі ж на гэтай шыкоўнай сцэне будуць выступаць зоркі ўзроўню, скажам, "Rolling Stones"?

— Я чую такое пытанне ўжо далёка не ўпершыню, — прызнаўся Мікалай Пашынскі. — Больш за тое: задачу прывезці на "Славянскі базар..." сапраўдную мегазорку сусветнага маштабу ставіць перад намі і Міністэрства культуры краіны. Але раней мы мелі аб'ектыўныя перашкоды: для выканаўцаў такога ўзроўню Амфітэатр усё ж замалы, і таму цэны білетаў на іх канцэрты там дасягнулі

б завоблачных вышынь. Іншая справа — плошча Перамогі... Усе магчымаасці будуць у нас ужо ў хуткім часе, і таму ёсць надзея, што "Славянскі базар..." дасягне новай "прыступкі" ў самай бліжэйшай перспектыве. Як вы самі можаце бачыць, фестываль не стаіць на месцы — ён паступова рухаецца наперад.

Зрэшты, сцэна на плошчы прызначана не толькі для суперзорак. Ужо пад час сёлетага фестывалю на ёй штодня будуць выступаць і мясцовыя калектывы. Раней на пляцоўцы ля Цэнтра народных рамёстваў ім было трохі зацесна, затое цяпер прасторы будзе хапаць.

— Дарэчы, неўзабаве ад плошчы і ажно да Успенкі размесціцца добраўпарадкаваная набярэжная, — распавядае пра планы на будучыню Мікалай Пашынскі. — А былы дом губернатара, які нібы завяршае гэты праменад, ператворыцца ў музей.

Стромкія барочныя вежы, "з нуля" адбудаваныя на Успенскай гары, сталі галоўнай неспадзяванкай для гасцей леташняга фестывалю: яны настолькі выразна змянілі "профіль" Віцебска, што абмінуць увагай гэтыя новыя архітэктурныя дамінанты было немагчыма. Гэтым разам гасцей чакае новае здзіўленне: царква ўжо атынкавана, і яе белы колер цудоўна гарманіруе з асяроддзем. Бо такіх светлых будынкаў за апошні год у горадзе значна паболела, і таму нават звычайны шпацир па цэнтры Віцебска здатны дадаць аптымізму і добрых эмоцый.

— Ведаючы характар старшыні Віцебскага аблвыканкама Аляксандра Косінца, я больш чым упэўнены, што і наведвальнікі наступных фестывалю штораз будуць мець нагоды для здзіўлення, бачачы, як моцна змяніўся Віцебск усяго за адзін год, — рэзюмаваў Мікалай Пашынскі напрыканцы нашай гутаркі.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Ля фестывальных кас людзі тоўпіліся ўжо з самай раніцы. Каб засцерагчыся ад лішніх пытаньняў, прадаўцы вывесілі на самым бачным месцы спіс тых канцэртаў, якім аншлаг быў забяспечаны яшчэ за тыдзень да афіцыйнага адкрыцця "Славянскага базару". І гэты спіс папаўняўся літаральна на вачах.

"Культуртрэгеры" збіраюць аншлагі

Па словах Мікалая Пашынскага, ужо да 5 ліпеня было рэалізавана 87% білетаў на фестывальныя імпрэзы. Летась гэты паказчык быў куды больш сціплы: каля 60%, прычым па агульных выніках фестывалю.

У чым прычына такога поспеху? Адказы на гэтае пытанне мне давялося пачуць розныя.

Мікалай Пашынскі мяркуе, што попыт быў абумоўлены прапановай: праграма фестывалю патрапіла "ў яблычак" кан'юнктуры глядацкіх запатрабаванняў. Прычым адзін са складнікаў гэтай кан'юнктуры — не толькі жаданне бачыць раскручаных па тэлебачанні зорак, але і разнастайнасць самой праграмы.

— Яшчэ памятаю тыя часы, калі ўся праграма фестывалю змяшчалася на невялічкім аркушыку, — згадвае Мікалай Пашынскі. — Сёлета яна ўяўляе з сябе цэлы "фаліант". Бачыць канцэрты адных і тых жа выканаўцаў віцябча-

язджае да нас у "нефестывальны" час, абавязкова наведваюць Амфітэатр, робяць там фота на памяць. Гэтае месца стала адметнасцю само па сабе!

Пакінуўшы "круглік", гэты унікальны "навабуд", у нетрах якога — сведчанне даўніны гісторыі Віцебска, я здолеў пачуць і яшчэ адзін адказ на тое самае пытанне. Ён даносіўся з плошчы Свабоды. Плазматы экран з ранку да ночы трансляваў рэкламу фестывальных падзей. І

Сёлетні фестывальны "лайн-ап", як ніколі раней, насычаны імёнамі тых выканаўцаў, якіх на FM-хвалях наўрад ці пачуеш — нягледзячы на іхнюю неаспрэчную вартасць. Проста, знайсці для іх месца ў праграме было б пустым марнаваннем бюджэту, ды і выступіць адно для вузкага кола "пасвячонах" тым музыкам ужо надакучыла. І таму фестываль да канца выканаў сваю "культур-

не, па шчырасці, трохі стаміліся. А вось квітка на джаз і класіку разыходзяцца надзіва хутка. Прызнацца, мы трохі хваліліся наконт Дзмітрыя Хварастоўскага: усё ж выканаўца гэты — даволі "нестандартны". Ды, як выявілася, сумневы былі дарэмныя. Больш чым упэўнены, што ягоны сольнік у Амфітэатры збярэ аншлаг.

У выставачным цэнтры сёлетні ажыятаж на білеты звязваюць з ростам папулярнасці як самога фестывалю, так і Віцебска ў цэлым. Колькасць наведвальнікаў установы спакваля больш — нават нягледзячы на тое, што горад сёння насычаны мноствам іншых цікавых аб'ектаў паказу. Віцебск становіцца ўсё больш утульным і прывабным для турыстаў, а "Славянскі базар..." — ці не галоўны яго брэнд. Нават тыя, хто пры-

гэта была зусім не рэклама ў фармаце "дата/месца".

"Яны ўжо сталі зоркамі ў сваіх краінах, і цяпер засталася толькі высветліць, хто з іх лепшы..." — прыблізна гэтак гучаў заклік набыць білет на конкурс маладых выканаўцаў.

— Так, білеты на "конкурсныя" імпрэзы традыцыйна разыходзяцца "са скрыпам", — прызнаўся Мікалай Пашынскі. — Асабліва гэта тычыцца фіналу, які не прадугледжвае выступленняў запрошаных зорак. Але сёлета сітуацыя выпраўляецца. Мы чарговы раз пераканаліся, што рэклама — рухавік прагрэсу.

Прычым прагрэсу не толькі ў сферы камерцыі, але і ў справе густы глядацкай аўдыторыі. Адчуць яго і задаволіць — справа няпроста. Развіваць — нашмат складаней.

трэгерскую" функцыю — вядома, у найлепшым сэнсе слова.

З перыядычнасцю прыкладна ў пяць хвілін над галоўнымі плошчамі Віцебска разносіліся чароўныя гукі "Троіцы" і спевы Ніно Катамадзэ ў суправаджэнні гурта "Insight". Сацыялагічнага апытання я не праводзіў, але больш чым упэўнены, што большасць мінакоў пачула гэтыя чужоўныя калектывы ўпершыню, а канцэрты апошніх, пазначаныя ў фестывальнай праграме, збяруць поўныя залы зацікаўленых слухачоў.

Пагутарыўшы з супрацоўнікамі аддзела рэкламы фестывалю, пацвердзіў слушнасьць сваёй высновы: у яго дзейнасці няма выпадковых кампанентаў. Каманда прафесіяналаў дбайна прадумвала кожны аспект прасоўвання "Славянскага базару..." на вуліцах Віцебска. Асабліва гэта тычыцца візуальнага аблічча фестывалю: уся яго рэкламная прадукцыя вытрымана ў адным ключы, вынайздзеным дызайнеркай....

Матэрыялы развароту падрыхтаваў Ілля СВІРЫН, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Віцебск — Мінск

У партызанскай зямлянцы

Адзін з найярчэйшых эпізодаў гісторыі Віцебшчыны — партызанскі рух

У вольны ад фестывальнай праграмы час госці "Славянскага базару..." змогуць завітаць у Віцебскі Музей Міная Шмырова (балазе ён месціцца акурат насупраць адной з пляцовак форуму — Абласной філармоніі). Літаральна пару тыдняў таму там адкрылася новая частка экспазіцыі, прычым не ў самім будынку, а на панадворку: пад густым слоём зялёнай маскіроўкі — партызанскія зямлянкі і акуп.

— Ідэя іх пабудоваў з'явілася ўжо доволі даўно, аднак рэалізаваць яе нам удалося толькі дзякуючы падтрымцы абласных улад, — распавёў старшы навуковы супрацоўнік музея Дзяніс Якаўлеў.

Пад час фестывалю ва ўсіх чатырох зямлянках будуць прадстаўлены музейныя прадметы, — адпаведна, іх

інтэр'ер абячае стаць максімальна набліжаным да "арыгінала".

Адкрыццё новай экспазіцыі, прымеркаванай да Дня горада, выклікала ажыятаж сярод віцябчан.

— Зрэшты, бывае нават так, што людзі праходзяць міма знаёмага з дзяцінства музея, бачаць нешта новае — і завітваюць, — кажа Дзяніс Якаўлеў.

Паводле яго слоў, неўзабаве новая частка экспазіцыі абрасце і інтэрактыўнай праграмай: кожны ахвотны здолее навучыцца скручваць кнот для "кактэйля Молатава", рабіць перавязкі "ва ўмовах лесу", карыстацца штабной картай...

рапсодыя віцебскіх вуліц

Напярэдадні XIX Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску" старшыня Віцебскага абласнога выканаўчага камітэта Аляксандр КОСІНЕЦ даў інтэрв'ю газеце "Культура".

— Як бы Вы акрэслілі генеральныя напрамкі развіцця культуры Віцебшчыны на дадзеным этапе? Якой Вы бачыце яе заўтра-пасляўтра?

— Перш за ўсё варта адзначыць, што культура — адзін з найбольш важных прыярытэтаў выканаўчай улады. Работа ў гэтым накірунку вядзецца згодна з мэтавымі праграмамі, асноўнай з якіх з'яўляецца Абласная праграма развіцця культуры. Яе задача — фарміраванне рэгіянальнай палітыкі ў гэтай сферы. Праца вядзецца па такіх напрамках, як гісторыка-культурная спадчына, музеі, бібліятэкі, народная творчасць, адрэацыя і развіццё культуры вёскі, тэатральнае, кіна-, відэа- і музычнае мастацтва, кадры культуры, умацаванне матэрыяльна-тэхнічнай базы.

Мы імкнемся забяспечыць рэальны рынак культурных паслуг для задавальнення патрэб насельніцтва. Адначасова прымаюцца меры па развіццю амаатарскай творчасці, ажыццяўляецца інфарматызацыя устаноў культуры.

Неабходны патэнцыял — ёсць. Выкананне праграмы забяспечваюць 25 аддзелаў культуры гар-, райвыканкамаў, 706 бібліятэк, 618 устаноў культуры клубнага тыпу, 2 паркі культуры і адпачынку, заапарк, 27 музеяў, абласны і 17 раённых метадычных цэнтраў, 85 дзіцячых школ мастацтваў, 2 музычныя вучылішчы і

Акрамя таго, ёсць планы стварыць у будынку Ратушы экспазіцыю гістарычнага развіцця рэгіёна, і накірунку Музея тэатральнага жыцця — як працягу экспазіцыі Літаратурнага музея. Да 2012 года ў Полацку ў будынку былога Дома афіцэраў размесціцца Музей гісторыі горада з рэстаўрацыйнымі майстэрнямі, турыстычным і выдавецкім цэнтрамі.

Сярод набыткаў апошняга часу — адкрыццё мастацкай галерэі ў будынку былога езуцкага калегіума ў Оршы, стварэнне Алеі Славы побач з плошчай Перамогі ў Віцебску, дзе сабраны баявая тэхніка часоў Вялікай Айчыннай вайны, і экспазіцыі партызанскага побыту ў парку абласнога Музея Героя Савецкага Саюза М.П. Шмырова. Актыўна вядуцца работы па стварэнні Верхнядзвінскага раённага музея і Музея гісторыі Дзвінскага краю на Міёршчыне. Ужо па гэтых напрамках можна меркаваць аб тым, што мы імкнемся ўзняць галіну культуры Віцебшчыны на новы ўзровень, з улікам павышэння цікавасці да айчыннай гісторыі і нацыянальнай культурнай спадчыны.

— У 2007 годзе Вы гаварылі на старонках "К" пра неабходнасць развіцця інфраструктуры "Славянскага базару ў Віцебску", пра стратэгію найбольш поўнага выкарыстання галоўнай сцэнічнай пляцоўкі фестывалю — Летня-

Аляксандр КОСІНЕЦ, старшыня Віцебскага абласнога выканаўчага камітэта:

"Беларускае Паазер'е" захоўвае і развівае сваю самабытнасць

1 — мастацтваў, абласная філармонія, Заслужаны калектыў — Беларускі тэатр "Лялька". Тут працуюць 8 тысяч чалавек, намаганнямі якіх і віруе культурнае жыццё ў Прыдзвінні.

За гэтыя гады нямаюць зроблена. Мяне асабіста радуе тое, што мы ўшчыльную заняліся гісторыка-культурнай спадчынай. У адпаведныя спісы ўнесена 885 нерухомых аб'ектаў, якія ўяўляюць гістарычную каштоўнасць. Усе яны ўзяты на ўлік, на шэрагу з іх вядуцца рэстаўрацыйныя работы.

Але ў п'яці гады захавання і выкарыстання помнікаў яшчэ хапае нявырашаных праблем. У першую чаргу яны тычацца гістарычных комплексаў і паркаў. Іх у вобласці — 32, прычым паркаў без пабудовы — толькі 6. Дзевяць гістарычных сядзіб не выкарыстоўваюцца і знаходзяцца ў рознай ступені разбурэння. Прычына проста: для рэстаўрацыі патрэбны грошы, і немаля. Так, толькі на рэстаўрацыю сядзібы колішняга памешчыка Ю.Бішэўскага ў пасёлку Лынтупы Пастаўскага раёна неабходна 1,2 млрд. рублёў.

Дапамагаюць інвестары. На сённяшні дзень адна прыватная фірма ўзяла ва ўласнасць гаспадарчыя пабудовы гістарычнай сядзібы ў вёсцы Старая Беліца Сенненскага раёна і плануе выкарыстаць іх пад турыстычны комплекс. Гэта добры прыклад для іншых ініцыятыўных прадпрыемстваў, і з развіццём агражатарства ў нашым Беларускім Паазер'і падобную практыку мы будзем пашыраць.

Адзін з бліжэйшых праектаў такога кшталту з прыцягненнем прыватнага капіталу — аднаўленне гістарычнага асяродка на вуліцы Пахроўскай у Віцебску і рэканструкцыя Дома-музея Марка Шагала. У Міністэрстве юстыцыі Рэспублікі Беларусь зарэгістраваны Міжнародны фонд адрэацыі гістарычнай часткі горада "Залатая спадчына Віцебска", які створаны ў гэтых мэтах. Музеефікацыя гістарычнага квартала Задзвіння зробіць імя Шагала сапраўдным брэндам нашага абласнога цэнтра. Плануецца таксама правядзенне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ былога Палаца губернатара. У далейшым суды будучы перанесены найбольш каштоўныя экспазіцыі Абласнога краязнаўчага музея.

га амфітэатра — цягам усяго года, пра другую і трэцюю чэргі яго рэканструкцыі... Гэта быў пункт гледжання віцэ-прэм'ера краіны на той час. Сёння ў якасці кіраўніка Віцебскага аблвыканкама Вы не толькі аналізуеце дадзеныя праблемы, але і рэалізуюеце іх. Раскажыце, калі ласка, пра вынікі гэтай працы.

— Дзякуючы "Славянскаму базару ў Віцебску" ў вобласці з года ў год набірае абароты так званы "з'явавы" турызм. Каб інтарэс да яго не падаў, ён павінен увесць час развіцця, штогод здзіўляць чымсьці новым. Гэта, вядома, няпросты. Але Віцебск знайшоў чым і сёлета здзівіць сваіх гасцей.

Цяпер абноўленым паўстаў перад гасцямі і ўдзельнікамі фестывалю Летні амфітэатр, вядуцца работы ў межах другога этапу яго рэканструкцыі. Тут з'явіцца кавярні, магазіны, шматфункцыянальны спартыўны комплекс і маладзёжны забаўляльны цэнтр, пры ўдзеле беларускіх інвестараў будзе пабудаваны каток на ўсе сезоны са штучным пакрыццём і гандлёва-забаўляльны комплекс.

Вельмі добрым падарункам гораду да 65-годдзя Перамогі стала завяршэнне рэканструкцыі плошчы Перамогі, у тым ліку абноўлены мемарыяльны комплекс у гонар воінаў-вызваліцеляў, партызанаў і падпольшчыкаў.

У гістарычнай частцы горада вуліцы Суворова і Югала ператвораны ў пешую зону, дзе віцэ-прэм'ер і гасці могуць азнаёміцца з помнікамі архітэктуры канца XVIII — пачатку XX ст. Вядуцца работы па стварэнні помнікаў заснавальнікам горада — княгіні Вользе, князю Аляксандру Неўскаму і Альгерду. Выканана рэканструкцыя Свята-Уваскрэсенскага храма, праведзены аднаўленчыя работы па рэстаўрацыі Успенскага сабора.

Набліжаецца да завяршэння будаўніцтва бізнес-цэнтра "Марка-Сіці", рэканструкцыя Прывакзальнай плошчы, чыгуначнага вакзала: на 2,5 — 5 гадоў раней запланаваных тэрмінаў. Пабудаваны прыстані, паглыблены фарватар ракі Заходняга Дзвіна ад маста Блахіна да парку імя Савецкай арміі, добраўпарадкавана яе набярэжняя. Мы зрабілі паўнаводную раку Віцьбу, на яе

берагах з'явіліся пірсы для лодак і катамаранаў, лыжаролерная траса, утульныя веранды і кавярні. У горадзе адкрыўся новы рэстаран "Паўночная сталіца", хутка запрацякуюць яшчэ два — побач з плошчай Перамогі — "Вікторыя" і "Журавінка".

Уздоўж Заходняга Дзвіны ад плошчы Перамогі да Нацыянальнага драматычнага тэатра ствараецца парк Пераможцаў. Дзякуючы тэрмарэнавацыі змяняюць сваё аблічча дамы ўздоўж цэнтральных праспектаў — Маскоўскага, імя Чарняхоўскага і Фрунзэ, а таксама вуліцы Леніна. У жніўні будуць уведзены марфалагічны корпус і бібліятэка Віцебскага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта.

Паўсталі і прырастаюць новабудульмі два буйныя жылыя мікрараёны — "Білева" і "Медцэнтр". Хутка зазвіняць дзіцячыя галасы ў новай, на 930 месцаў, школе і дзіцячым садку. У канцы Маскоўскага праспекта, за горадам, ствараецца буйны гарадскі заапарк. Тут, на плошчы амаль у 10 гектараў, ужо падрыхтаваны вальеры для алены, лася, лані, казулі, дзіка.

Для тых, хто бываў у нашым горадзе раней, сёлета ён паўстае ў новым абліччы. Але на гэтым змены ў Віцебску не закончацца. Вядуцца работы па стварэнні дзіцячага забаўляльнага цэнтра ў парку 1000-годдзя на праспекце Будаўнікоў, распрацоўваецца праект новай абласной бібліятэкі.

Акрамя таго, у бліжэйшыя два гады плануецца стварыць 8 паркавых культурна-аздараўленчых цэнтраў з зонамі актыўнага адпачынку, дзе будуць атракцыёны, гандлёвыя кропкі, дзіцячыя кавярні, рэстараны з нацыянальнымі кухнямі, спартыўна-аздараўленчыя комплексы, міні-гатэлі, веладаромы, аквапарк і г. д.

Вядома ж, усё, што пабудавана, павінна працаваць і прыносіць прыбытак. У бягучым годзе мы паклапаціліся, каб, з улікам пажаданняў гледачоў, з ранняй вясны да позняй восені ў Летнім амфітэатры праходзілі канцэрты зорак беларускай і замежнай эстрады, а таксама розныя гарадскія культурныя мерапрыемствы.

— Работнікі культуры вобласці ўжо паспелі ацаніць Ваш "рэфарматарскі" характар. Павышэнне бібліятэчных заробкаў і сутнаснае паве-

лічэнне планаў платных паслуг для устаноў культуры Віцебшчыны — гэта толькі пачатак планамернага ўдасканалення галіны?

— Пад час афіцыйнага наведвання абласной бібліятэкі, калі прымалася разгавор аб яе далейшым лёсе, супрацоўнікі ўзнялі пытанне аб нізкіх заробках у бібліятэчнай сістэме. І мы знайшлі рэзервы, каб з улікам адукацыі і напружанасці працы ўстанавіць бібліятэкаркам надбаўку да заробковай платы за кошт сродкаў абласнога бюджэту.

Але ж грошы з неба на нас не сыплюцца! Іх трэба зарабіць. Якім чынам? Праз павелічэнне аб'ёму платных паслуг насельніцтву. За 5 месяцаў бягучага года ўстановы культуры зарабілі 6,1 млрд. рублёў, што склала 12,5% да бюджэтнага фінансавання. Заданне выканана на 125,6%.

Аказалася, што зарабляць грошы самім не так ужо і складана: актывізавалі работу па арганізацыі гастрольна-канцэртнай дзейнасці, правядзенні дыскатэк, прыцягненні наведвальнікаў у музеі, увялі новыя віды культурных паслуг (кшталту арганізацыі хаця б той жа зоны адпачынку на рэчцы Віцьба ў абласным цэнтры). Для гэтага патрэбны толькі жаданне і ініцыятыва.

— Наколькі нам вядома, Вы нярэдка пакідаеце свой рабочы кабінет, каб азнаёміцца з праблематыкай на ўласныя вочы, а не праз "папяровую прызму". Якія ўражанні склала ў Вас знаёмства з працай тых устаноў культуры вобласці, што Вам давялося наведаць?

— Усё пабачыць на свае вочы, на месцы выслушаць меркаванні спецыялістаў, прааналізаваць, зрабіць высновы, а ўжо пасля прыняць рашэнне, — адзін з асноўных прычыпаў работы Віцебскага аблвыканкама.

Мяркуюць самі. Пастава наведвання абласной бібліятэкі мы паставілі задачу аб пераўтварэнні яе ў шматфункцыянальны інфармацыйны цэнтр і аб узвядзенні новага будынка. Пасля рабочых паездак у Бягомль, Лёзна, Лепель, Сянно, Бешанковічы распрацаваны і рэалізуюцца комплексныя мерапрыемствы па умацаванні матэрыяльнай базы ўстаноў культуры, добраўпарадкаванні прылеглых тэрыторый.

У чэрвені адбылося выязное пасяджэнне аблвыканкама ў Расонскім раёне. Ёсць рашэнне аб прыняцці праграмы развіцця рэгіёна на 2011 — 2015 гады,

якая ахоплівае і галіну культуры. Сёлета ў Расонах пройдуць абласныя "Дажынкi", у сувязі з чым у райцэнтры вядзецца мадэрнізацыя раённага Дома культуры.

На Мемарыяльным комплексе "Праклён фашызму" ў вёсцы Шунёўка Докшыцкага раёна, якую фашысты зажыва сталілі, як і Хатынь, было дадзена даручэнне па аднаўленні гэтага памятнага месца. Сёння там вядуцца работы па добраўпарадкаванні.

Нездарма ж кажучы: лепш адзін раз пабачыць, чым дзевяць — пачуць.

— Вы неаднойчы звярталі ўвагу на арганізацыю продажу арыгінальных сувеніраў, зробленых рукамі народных умельцаў. Сёння зрух у гэтай справе — відавочны. Ці мае турызм на Віцебшчыне перспектыву стаць адной з бюджэтаўтваральных галін вобласці? Які ўнёсак у развіццё гэтай комплекснай з'явы можа і павінна зрабіць галіна культуры?

— Калі мы кажам, што галоўны гонар нашага рэгіёна — працавітыя і таленавітыя людзі, тут няма перабольшвання. Віцебская вобласць з'яўляецца лідэрам у развіцці народных промыслаў і рамёстваў. Для захавання і развіцця адпаведных навыкаў, рэалізацыі самабытных вырабаў народных майстроў і умельцаў у кожным раённым цэнтры, ва ўсіх гарадах Прыдзвіння дзейнічаюць дамы рамёстваў, адчыненыя салоны-магазіны.

Самы значны з іх — Цэнтр народных рамёстваў і мастацтва "Дзвіна" ў Віцебску: тут можна не толькі набыць сувеніры, але і атрымаць майстар-клас па іх вырабе. Адмысловыя рэчы ў абласным цэнтры прапануе наведвальнікам магазін "Фэст", які знаходзіцца на пешаходнай вуліцы Суворова: тут сабраны ўсё лепшае, што ствараюць народныя майстры, а таксама розныя мастацкія творы, у тым ліку жывапіс, графіка, батык.

Аб прывабнасці нашай вобласці для турыстаў сведчыць тое, што ў мінулым годзе, напрыклад, яе наведалі больш як 7 тысяч замежных гасцей. Большасць з іх — грамадзяне Расійскай Федэрацыі. Цікава, што Віцебшчыны расце таксама ў Германіі, Літві, Эстоніі, Швецыі, Францыі, Нідэрландаў, Карэі, Кітая і іншых краінах. Найбольшай папулярнасцю карыстаюцца туры з наведваннем Віцебска, Полацка, Браслава ды мясцін, звязаных з імёнамі мастакоў Іллі Рэпіна і Марка Шагала. Прыцягваюць турыстаў таксама Нацыянальны парк "Браслаўскія азёры" і Бярэзінскі біясферны запаведнік. У мэтах падтрымання ўстойлівага прывабнага вобліка Беларусі і стварэння добрых умоў для далейшага развіцця турызму ў вобласці распрацаваны і рэалізуюцца праграмы: "100 аб'ектаў прыдарожнага сервісу", "100 паліўнічых хатак", "100 азёраў".

— Якое месца ў галіне культуры павінна быць нададзена прыватнай ініцыятыве? Ці стануць сённяшнія ўладальнікі агражатарства заўтрашнімі спонсарамі рэгіянальнай культуры?

— Захаваўшы гісторыка-культурнай спадчыны — адна з першасных задач, якія стаяць перад сучаснымі правадствам. І прыватная ініцыятыва тут павінна атрымаць самае шырокае развіццё.

З гэтай мэтай у нашай вобласці сталі традыцыйнымі міжнародныя інвестыцыйныя форумі. Бліжэйшы з іх запланаваны на 15 — 16 чэрвеня. Адміністрацыі рэгіёнаў прапаноўваюць патэнцыйным інвестарам розныя праекты, у тым ліку і па рэстаўрацыі гістарычных сядзіб. У нас ёсць надзея, што з цягам часу жадаючыя ўклаць грошы ў гэтую справу будзе больш.

Сёння суб'ектам агражатарства вобласці даецца магчымасць набыцця шляхам перадачы ва ўласнасць тых сядзіб, якія ўключаны ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей і пакуль не маюць функцыянальнага прымянення. Мы зацікаўлены ў тым, каб гэты від дзейнасці стаў прыбыткавай справай. Разлік тут просты: гаспадар будзе імкнуцца захаваць сядзібку ў належным стане для нашчадкаў, дзякуючы чаму матэрыяльна падтрымае развіццё рэгіянальнай культуры, а турысты атрымаюць незабыўны, эксклюзіўны адпачынак.

Паколькі агражатарства на Віцебшчыне — запатрабаваны (у нас амаль 300 агражасядзіб — трэцяя яго частка ад рэспубліканскай колькасці), думаем, што стануць зрукі — будучы.

Фота Юрыя ІВАНОВА

На цырымоні адкрыцця фестывалю "Славянскі базар у Віцебску" ў Летнім амфітэатры віншаванні прымуць лаўрэаты прэміі Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва за 2009 — 2010 гады. Па традыцыі, ва ўрачыстай атмасферы дзячаў культуры ўзнагароджае Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь, Старшыня Вышэйшага дзяржаўнага савета Саюзнай дзяржавы Беларусі і Расіі Аляксандр Лукашэнка.

Ідзі на форуме

коў СССР Аляксея і Сяргея Ткачовых.

— Уручэнне прэміі Саюзнай дзяржавы — гэта важная і знакавая падзея для абодвух народаў — рускага і беларускага, — зазначыў на прэс-канферэнцыі ў Нацыянальным прэс-цэнтры кіраўнік прадстаўніцтва Пастаяннага камітэта Саюзнай дзяржавы ў Мінску Сяргей Заблоц.

Да таго ж, ён паведаміў: амаль 25 мільёнаў расійскіх рублёў выдаткавана са сродкаў Саюзнай дзяржавы на арганізацыю і правядзенне "Славянскага базару ў Віцебску".

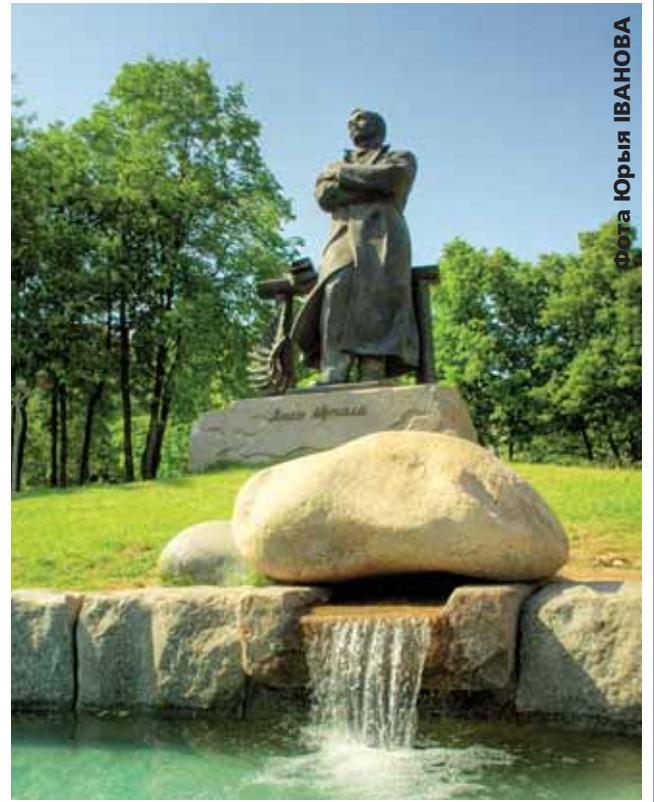
10 ліпеня на фестывалі пройдзе Дзень Саюзнай дзяржавы. У гэты дзень адбудзецца традыцыйная сустрэча Дзяржаўнага сакратара Саюзнай дзяржавы Паўла Барадзіна з ветэранамі Вялікай Айчыннай вай-

ны. А ў Віцебскім мастацкім музеі адкрыецца выстаўка работ Леаніда Шчамялёва "Маім землякам", якая будзе працаваць да 1 жніўня.

Таксама ў планах арганізатараў — уручэнне ўдзельнікам праграм фестывалю спецыяльных дыпламаў і прызоў Пастаяннага камітэта Саюзнай дзяржавы "За творчае ўвасабленне ідэй сяброўства народаў Беларусі і Расіі". У гэты ж дзень адбудзецца дэманстрацыя відэафільма "Этапы саюзнага будаўніцтва" і інтэрактыўная прэзентацыя відэароліка кліпа Леаніда Агуціна да фільма "Брэсцкая крэпасць".

Канцэрт "Дзве сястры" кампазітара Кіма Брэйтбурга, праграма якога ўключае цыклы песень на вершы беларускіх і расійскіх паэтаў, таксама будзе прысвечаны Дню Саюзнай дзяржавы.

На здымку: Павел Барадзін пад час наведвання Цэнтра народных рамёстваў і мастацтваў.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Аўтарскі калектыў у складзе скульптараў — народнага мастака Беларусі Льва Гумілеўскага, Сяргея Гумілеўскага, народнага архітэктара Расіі Юрыя Грыгор'ева ўзнагароджаны прэміяй Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва за 2009 — 2010 гг. за ўзвядзення ў Маскве помніку народнаму паэту Беларусі Янку Купалу.

Вядомы расійскі кампазітар і прадзюсер Кім БРЭЙТБУРГ — даўні сябра "Славянскага базару ў Віцебску". Гэтым разам ён прыедзе да нас, як высветлілася, не толькі са сваім творчым вечарам, што пройдзе ў рамках Дня Саюзнай дзяржавы, але і з новым сумесным беларуска-расійскім праектам.

— На "Славянскі базар у Віцебску" і ўвогуле ў Беларусь, — адгукнуўся на наш тэлефонны званок Кім Аляксандравіч, — я шторааз еду з вялікім задавальненнем. Бо для мяне гэта — не толькі новы вопыт выступленняў, але

і сустрэча з добрымі сябрамі, што заўсёды вельмі хваляюча і прыемна.

— У вас столькі песень, прысвечаных Расіі, Беларусі, сяброўству народаў, што невыпадкова ваш творчы вечар на "Славянскім базары ў

На старце — мюзікл

Віцебску" прыпадае на Дзень Саюзнай дзяржавы. А радкі з вашай песні "Дзве сястры — Беларусь і Расія" даўно ўжо сталі крылатымі, даўшы назву і гэтаму канцэрту.

— На ім, дарэчы, прагучаць не толькі такія добра вядомыя песні, як "Дзве сястры", "Рускі хлопец", "Дом родны", "Беларускае Палессе" ды іншыя, але і прэм'еры. Адно з іх, лірычную, падрыхтуюць "Беларускія песняры". Анатоль Ярмоленка з ансамблем "Сябры" праспявае маю новую песню "Святы". Мы імкнуліся дасягнуць балансу паміж старым і новым, задзейнічаць у канцэрце і беларускіх, і расійскіх артыстаў. Сюрпрызам для глядачоў стануць фрагменты з двух маіх мюзіклаў, якія плануецца зрабіць сумесным расійска-беларускім праектам. Ужо падпісаны кантракт з Беларускай дзяржаўнай акадэмічнай

музычным тэатрам на пастаноўку майго мюзікла "Блакiтная камя" — гісторыка-рамантычнага апаведу пра княжну Тараканаву. Пад час вечара прагучыць раманс галоўнай гераіні ў выкананні салісткі тэатра Ілоны Казакевіч. Прагучыць і музыка з яшчэ аднаго майго мюзікла — "Дуброўскі". У ролі Дуброўскага вы ўбачыце на канцэрце Руслана Аляхно, а Машай стане Яўгенія Атрадная — маладая расійская свявачка, вядомая па тэлепраекце "Сакрэт поспеху". Дый мой цяперашні прыезд у Беларусь, пачаўшыся з Віцебска, прадоўжыцца ў Мінску: 13 ліпеня адбудзецца першы кастынг для спектакля "Блакiтная камя" — сярод артыстаў згаданага тэатра. Увосень пройдзе яшчэ адзін кастынг — знешні, пашыраны, дзе зможа ўдзельнічаць уся ваша творчая моладзь. Пакуль жа цалкам вызна-

чана пастаноўчая група, складзеная з вядомых расійскіх творцаў. Так што сумесны спектакль, у якім я выступаю не толькі аўтарам музыкі, але і прадзюсерам, ужо сёння абяцае стаць знакавай падзеяй. І вельмі добра, што старт гэтай вялікай працы даецца на "Славянскім базары ў Віцебску".

— Кім Аляксандравіч, вам шмат даводзілася супрацоўнічаць з нашымі спевакамі, прычым не толькі на фестывалі: яны ўдзельнічалі, узгадаю, у вашым колішнім творчым вечары ў Палацы Рэспублікі. А з Ірынай Дарафеевай вы падрыхтавалі сумесны альбом.

— Так, і што цікава, практычна ўсе песні адтуль увайшлі ў яе канцэртныя праграмы. Часцей здараецца наадварот: выпускае кампазітар альбом сваіх новых песень, а потым становіцца зразумела, што

толькі некаторыя з іх увайшлі ў рэпертуар, астатнія ж — ёсць адно ў альбоме і амаль не гучаць з эстрады. У тым, што гэтым разам усё атрымалася наадварот, ёсць вялікая заслуга спявачкі: яна змагла зрабіць гэтыя песні папраўдзе "сваімі", здолела ўдыхнуць у іх жыццё. Увогуле, я з вялікай павагай стаўлюся да беларускай эстрады. Яна багатая на добрыя галасы, а ў Расіі на гэты конт — пэўны дэфіцыт. Да таго ж, у вас, як я заўважыў, — цудоўная вакальная школа, вялікая ўвага надаецца дзіцячым эстрадным спевам. І ўсё гэта прыносіць плён, прычым не толькі на дзіцячым "Еўрабачанні" ды іншых конкурсах, дзе часта перамагаюць беларускія ўдзельнікі. Такая мэтанакіраваная падрыхтоўка адбываецца на агульным стане эстрады, вельмі прафесійным, і на далейшым яго развіцці. Нам ёсць чаму павучыцца адно ў аднаго!

р а п с о д ы я в і ц е б с к і х в у л і ц

"Прыкмета" Дня Беларусі

Дзень Беларусі на "Славянскім базары ў Віцебску" сёлета азораны іменем, талентам Уладзіміра Мулявіна і добрай памяццю пра гэтага знакавага для нашай краіны творцу.

Рысачкі, нітачкі, бліскаўкі

— У канцэрце Дня Беларусі, — распавёў рэжысёр Вячаслаў Панін, — песні з рэпертуару "Песняроў" выконваюць многія артысты. Але справа не толькі ў гэтым. Мне як рэжысёру вельмі хацелася таксама падкрэсліць, што Мулявін вызначыў сам шлях, па якім потым пайшла моладзь. Ён стаў, бадай, першым на беларускай эстрадзе, хто быў настолькі прынцыповым у сваіх рэпертуарных пошуках. Сёння ж за ім крочаць многія. І справа — зусім не ў дакладным падабенстве! Бо кожны з артыстаў працягвае, развівае, перайначвае на свой лад тую або іншую мулявінска-песняроўскую рысу, знаходзіць тое, што яму бліжэй, а значыць — вызначае свой уласны творчы лёс, неаддзельны ад нашай спадчыны. Ірына Дарафеева, Іна Афанасьева, "Палац", "Лепрыконсы", "Аляксандра & Канстанцін", "Харлі" — усе гэтыя салісты і гурты вельмі розныя, але іх агульны партрэт і складае сёння аблічча нашай сучаснай эстрады. І ў кожным з іх — свая рысачка, нітачка, бліскаўка ад Уладзіміра Мулявіна: у адных — фольк, у дру-

гіх — неафольк, у кагосьці — лірыка, у кагосьці — гумар. Дарэчы, элементы гумару бачныя цягам усёй праграмы, і гэта — таксама працяг таго, што рабіў Уладзімір Мулявін, калі пазбаўляў глядача і слухача аднабокага стаўлення да народнай спадчыны. Ён умеў бачыць сакавіты народны гумар і сам валодаў тонкім мастацкім пачуццём, якое дазваляла яму выбіраць усё лепшае і абсалютна натуральнае спалучаць, здавалася б, зусім неспалучальнае. Ну, а завершыцца канцэрт "хі-том усіх хітоў": "Касіў Ясь канюшыну" будуць спяваць і танчыць усе ўдзельнікі, уключаючы ансамбль "Харошкі" і Нацыянальны акадэмічны народны хор імя Генадзя Цітовіча...

Не толькі ў Дні Беларусі, але ледзь не ў кожным

канцэрце на "Славянскім базары ў Віцебску" ў той або іншай ступені ўдзельнічаюць нашы артысты — прафесійныя і зусім юныя. Кожны з іх падрыхтаваў да фестывалю свае прэм'еры, сюрпрызы, штосці самае адметнае. Вынікі можна будзе падводзіць пасля заканчэння свята, пакуль жа абмяжумся зваротам да арт-групы з красамоўнай назвай — "Беларусы".

— За час свайго існавання "Славянскі базар у Віцебску" стаў настолькі значнай падзеяй, што каляндарны год кожнага беларускага і многіх замежных артыстаў падзяляецца на "да" і "пасля" гэтага фестывалю. Ёсць і такая "народная прыкмета": калі беларускі артыст або калектыў удзельнічае ў "Славянскім базары ў Віцебску" — значыць, ён існуе!

Сцэнаграфія і рэжысура канцэртаў "Славянскага базару ў Віцебску" заўсёды была ў полі зроку не толькі журналістаў і гасцей фестывалю, але і кожнага глядача. Якія ж ноў-хаў чакаюць нас сёлета?

Шапо, за плячыма якога — 10-гадовы "славянскабазарны" стаж і такія значныя праекты, як, да прыкладу, "Еўрафэст".

Тое, як будзе выглядаць "тэлекарцінка", ён дэманстраваў на прэс-канферэнцыі яшчэ ўвесну, задоўга да фестывалю. Ці давалося ўно-

рэкцыі фестывалю Радзівон Бас, з такой сцэнай трэба працаваць не малатком ды зубілам, а галавой, інтэлектам, — усё астатняе яна зробіць сама. Гледачам у зале можа здацца, што месца на сцэне "паменшала". Але гэта — менавіта візуальнае ўспрыняцце: ніякія памеры

"Разнабачанне" — гэта...

Сапраўды, раней ацэнкі ўбачанага часам былі не тое што супярэчлівымі, але і цэлкам супрацьлеглымі. Яшчэ і таму, што публіка Летняга амфітэатра і тэлегледачы бачылі зусім рознае, а дэталі ўбачанага часам наўпрост залегалі ад месца ў зале. Ды ўсё ж звычайна меркаванне сыходзіла на тым, што сцэнаграфія Зіновія Марголіна, поўная асацыятыўных адгалінаванняў, — на высокім узроўні. Толькі вось па тэлебачанні канцэрты паказваць, маўляў, "не ўмеюць". Сёлета гэтая праблема "разнабачання" вырашае на кардынальна: рэжысёрам гала-канцэрта адкрыцця ўпершыню прызначаны беларускі тэлэрэжысёр Глеб

сіць карэктывы непасрэдна напярэдадні "Славянскага базару ў Віцебску"? З гэтым пытаннем мы звярнуліся да Глеба Шапо, як толькі ён апynuўся на падрыхтаванай да фестывалю сцэне Летняга амфітэатра 6 ліпеня.

— Усё ўдалося працэнтаў на дзевяноста. Новае абсталяванне, вядома, — не танняе, але папраўдзе цудоўнае, эфекты добра глядзяцца не толькі на экране, але і жыўцом. Падлога са святлодыёднымі элементамі ўвесь час змяняецца, экраны — таксама. Усё перамяшчаецца, апускаецца і паднімаецца, як было задумана. А галоўнае, усё — з густам. Бо, як слушна заўважыў у свой час кіраўнік Ды-

насамрэч не змяніліся. І на тэлеэкране сцэна не глядзіцца "пустой", нават калі на ёй — усяго адзін спявак, зняты зусім не буйным планам.

— Дык адрозненне тэлэрэжысуры ад проста рэжысуры канцэртаў — адно ў сцэнаграфіі?

— Зусім не. Для трансляцыі патрабуецца асабліва дынамічнасць, мінімальныя паўзы паміж нумарамі або ўвогуле іх адсутнасць. Свае патрабаванні ёсць і да хронаметражу: ну не можа тэлеканцэрт доўжыцца чатыры гадзіны запар! Максімум — дзве з паловай. Такой жа максімальна дынамічнай павінна быць і сцэнаграфія: не адзіная на ўвесь канцэрт і, тым больш, на ўвесь фестываль, а зменлівая, у залежнасці ад кожнага наступнага нумара. Прыдумалі мы і некаторыя "фішкі": да прыкладу, увесці сумесныя спевы цяперашніх "Песняроў" з Алай Пугачовай і Уладзімірам Мулявіным — як вяртанне ў 1994 год, калі на "Славянскім базары ў Віцебску" спявачка вітала "Песняроў" з 25-годдзем. Не забыліся мы і на беларускіх артыстаў, і на прэм'еры. А ўжо як атрымаецца — меркаваць вам.

Аператыўны "Дзённік" ...

"Славянскі базар..." — свята не толькі для жыхароў Віцебска, але і для тэлегледачоў з усёй Беларусі ды краін замежжа. Эксклюзіўную праграму рыхтуюць "Першы", "ЛАД", "Беларусь-ТБ".

Як паведаміў карэспандэнту "К" дырэктар Дырэкцыі музычных і забаўляльных праграм Белтэлерадыёкампаніі Дзяніс Шпітальнікаў, тры разы на дзень карэспандэнты "Першага" будуць агучваць самыя апошнія навіны "Славянскага базару ў Віцебску" ў традыцыйных "Дзённіках..." фестывалю. А галоўныя падзеі з канцэртаў, тэатральных і кінаімпрэз, прэс-канферэнцый падсумуюць у выніковых дзясціхвілінных праграмах кожны вечар пасля "Панарамы", пачынаючы з 9 ліпеня. Вядома, і ў выпусках навін выйдучь рэпартажы і прамыя ўключэнні з Віцебска.

"Нашы глядачы пабачаць шмат канцэртаў з Летняга амфітэатра. Цікавыя выступленні адбудуцца і на пляцоўцы, якая нядаўна адкрылася, — на плошчы Перамогі. Аднак у гэтым годзе мы іх трансляваць не будзем: тут патрэбны асобны камплект абсталявання і група людзей, — распавядае Дзяніс Шпітальнікаў. — На сёлетнім фестывалі мы ўдакладнім усе неабходныя пытанні, каб на наступным рабіць трансляцыі і адтуль. Дарэчы, тэхнічны супрацоўнік Белтэлерадыёкампаніі ў Віцебск прыехала нашмат больш, чым творчых".

Як вядома, Белтэлерадыёкампанія выступае адным з арганізатараў фестывалю, таму ёй належыць выключнае права прамой трансляцыі яго адкрыцця і закрыцця на тэрыторыі краіны.

Прэстыжным для форуму з'яўляецца і тое, што праграмы пра фестываль радыёстанцыі "Беларусь" на англійскай і нямецкай мовах прагучаць у Еўропе. Іх пачуюць слухачы радыёкампаніі "Радыё-700", што ў Германіі, шмат матэрыялаў будзе змешчана на серверы Еўрапейскага вясчальнага саюза. Многія канцэрты будуць запісвацца і для

даляшых радыёабменаў. Першы нацыянальны канал Беларускага радыё, па традыцыі, зладзіць спецыяльны выпуск праграм "Культурная прастора", "Сем нот", "Музычны алімп", "Дзённік фестывалю". Пра самае цікавае на "Славянскім..." раскажуць карэспандэнты канала "Культура", станцыі "Сталіца" і "Радыус-FM".

Той, хто не змог пабачыць канцэрт урачыстага адкрыцця "Славянскага базару..." 9 ліпеня, атрымае такую магчымасць сёння, дзякуючы тэлеканалу Міждзяржаўнай тэлерадыёкампаніі краін СНД "Мір". Ён не абміне ўвагай і закрыццё форуму, а таксама конкурсы выканаўцаў, паколькі з'яўляецца заснавальнікам шэрагу прызоў для пераможцаў. Галоўны рэдактар студыі тэлебачання МДТРК Юрый Бокач зазначае, што будуць падрыхтаваны шэсць выпускаў "Дзённікаў "Славянскага базару", падзеі фестывальнага жыцця будуць цікавымі элементамі ў "Навінах Садружнасці".

Самымі ж аператыўнымі ў асвятленні "Славянскага базару ў Віцебску" мяркуюць стаць яго землякі — тэлеканал "СКІФ": яго выпускі фестывальных навін выходзяць шэсць разоў на суткі. Пачынаючы з 8 ліпеня "Імгненні фестывальнага лета" адлюстроўваюць падрыхтоўку да імпрэз, прыезд гасцей, запамінальныя моманты з усіх канцэртаў.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

XIX Международный конкурс исполнителей эстрадной песни «ВИТЕБСК-2010»
XIX Международный фестиваль искусств «Славянский базар в Витебске»

Анна ЦИКАЛИДИ Лауреат I премии Международного фестиваля искусств «Славянский базар в Витебске» Молдова, Кишинев	Дэніс ВІЦЕНКО Школьнік Гродзенскага Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы Латвія, Рыга	Дар'я ТУРАВА Спецыяліст Гродзенскага Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы Молдова, Кишинев	
Тэа Дзімітрава Прафесар Гродзенскага Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы Молдова, Кишинев	Ілья САРАНШІВІЧ Лауреат міжнароднага конкурсу «Славянскі базар» Украіна, Львів	Дар'я ВУЛАНДЗІЦ Вучэніца Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы Казахстан, Астана	Дар'я ВУЛАНДЗІЦ Лауреат I праміа Міжнароднага фестывалю «Славянскі базар в Витебске» Украіна, Львів
Іван ПІКО Лауреат I праміа Міжнароднага фестывалю «Славянскі базар в Витебске» Латвія, Рыга	Іван ПІКО Лауреат міжнароднага конкурсу «Славянскі базар» Украіна, Львів	Ольга ГОРНЕНСІ Школьніца Гродзенскага Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы Молдова, Кишинев	Ірына ПІКО Лауреат I праміа Міжнароднага фестывалю «Славянскі базар в Витебске» Украіна, Львів
Анна СІМОН Школьніца Гродзенскага Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы Молдова, Кишинев	Іван ПІКО Лауреат міжнароднага конкурсу «Славянскі базар» Украіна, Львів	Дар'я ПІКО Лауреат міжнароднага конкурсу «Славянскі базар» Украіна, Львів	Іван ПІКО Лауреат міжнароднага конкурсу «Славянскі базар» Украіна, Львів
Анна СІМОН Школьніца Гродзенскага Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы Молдова, Кишинев	Іван ПІКО Лауреат міжнароднага конкурсу «Славянскі базар» Украіна, Львів	Дар'я ПІКО Лауреат міжнароднага конкурсу «Славянскі базар» Украіна, Львів	Іван ПІКО Лауреат міжнароднага конкурсу «Славянскі базар» Украіна, Львів

Віцебск, 2010

Старшыня журы конкурсу

Народная артыстка Украіны Таісія Павалій — фігура для "Славянскага базару ў Віцебску" шмат у чым знакавая. І сімвалічная. З яе перамогі ў 1993-м, калі фестываль праводзіўся другі раз, пачаўся адлік конкурсных Гран-пры (на першым "Славянскім базары" такую высокую ўзнагароду журы вырашыла не прысуджаць). Сімвалічна і тое, што сёлета славу тая спявачка сама ўзначаліць журы. Прычым ужо ў статусе не проста знакамітай артысткі, а яшчэ і саветніка па культуры Прэзідэнта Украіны. Дагэтуль яна неаднойчы прыязджала на фестываль як адна з самых дарагіх гасцяў, удзельнічала ў розных канцэртных праграмах, спявала сола і дуэтам. Так што сувязей з Віцебскам, адкуль пачалася яе зорная кар'ера, яна не перапыняла.

Глісанда Таісіі Павалій

Сімвалічна і тое, што наш фестываль паўплываў на асабістае жыццё артысткі. Пра гэта гаворыць яна сама: "Пасля конкурсу змянілася маё асабістае жыццё: мы з Ігарам — маім мужам і прадзюсерам — зразумелі, што разам зможам перамагчы!"

Яе пераможнае глісанда праз увесь бязмерны дыяпазон захапляе прыхільнікаў зноў і зноў. Тым больш, што яно заклала і традыцыі "фестывальных глісаў": менавіта пасля яе перамогі многія артысты зразумелі, што конкурснай можа стаць далёка не кожная, нават добрая, песня. Бо голас і магчымасці трэба прадэманстраваць напоўніцу!

Чаго ж чакае старшыня журы ад канкурсантаў? Што хацела б ім пажадаць? І што, нарэшце, будзе для яе крытэрыем ацэнкі конкурсных выступленняў? Пра ўсё гэта яна сказала надзвычай сцісла і ёміста, накіраваўшы свой "зварот" у СМІ: "Жадаю канкурсантам, каб "Славянскі базар..." і ў іх жыцці адыграў важную ролю. Я хачу, каб з Віцебска яны вярнуліся шчаслівымі. Абяцаю, што судзіць буду сумленна і аб'ектыўна. Хачу, каб "Славянскі базар..." адкрываў нашых зорак. Трэба захоўваць нашу славянскую культуру!"

Для ўдзельнікаў сёлета Міжнароднага конкурсу выканаўцаў эстраднай песні "Віцебск-2010", першы этап падрыхтоўкі да творчага саборніцтва распачаўся, паводле традыцыі, у Мінску. Менавіта сюды, у рэпетыцыйную залу Нацыянальнага канцэртнага аркестра Беларусі пад кіраўніцтвам народнага артыста краіны, прафесара Міхаіла Фінберга, яны пачалі з'язджацца ўжо з 7 ліпеня.

— Выбар канкурсанта ад Арменіі вырашаўся сёлета на самым высокім узроўні, і вельмі прыемна і пацэсна, што гэты гонар даверылі мне, салістцы Дзяржаўнага тэатра песні. Я шмат чула аб вашым форуме, таму, безумоўна, хвалююся, але пачуваць сябе больш упэўнена мне дапамагае мой зямляк, музычны прадзюсер Сяргей Грыгаран, які пазалетае сам прыязджаў да вас канкурсантам.

— Гэта быў для мяне неацэнны досвед. Цяпер, — тлумачыць Сяргей, — я кансультую Анаід, дапамагаю ёй адчуць, зразумець шматлікія нюансы выканання, звяртаю яе ўвагу на розныя дробязі. "Славянскі базар у Віцебску" — адзін з наймацнейшых

заваявала II месца. Мы тады вельмі ўзрадаваліся яе поспеху! Бо гэта надзвычай прэстыжны форум. Мяне вельмі кранула чысціня сталіцы і шчырая добразычлівасць беларусаў. Тут усе — такія ўважлівыя і добрыя!

Вукашын Брайч з Босніі і Герцагівіны прыехаў у Мінск толькі гадзіну таму і адразу выправіўся на рэпетыцыю:

— Мае ўражанні ад Беларусі — вельмі станоўчыя. Спадзяюся, што цягам

— Я ўпершыню ў Беларусі, у Мінску, але ўжо паспеў захацацца ў гэты горад, у тых людзей, з якімі даводзілася сустракацца і гутарыць. Хвалююся, бо выконваю песню з рэпертуару "Песняроў" — "Зачарованая мая". Спадзяюся, маё выступленне спадабаецца, бо звяртацца да песень гэтага славутага калектыву на яго радзіме, у Беларусі, — справа вельмі адказная. І, натуральна, мне вельмі прыемна працаваць з Нацыянальным канцэртным аркестрам Рэспублікі Беларусь пад кіраўніцтвам знамага маэстра Міхаіла Фінберга.

Калі будзе магчымасць, абавязкова наведваю і іншыя праграмы фестывалю. Бо гэта таксама досвед, магчымасць пераняць штосьці новае ў іншых выканаўцаў, каб павысіць свой узровень і развівацца надалей. Увогуле ж, выступленне на "Славянскім базары ў Віцебску" — сапраўдны іспыт для кожнага выканаўцы з любой краіны свету...

Дадамо, што гэта — чарговы "экзамэн" і для нашага аркестра.

—Прызнацца, я хвалююся не менш за саміх канкурсантаў, — гаворыць народны артыст Беларусі, прафесар Міхаіл Фінберг. — Бо гэта вельмі адказна і сур'ёзна: суправаджаць конкурсныя

Да Гран-пры — з аркестрам!

Задойга да асабістай сустрэчы з маэстра і яго славытым калектывам удакладняўся рэпертуар, які яны выканаюць з аркестрам, дасылаліся запісы песень, паводле іх рабіліся аркестроўкі...

І вось — сустрэча ў беларускай сталіцы!

А сустрэча з аркестрам для кожнага саліста бывае хвалюючай. Для канкурсантаў — гэта хваляванне ўдвай. Але добразычлівая атмасфера на рэпетыцыі і ўжо само тое, як сардэчна сустрэла іх Беларусь, здымае ўсе трывогі. Прэтэндэнты на званні лаўрэатаў і дыпламантаў з ліку тых, каго карэспандэнты "К" заспелі ў дзень здачы нумара ў друк на рэпетыцыі ў маэстра Фінберга, шчыра дзеляцца сваімі ўражаннямі.

Куба ўдзельнічае ў нашым фестывалі ўпершыню, даслаўшы на конкурс маладую спявачку Даніуску Пачэку.

— Пра "Славянскі базар у Віцебску", — кажа Даніуска, — я даведлася ўжо некалькі гадоў таму ад нашага журналіста Альберта Лорэйдуса Перэса. Альберт з'яўляецца своеасаблівым паслом культуры Беларусі ў нас на Кубе: дваццаць гадоў таму ён скончыў Мінскі індустрыяльны педагогічны тэхнікум, вельмі любіць і шануе Беларусь, апантана папулярывае беларускую культуру на Кубе. У прыватнасці, у горадзе Баяма, дзе я живу, на базе гарадскога Дома культуры ён стаў фундатарам праекта "Славянскі голас": невяліччай школы, у якой маладыя выканаўцы могуць навучыцца спяваць на рускай і беларускай мовах. На наступны год запланаваны нават фестываль "Славянская песня"! Мне ж падабаецца ў славянскай песні ўсё: мелодыка, рытміка, характар... А фестываль для мяне — гэта, па-першае, стасункі, зносіны з артыстамі з розных краін свету. Па-другое, магчымасць пазнаёміцца з той краінай, пра якую я столькі чула ад Альберта. Уражанні — вельмі прыемныя: па сваёй чысціні, лагоднасці, нейкай нетаропкасці ў рытме жыцця Мінск падобны да Баямы. Беларусы ж — вельмі адкрытыя і музычныя. І я зразумела, што нашы народы вельмі блізкія...

— 7 ліпеня, — дадаў Альберт Лорэйдус Перэс, — спаўняецца аkurat 20 гадоў, як я пакінуў Беларусь. Для мяне гады, што правёў у вашай краіне, — прапраўдзе залатыя. І я вельмі рады, нарэшце, зноў прыехаць сюды і ўбачыць Мінск, які ў свой час стаў для мяне родным...

Да нашай размовы далучаецца армянская канкурсантка Анаід Шахбазян.

Сустрэча ў Мінску, або Рэпартаж з першай рэпетыцыі

народных конкурсаў. Мне давалося ўдзельнічаць у многіх, але падобны ўзровень маюць адзінкі. Добра і тое, што тут звяртаецца ўвага не толькі на знешнасць артыста, рэжысуру нумара, а менавіта на прафесіяналізм музыканта...

Не менш як сем разоў назірала за ходам "Славянскага базару..." па тэлебачанні канкурсантка з Санкт-Пецярбурга Ганна Малышава. І прыезд на конкурс маладых выканаўцаў фестывалю стаў для яе першым падарожжам у Беларусь.

— "Славянскі базар у Віцебску", — разважае Ганна, — тое месца, дзе сустракаюцца добрыя выканаўцы з многіх краін. Што да маладых спевакоў, якія спрабуюць сябе на конкурсе... Увесь час варта развівацца! Летась на Міжнародным конкурсе "Новая хваля" я пазнаёмілася з вашым земляком Максам Лоурэнсам, і мне вельмі хацелася б пачуць выступленні на "Славянскім..." іншых беларусаў...

Дзя Дзінары Султангаліевай з Казахстану "Славянскі базар..." не стаў нечаканым спортызмам:

— Мае знаёмства, сяброўкі па вучобе ў Казахскай акадэміі мастацтваў не раз саборнічалі ў гэтым конкурсе маладых выканаўцаў. Адна з іх нават

конкурсных дзён змагу пазнаёміцца бліжэй з Мінскам і Віцебскам,

а таксама з жыхарамі гэтых гарадоў. І, канешне, я настроены на перамогу. Да мяне даволі шмат спевакоў з краін былой Югаславіі прымалі ўдзел у "Славянскім базары ў Віцебску". Яны займалі прызавыя месцы, неаднойчы бралі Гран-пры. Таму я вельмі рад удзельнічаць у конкурсе і спадзяюся паутарыць поспех сваіх землякоў...

Дамір Кеджа з Харватыі таксама шчаслівы, што прыехаў у Беларусь:

— На жаль, мы ў Харватыі больш ведаем пра іншыя еўрапейскія краіны — Іспанію, Італію, а вось пра Беларусь — куды менш. Таму я вельмі рад, што змагу, вярнуўшыся дадому, расставесці пра вашу краіну ўсім маім сябрам і знаёмым. Мне тут вельмі падабаецца. У Мінску вельмі чыста і утульна, паўсопль — зеляніна, усё радуе вока і душу. "Славянскі базар у Віцебску" збірае выдатных выканаўцаў, і я ганаруся, што ўдзельнічаю ў вашым форуме разам з імі. Нават па тых спеваках, з якімі я сустрэўся на рэпетыцыі, відавочна, што конкурс мае высокі прафесійны ўзровень. Усе ўдзельнікі — вельмі таленавітыя людзі. Таму перамога на такім фестывалі — гэта вялікі гонар і прэстыж для кожнага...

Вельмі рады ўдзельнічаць у конкурсе і Лаша Рамішвілі з Грузіі:

выступленні моладзі з розных краін свету. Мы правалі вялікую падрыхтоўчую, рэпетыцыйную працу, і я магу загнуць, што канкурсанты будуць задаволены акампанементам, які яны пачуюць у Беларусі. Яны яшчэ раз змогуць пераканацца, што іх стэвы суправаджае адзін з лепшых аркестраў нашай краіны і свету. Удзельнічаць у конкурсе — вельмі складана, бо сёння эстраднаыя стэвы алчываюцца па самых розных, часам супярэчлівых, крытэрыях. Хай канкурсантам крыху пашанцуе! Хай кожны выступіць удала, знайшоўшы сваіх прыхільнікаў! І хай сапраўдным падарункам і, адначасова, майстар-класам для ўсіх іх стане творчы вечар непераўзыходнага маэстра Райманда Паулса. Я сустракаюся з ім на сумесным канцэрце ўжо трэці раз, і вельмі шчаслівы, што за раўнем будзе сапраўдны майстар, музыкант і кампазітар, які паважае аркестр, ведае цану жывому гучанню. І ва ўсім гэтым можа служыць прыкладам для творчай моладзі.

...Пакуль мы на час завалодалі ўвагай творчай моладзі з розных краін свету ад хвалюючага знаёмства з аркестрам, ужо вось-вось мела распачацца рэпетыцыя. Сонечныя праменьчыкі адбіваліся не толькі ў шыбах навакольных дамоў, але і ва ўсмешках канкурсантаў: мо якраз тосці з іх, а можа, і тыя артысты, што прыехалі ў Беларусь наступнымі днямі, возьме Гран-пры "Віцебска-2010". Конкурс пакажа...

А пакуль — распеўка з аркестрам!
Фота Юрыя ІВАНОВА

Нашу краіну на Міжнародным конкурсе выканаўцаў эстраднай песні "Віцебск-2010", што звычайна становіцца галоўнай інтрыгай "Славянскага базару ў Віцебску", сёлета прадставіць ураджэнец Светлагорска, саліст прадзюсерскага цэнтра Гомельскай абласной філармоніі Дзяніс ВЯРШЭНКА. Перадфестывальная размова з ім, зразумела, пачалася з традыцыйнага для ўсіх канкурсантаў пытання: чаго чакаеце ад гэтага спаборніцтва?

— Вядома, перамогі! На конкурс кожны едзе па перамогу. І калі вам кажуць іншае, нават калі артыст, паслухаўшы астатніх, рэальна ацэньвае свае шанцы і разумее, што пакуль "не дацягвае" да лідэраў, усё роўна ў глыбіні душы ён спадзяецца на ўдачу, цуд — і на сваю перамогу. Я не бачу ў гэтым нічога

"Няправільны рамантык" і два законы колазвароту

дрэннага! Добрыя амбіцыі, калі яны не пераходзяць этычныя рамкі, для артыста папросту неабходныя. Тым больш — на "Славянскім базары ў Віцебску". Бо гэты конкурс надзвычай — прэстыжны, ён значыць вельмі многа ў лёсе кожнага ўдзельніка і, безумоўна, дае штуршок далейшаму развіццю творчай асобы. Не менш важным становіцца пасляконкурсны перыяд — тыя творчыя прапановы, якія артыст атрымае ў выніку ўдалага выступлення. Таму трэба ўмець рыхтавацца не толькі да конкурсу, але і да далейшага ажыццяўлення творчых планаў.

— Дзяніс, раней ты быў "вольным мастаком", не абмінаў конкурсы (праўда, больш сціплыя па рангу), на якіх выходзіў пераможцам. Вось ужо два гады як твая поўная самастойнасць змянілася далучанасцю да прадзюсерскага цэнтра Гомельскай абласной філармоніі. Ці дапамагае гэта творчай рэалізацыі? Або, наадварот, перакрывае тваю ўвагу на тое, што, можа, табе не зусім блізкае?

— Дапамагае. Бо цяпер я маю добрую матэрыяльную базу, прафесійную студию гуказапісу, арганізацыйную дапамогу, пастаянна ўдзельнічаю ў канцэртах, што дае магчымасць напрацоўваць сцэнічны вопыт. Дый тое, што я цяпер не проста "сам па сабе", а яшчэ і "твар філармоніі", не дазваляе расслабляцца.

Ведаючы Дзяніса як выканаўцу ўжо не першы год, магу засведчыць: "раслабляцца" ў творчым плане ён папросту не ўмее. Бо стаўленне да эстрады ў яго — сапраўды вельмі сур'ёзнае. Гэта бачна нават па адметнасці рэпертуару. Я, да прыкладу, не магу ўявіць у вяршэнкаўскім выкананні ні "песню

для ног", ні саладжавую лірыку на тэму: "я — прыйшоў, а ты — пайшла", ні многа чаго іншага. Затое ўсе песні — надзвычай, так бы мовіць, інтэлігентныя, інтэлектуальныя, часам — засяроджана-філасофскія. Хтосьці можа сказаць, што гэтым ён сябе абмяжоўвае, бо на конкурсе абавязкова патрэбны кантраст, артыстычнае пераўвасабленне. Для мяне ж гэта — паказальнік таго, што Дзяніс ужо знайшоў сябе як артыст, вызначыў сваю ўласную "культурную нішу". Дарэчы, яшчэ адным сведчаннем на карысць такога сцвярджэння стала, мабыць, тое, што ў выніку доўгага выбару конкурснай песні ён усё ж вярнуўся да той, з якой, уласна кажучы, і пачынаў: "Птушкі" Дзмітрыя Даўгалёва на вершы Валянціны Паліканінай ён спяваў на адборачным туры.

— У параўнанні з іншымі артыстамі, у цябе, наколькі мне вядома, не было "дзяцінства вундэркінда" з песенькамі на табурэце. Няўжо не марыў стаць "зоркай"?

— Мяне цягнула да іншых зорак — у космас. Хаця — хто ў дзяцінстве не марыў стаць касманаватам? Займаўся спортам: баскетбол, валејбол, у складзе школьнай каманды ездзіў на спаборніцтвы. Дый сярод сваякоў музыкантаў не было. У сям'і — звычайныя працаўнікі: бацька — на малаказаводзе, маці — у сферы гандлю, цяпер на пенсіі. Але яны заўсёды падтрымлівалі мяне ва ўсіх пачыненнях, і я ім за гэта вельмі ўдзячны. А на другім курсе тэхнікума сустрэў Віталія Драніцу, які стаў маім сябрам і прадзюсерам. Менавіта ён адкрыў мне музыку з іншага боку: як неацэнную крыніцу эмоцый і думак. У кожнай песні мы з ім аналізуем драматургію, сэнсавыя адценні, тое, што сказана не толькі ў ноты і вершаваных

радках, але і па-за імі. Таму я і не спяваю папсу. Я — эстрадна выканаўца, а з эстрады можна сказаць многае. Так, у маім рэпертуары няма тэмпавых песень. Але не таму, што яны мне не падабаюцца, або я лічу, што ўсе яны — дрэнныя. У душы я — рамантык і лірык, таму і песні шукаю — разумныя. Працэнтаў восемдзесят працы робіць прадзюсер, мне ж застаецца хіба, як кажуць, прапусціць песню праз сябе. Я не імкнуся паўтараць чужое выкананне, заўсёды шукаю сваё.

— Асабіста мне назваць цябе рамантыкам цяжкавата. Філасофам — так. Ты, здаецца, сам сабе супярэчыш: кажаш пра песні разумныя, а рамантызм, усклаўшы на шалі розум і сэрца, даказваў, што пераважаць павінна сэрца.

— Эмоцыі без розуму? Гэта, пэўна, толькі падабенства эмоцый, іх знешняя абалонка. Унутраная ж сутнасць — у працы розуму. Такі "рамантызм" будзе актуальны заўсёды, бо модныя субкультуры прыходзяць і сыходзяць, а чалавек — застаецца. І застаецца мастацтва, сэнс якога выяўляецца менавіта праз эмоцыі. Цяпер маім педагогам па вакале з'яўляецца Алег Сямёнаў — суперпрафесіянал, не толькі "тэрэтык" спеваў, але і запатрабаваны практык. І, да таго ж, чалавек з адметным выкладчыцкім талентам. Менавіта ён сфармуляваў для мяне галоўны закон эстрады.

— І ў чым жа той закон?

— Паспрабую растлумачыць. Многія думаюць, што песню спяваць — гэта ж не цагліны цягаць. Сапраўды, фізічных сіл артыст, пэўна, траціць меней (хаця — гледзячы які), але аднаўляюцца яны куды хутчэй, чым эмацыйны, энергетычны баланс. Артыст дасылае ў залу свае эмоцыі, растрочвае іх, і калі публіка не будзе "аддаваць" яму свае,

ён будзе папросту спустошаны. Таму песні павінны быць такімі, каб мелі "водгук" з залы. Усё вельмі проста!

Тут трэба дадаць: толькі дасягнуць гэтага — складана. Ну чым не закон "колазвароту" эмоцый? Або — захавання энергетычнай "матэрыі". Можа, у такім тлумачэнні закону эстрады праглядае першая адукацыя Дзяніса Вяршэнкі? Энергазабеспячэнне прамысловых прадпрыемстваў — гучыць моцна, але штосьці не надта песенна. І ўжо дакладна — зусім не рамантычна. Дарэчы, дзве іншыя спецыяльнасці, па якіх ён вучыцца ў Беларускай дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў, таксама далёка не самыя рамантычныя: адна — рэжысура народных абрадаў і святаў, другая — рэкламная інфармацыя і камунікацыі. Не, пра гэта абавязкова трэба даведацца!

— Калі ў цябе ўсё так проста тлумачыцца, дык чаму ты абіраеш не самыя прамыя шляхі? Няўжо — наўмысна: каб жыццё мёдам не здавалася? Працуеш — салістам. Вучыся — на каго заўгодна, акрамя ўжо абранай прафесіі.

— Раней музыка была для мяне хобі. Але я і цяпер не адношу яе да сваёй працы. Бо яна прыносіць столькі задавальнення, што забываешся на ўсё "працаванні". Скажаце, я зноў сабе супярэчу?..

Ці знойдзеца пасля гэтага хтосьці, хто не пагодзіцца, што Дзяніс — прыроджаны філасоф? Бо "тут і зараз" ён выклаў закон дыялектычнага сумяшчэння... не, лепей так: колазвароту працы і хобі. Цікава, як у гэтага "няправільнага рамантыка" — з рамантыкай каханьня? Няўжо зноў — нейкі колазварот?

— Год таму ты ажаніўся, але неяк незаўважна: ні змен у іміджы, ні "паправак на каханне" ў рэпертуары. Ну, пра тое, каб абвясціць

пра гэта ўсім сродкам масавай інфармацыі і пабудоваць піар-кампанію, я ўвогуле маўчу: не твой стыль. Можа, хаця б на "Славянскі базар у Віцебску" жонку возьмеш?

— Не возьму, хаця Іна — харэограф. Ужо год па размеркаванні працуе на Міншчыне з вясковымі дзеткамі, ставіць з імі танцы, я часам дапамагаю ёй з музыкай. Яна — цудоўная! Пастаянна розная, не перастае мяне здзіўляць, гэтка дзяўчына-сюрпрыз.

— Мабыць, дае табе парады?

— Яна ўвогуле любіць апекаваць, штосьці раіць, падказваць.

— Усё зразумела.

— Няпраўда! Я проста не люблю, калі ў зале сваякі. І яна мяне разумее.

— Можа, хаця б рамантычную гісторыю знаёмства раскажаш?

— Ну, калі знаёмства ў інтэрнаце — гэта і ёсць рамантыка... Яна жыла ў тым жа пакоі, дзе і

стараста паверха. Я ішоў да старасты па нейкім пытанні, а ўбачыў яе. І ўсё: каханне з першага погляду!

— А куміры "з першага погляду" ў цябе былі?

— Ніколі. Ні з першага, ні з якога. Я ніколі ні за кім не "ганяўся". А вучыўся — ад усіх. Бо кожны творчы чалавек — асоба, у якой ёсць чаму павучыцца. І калі ад кожнага штосьці браць і потым назапашваць, прымерваючы на сябе, дык атрымаецца, што ты "абвешваеш" сябе, бы навагоднюю ёлку. Толькі не гламурам, а — нейкімі добрымі якасцямі, умениямі. У жыцці спатрэбіцца ўсё, чаму навучыўся! Бо веды і ўменні, нават не табой знойдзеныя, а перанятая, "пазычаныя", усё роўна становяцца тваімі. Бо сам працэс творчага пераймання (не трэба яго блытаць з простым капіраваннем) патрабуе асэнсавання, адаптавання, тых уласных высілкаў, якія і даюць дадатковы штуршок творчым памкненням. Я з дзяцінства прывычаўся развівацца ў розныя бакі. Можа, таму і адукацыя мая здаецца надта "разнаакарнай", рознаскіраванай? Але гэта — толькі звонку. Мне падабаецца займацца гукарэжысурай. І я мару адкрыць у Светлагорску студию гуказапісу. Я добра ведаю, як складана бывае моладзі, асабліва — у рэгіёнах, рэалізаваць сябе ў творчасці. І зрабіць гэта хачу — прафесійна, з добрым густам. Без дапамогі гэта бывае не тое што цяжка, а практычна немагчыма. Вось я і стану дапамагаць пачаткоўцам! Цяпер заняты чарчэжамі, падлікамі.

— Што, усё будзеш рабіць самастойна?

— Ці ж гэта дрэнна? А па-мойму, зусім няблага давяраць сабе самому, не перакладаючы адказнасць на іншых.

Гутарыла Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА

Адораныя дзеці даўно пасябравалі са "Славянскім базарам у Віцебску". І цяпер не толькі ўпрыгожваюць разнастайныя канцэртныя праграмы форуму (не кажучы ўжо пра наведванне фестывальных мерапрыемстваў), але і ўдзельнічаюць у даволі "дарослым" паводле сваіх умоў конкурсе, вынікі якога мы даведаемся ўжо 10 ліпеня. Пакуль жа нагадаем, што Беларусь на ім сёлета прадстаўляюць 11-гадовая Злата Ларчанка і 9-гадовая Ганна Зайцава.

Якімі б строгімі ні аказаліся члены журы, настаўнікі звычайна бываюць яшчэ больш прыдзірлівымі "суддзіямі", тым самым ураўнаважваючы бацькоўскую замілаванасць. Таму і наша размова пра маленькіх канкурсантаў пачыналася з іх слоў перад дарогай.

цебску" на хатні тэлефон, пачулі яе бацьку Васіля Пятровіча:

— Цяпер яе цяжка дома заспець: калі не на рэпетыцыі, дык дзесьці на вуліцы гуляе. Спяваць ёй падабаецца, і мы рады, што яна можа рэалізаваць сябе. Старэйшая наша дачка, Лізавета, спявае ў хоры, я і сам — саліст студыі "Красавік", так што, мо-

і кліпы выпускае, і ў рэкламе здымаецца. Заўважана яна была і сярод удзельнікаў навагодняй казкі ў Палацы Рэспублікі, дзе сыграла адну з цэнтральных роляў. Што ж, відаць, такі ўжо ў яе "Нясумны ўзрост" — у адпаведнасці з назвай студыі па вакале, якая і пракадае дзяўчыны песенны шлях.

Патэлефанаваўшы самой Ганне, задала ёй "звычайнае" дарослае пытанне: "Кім марыш стаць?" І пачула:

— Калі не стану спявачкай і артысткай — дык буду музыку пісаць. Калі не буду музыку пісаць — дык стану адзенне "зоркам" маляваць: такія ж шыкоўныя строі, як дызайнеры зрабілі

Што такое вечны рух?

Ганна Зайцава.

Злата Ларчанка.

Злаце не сядзіцца ў хаце

Злата Ларчанка з Дзяржынска ўжо больш за год займаецца ў Нацыянальным цэнтры музычнага мастацтва імя У.Мулявіна. І загаварылі пра яе акурат пасля таго, як яна стала фіналісткай Нацыянальнага адборачнага тура дзіцячага "Еўрабачання": забыцца на яе вясёлую "Бабку Ёжку" было немагчыма. Не трэба забывацца на гэтую песню і цяпер: яна ўвайшла ў конкурсную праграму Златы на "Славянскім базары ў Віцебску".

Няўрымлівасць гераіні была, пэўна, "спісана" з самой дзяўчынікі — аўтара гэтай песні. Літаральна напярэдадні віцебскага форуму Злата стала лаўрэатам двух прэстыжных міжнародных конкурсаў: "Залатой пчолкі", што адбываецца ў Клі-

мавічах на Магілёўшчыне, і "Крымскіх хваляў" у Феодосіі, дзе яна заняла I месца.

— Спецыяльна для Златы, — распавядае Святлана Стацэнка, мастацкі кіраўнік Нацыянальнага цэнтры музычнага мастацтва імя У.Мулявіна, — напісала "Журавінку" на словы Ірыны Сусленка. Ніяк не маглі знайсці тое, што хацелася б, таму давялося самой напісаць. Галоўнае, каб Злата перамагла сваё хваляванне (а хвалююцца ўсе дзеці: гэта нармальны "працоўны момант") і прадэманстравала максімум таго, што яна можа. А можа яна — многае! Так што — удачы ёй і Боскага блашавення. Дарэчы, наконт удачы: невыпадкава гавораць, што шанцуе тым, хто шмат працуе. Хай гэтыя словы будуць пра Злату!

— Ну, а пра тое, як працуе Цэнтр імя Мулявіна, сведчыць

хаця б тое, што вашы выхаванцы багата прадстаўлены на цяперашнім "Славянскім базары ў Віцебску"...

— Так, яны ўдзельнічаюць у некалькіх канцэртах. Той жа Андрэй Кунец запрошаны вядучым дзіцячага конкурсу, спявае ён і на плошчы Перамогі ў праекце "Зоркі "Еўрабачання". На жаль, Ксенія Сітнік не змагла завітаць на "Славянскі базар у Віцебску", бо ў яе была запланавана іншая паездка. Затое ў фестывальнай праграме апынулася Юлія Пінкевіч. Ансамбль "Заранак" разам з дарослымі салістамі стане "касіць канюшыну" ў канцэрце Дня Беларусі. А Даша, Аліна і Карына, вядомыя як дзявочае "еўрабачанне" трыю, у гала-канцэрце закрываць фестываль прапануюць мікс з беларускіх песень.

Пазваніўшы Злаце напярэдадні "Славянскага базару ў Ві-

жа, творчыя гены гэтак паступова і "назапашваліся", каб Злаце перадацца?..

Зайцаву не бачылі?

"Не бачыць" мінчанку Ганну Зайцаву апошнім часам немагчыма, бо яна паспявае бываць паўсюль. Займаючыся ў класе з музычным ухілам сталічнай школы № 201, наведвае таксама студыю па сцэнічнай мове і акцёрскім майстэрстве. Часта з'яўляецца на тэлеэкране: і праграмы вядзе,

— Ці перашкаджае навучанню такая насычаная творчая дзейнасць? — пытаюся ў Наталлі Сухамлінай, кіраўніцы "Нясумнага ўзросту". — Здраецца, выкладчыкі не заўсёды вітаюць падобную актыўнасць...

— Гэта цудоўна! А яшчэ і карысна. Асабліва, калі ёсць жаданне. А ў Ані яно ёсць. Яна ўвогуле — чалавек вельмі сур'ёзна, таленавіты, працаздольны. І з такімі якасцямі можа далёка пайсці...

мне да "Славянскага базару ў Віцебску". А калі не моды маляваць — дык адкрыю рэстаран. У мяне бацька смачна гатуе, і ў яго ў дзяцінстве такая мара была: рэстаран адкрыць. Я таксама цяпер вучуся кухарыць, ён мне падказвае, часам — мама, бабуля, старэйшая сястра Каця. Прыходзьце, пачастую!..

Ну, а на конкурсе галоўным "кухарам" застаецца, мабыць, сам лёс. Хаця ацэньваюць "шансы на шанцаванне" — члены журы.

Хто ж запальвае зоркі?

Узначальвае журы дзіцячага конкурсу званы румынскі кампазітар малдаўскага паходжання Нікалае Каражыя. І хаця ён — шматразовы ўладальнік самых прэстыжных узнагарод за свае песні і аранжыроўкі, аднаго слова "кампазітар" у дачыненні да ягонай творчай дзейнасці замала. За плячыма "галоўнага суддзі" — багатая канцэртная дзейнасць, а з гітарай ён увогуле неразлучны, хаця валодае таксама фартэпіяна, кантрабасам, акардэонам і трамбонам. У складзе ВІА супрацоўнічаў з такімі зоркамі, як Мірэй Мацье, Ала Пугачова, Карэл Гот. Цяпер узначальвае агенцтва "New star music". А каго з юных зорчак ён вылучыць у Віцебску, хутка даведаемся.

Нікалае Каражыя.

ных назіральнікаў, сярод якіх шмат спецыялістаў, музычных крытыкаў. Дзіцячы конкурс — гэта агромністы патэнцыял усяго фестывалю. Да таго ж, ён увесь час знаходзіцца ў руху: шукаюцца ўсё новыя рэжысёрскія хады, якія не перашкаджаюць, а, наадварот, дапамагаюць дзецям выявіць сябе, удасканалююцца ў мове. Нагадаю: калісьці дзіцячы "Базарчык" пачынаўся з конкурсу шоу-праграм, цяпер гэта — сольныя выканаўцы. Дзіцячае спаборніцтва надае фестывалю яшчэ больш маладосці і навізны. Няхай дзецям спадарожнічае творчы поспех і, вядома, удача! Не толькі на "Славянскім базары ў Віцебску", але і ўвогуле ў жыцці.

Пакуль жа прыслухаемся да слоў беларускага кампазітара Алега Елісеенкава, які таксама — у складзе журы:

— Лічу, што дзіцячы конкурс на "Славянскім базары ў Віцебску" апошнія гады не менш яркі за дарослы. Ён узровень яго — больш высокі, і вынікі звычайна не выклікаюць вялікага разыходжання паміж меркаваннямі журы і незалеж-

рапсодыя віцебскіх вуліц

Палатно "Музычны Віцебск" было напісана майстрам у 2005 годзе. Яно ўвайшло ў калекцыю дыяментна ведаў нашай краіны — Нацыянальнай бібліятэкі. Гэтая работа народнага мастака Беларусі, члена рэдкалегіі газеты "Культура" Леаніда Шчамялёва стала таксама часткай цыкла карцін "Палітра майго часу", уганараванага Прэміяй Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва за 2009 — 2010 гг. Перад вамі — варыянт работы, які сёння пабачаць віцебчане на адкрыцці выстаўкі Леаніда Дзмітрыевіча "Маім землякам" у Віцебскім абласным мастацкім музеі.

Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, народны мастак Беларусі:

— Мне вельмі прыемна атрымаць з рук Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Рыгоравіча Лукашэнка вялікую ўзнагароду — прэмію Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва за 2009 — 2010 гады. І асабліва — тут, у Віцебску, дзе нарадзіўся. Канешне, я ніколі не думаў, што мае жывапісныя творы, якія былі зроблены ў раннія гады і ўвайшлі ў цыкл "Палітра майго часу", будучы адзначаны такой высокай дзяржаўнай увагай. Усё творчае жыццё я працаваў, не думаючы пра нейкі ўласны прэстыж. "Галоўныя героі" майго мастацтва — Чалавек, прырода, Радзіма. Мяне ніколі не вабілі "злабадзённыя водгукі" на тэму дня, не прыцягвалі павевы моманту, а тым больш — патрабаванні моды. Я імкнуўся заўсёды "адчуць" свой Час праз свае, уласныя вобразна-пластычныя знаходкі і спасцігнуць свет і існасць гэтага свету.

Вось і на выстаўцы пад назвай "Маім землякам" я прадставіў 31 палатно. Яны ў нейкай ступені і распавядаюць, пра што я думаў, разважаў і марыў цягам апошніх гадоў...

Напярэдадні XIX Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску" некалькі дзён запар мы спрабавалі, як кажуць, заспець на месцы сусветна вядомага спевака, народнага артыста Расіі Дзмітрыя ХВАРАСТОЎСКАГА. Графік артыста надзвычай шчыльна напоўнены падзеямі (скажам, літаральна за пару дзён да прыезду ў фестывальны Віцебск знакамiты барытон выступаў у казахскай сталіцы Астане). Таму і не дзіва, што электронны ліст ад мэнэджэра спевака са словамі: "Чакаем вашага тэлефанавання сёння ў 12.40" мы атрымалі акурат у дзень здачы нумара ў друк.

— Дзмітрый Аляксандравіч, на віцебскім форуме мастацтваў вы прадставіце сваю праграму пад акампанемент Прэзідэнцкага аркестра Рэспублікі Беларусь. З гэтым калектывам вы ўжо выступалі летась у сталічным Палацы спорту. Якія ўражанні ад сумеснай працы?

— Уражанні — надзвычай прыемныя. Прэзідэнцкі аркестр Беларусі, на маю думку, — вельмі

ляюся штораз той рэакцыі, якую бачу ў глядачоў не толькі ў Беларусі, Расіі або Украіне, але і на Захадзе: пасля выканання "франтавой праграмы" людзі ў Лондане або іншым еўрапейскім горадзе ўстаюць і апладзіруюць, не стрымліваючы слёз. У іх, на маю думку, закладзены код болю, код перажывання і су-

Дзмітрый ХВАРАСТОЎСКИ, народны артыст Расіі:

Уменне заставацца розным

добры малады калектыў, які літаральна выпраменьвае станоўчыя эмоцыі пры выкананні сусветнай класікі. І (можа, праз свой узрост) музыканты — надзвычай захопленыя. Прычым захопленнем гэтым немагчыма не запаліцца і самому! А ўвогуле, Беларусь наведваю пастаянна, і ўражанні заўжды — самыя добрыя.

— Дзмітрый Хварастоўскі, па ўсім, — чалавек стыльны, прычым як у музыцы, так і ў паўсядзённасці. А прытрымлівацца свайго непаўторнага стылю ў жанры, у якім вы працуеце, — адна з найпершых зарук поспеху. Якімі прынцыпамі кіруецца ў мастацтве і ў жыцці?

— Гранічная натуральнасць — прынцып найпершы і, адпаведна, найважнейшы. У мастацтве гэта — галоўнае: менавіта такім чынам артыст ідзе да глядача і слухача, дасягаючы глыбіні яго душы праз мастацтва. Калі паміж спеваком і публікай узнікае суперажыванне, разуменне і спачуванне да героя таго або іншага вакальнага твора, тады падобны кантакт і ўстанаўліваецца.

— Ведаю, што апошнім часам у вашы канцэртныя праграмы ўваходзяць песні гадоў Вялікай Айчыннай вайны. Ці пачуе іх віцебскі слухач?

— Франтавыя песні, творы пасляваенных гадоў — адна з найярчэйшых старонак, — а сёння можна казаць і пра традыцыю, — у нашай культуры. Не выпадкова яны ўзніклі і ў маім рэпертуары, бо цесна звязаны з Памяццю народа, дзе, мусіць, няма той сям'і, якую не абпаліла б крыло пажарышчаў і баёў Вялікай Айчыннай. І я здзіў-

перажывання. А гэтыя пачуцці, я мабыць, паўтаруся, — рухавік многіх рэчаў. Не шкадую, што ўключыў гэтыя песні ў свой рэпертуар, прычым, паверце, не толькі ў сувязі са святкаваннем 65-годдзя Вялікай Перамогі. Канешне ж, прадстаўлю іх з задавальненнем і віцябчанам.

— Чым яшчэ здзівіце патрабавальных глядачоў фестывалю?

— Акрамя ваенных песень, выканаю праграму рускіх рамансаў.

— Ведаю, што найбліжэйшыя вашы выступленні пасля "Славянскага базару ў Віцебску" пройдуць на іншых фес-

тывалях: у Вероне і Празе. Якія канцэрты вам наогул больш падабаюцца: пад адкрытым небам, у вялікіх залах або ў камернай абстаноўцы?

— Ведаецца, усё залежыць ад настрою. А разнастайнасці і сапраўды хапае. Скажам, у Вероне я выканаю партыю Трубадура ў аднайменнай оперы Джузэпэ Вердзі, а ў Празе выступлю якраз у камерным канцэрце пад акампанемент раяля. У Віцебску мяне чакае аркестр. Думаецца, што сапраўднае мастацтва — гэта яшчэ і ўменне заставацца розным.

С.Т.

Разам і паасобку

Прэзідэнцкі аркестр Беларусі выступае на сёлетнім "Славянскім базару ў Віцебску" ў розных іпастанях. Салісты калектыву, што ў свой час сталі пераможцамі тэлепраекта "Новыя галасы Беларусі", прэзентуюць песню Сяргея Сухамліна "Мы разам" у гала-канцэрце адкрыцця фестывалю. Група "3 + 2", складзеная з нашых салістаў, удзельнічае ў канцэрце "Зоркі "Еўрабачання" на плошчы Перамогі. У суправаджэнні ж аркестра, за дырыжорскім пультам якога ў той вечар будзе Канстанцін Арбелян, у Летнім амфітэатры пройдзе сольны канцэрт Дзмітрыя Хварастоўскага, прымеркаваны да фестывальнага Дня Расіі.

— З Дзмітрыем Хварастоўскім, — сказаў галоўны дырыжор і мастацкі кіраўнік Прэзідэнцкага аркестра Беларусі Віктар Бабарыкін, — наш калектыў выступаў некаторы час таму ў Мінску. І вельмі прыемна, што гэты цудоўны артыст і бліскучы спявак зноў абраў наш аркестр: гэта сведчанне высокага прафесійнага ўзроўню нашых музыкантаў і, шырэй, беларускай выканальніцкай школы. Праграму мы рыхтавалі з асаблівымі пачуццямі і любоўю: выступаць з такім салістам — радасць для кожнага аркестранта. Дарэчы, у песнях ваенных гадоў, што таксама ўвойдуць у фестывальнае выступленне Дзмітрыя Хварастоўскага, неабходны баян, і мы запрасілі лаўрэата міжнародных конкурсаў, знакамiтага беларускага саліста Аляксандра Шувалава, які даўно супрацоўнічае з нашым аркестрам.

Моцны і пяшчотны Томас Андэрс

Не трэба быць вялікім чараўніком, каб з вялікай доляй упэўненасці засведчыць наступнае. Калі вам было 14 — 18 гадоў у 1985-м, дык вы абавязкова танчылі на дыскатэцы пад песні ў ягоным выкананні. Калі вам было столькі ж у 1998-м — вы таксама слухалі іх, але ўжо ў новай апрацоўцы. І на пачатку XXI стагоддзя гэты спявак актуальны. Гаворка — пра Томаса АНДЭРСА, вакаліста легендарных нямецкіх "Модэрн Токінг", а сёння — паспяховага сольнага спевака. Прызнаюся, на ягоным аксамітным вакале і песнях дуэта вырас і я.

не, што і публіцы больш падабаюцца падобныя "open air". Мо таму і нейкі бар'ер пачуццёвасці паміж артыстам і імправізаванай залай — вышэйшы. Мяркую, што і ў Летнім амфітэатры Віцебска я змагу адчуць такое ж яднанне з глядачамі.

— Паколькі наш славуты фестываль праходзіць у Віцебску, не магу не запытацца вось пра што. У Германіі ў свой час працаваў над шэрагам манументальных работ сусветна вядомы віцябчанін — мастак Марк Шагал. У ліку яго работ, што ўзніклі ў дружнай палове XX стагоддзя ў Германіі, — керамічныя пано, вітражы, мазаікі... Ці знаёмы вы з ягонай творчасцю? Ці хацелі б наведваць шагалаўскія мясціны ў час знаходжання ў Віцебску?

— Не тое, што знаёмы, — я надзвычай захопляюся мастацтвам Марка Шагала. А вось праграма майго візіту ў ягоны родны горад — вельмі сціслая, таму пачуваць і нешта пабачыць з шагалаўскіх мясцін не давядзецца...

— Упэўнены, перад віцебскім глядачом вы абавязкова выканаеце колькі песень са свайго новага альбома "Strong". Магчыма, у сэт-лісце зойме сваё месца і песня "Нежність" яшчэ адной пастаяннай удзельніцы "Славянскага базару ў Віцебску" — народнай артысткі СССР Аляксандры Пахмутавай?

— А ў англамоўнай версіі яна атрымала назву "Tenderness", выконваў яе летась у Маскве. Папраўдзе ж, я пакуль не вызначыўся з канчатковым выглядам праграмы. Але мне вельмі прыемна, што мае прыхільнікі ў Беларусі любяць гэтую песню.

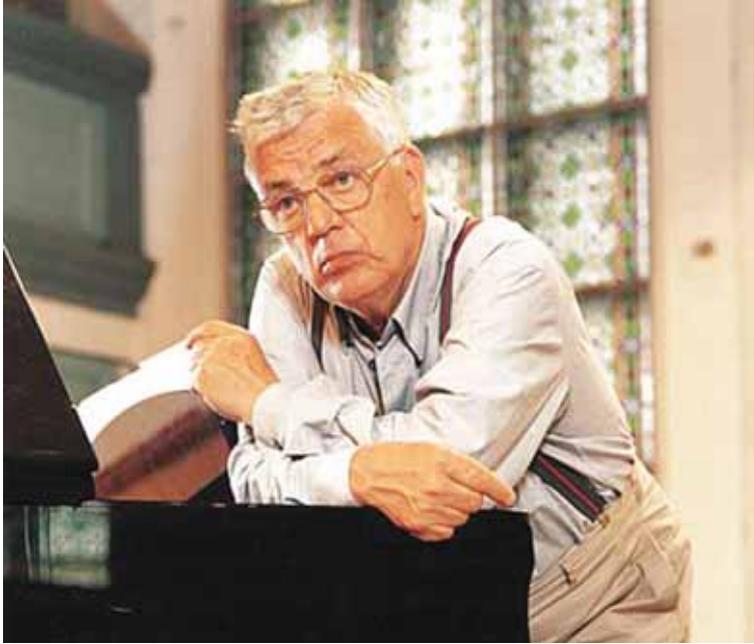
С.Т.

рапсодыя віцебскіх вуліц

Імя Райманда ПАУЛСА даўно ўжо стала сапраўдным "брэндам" Латвіі. Яго песні ў выкананні самых папулярных артыстаў упрыгожваюць кожны "Славянскі базар у Віцебску". Летась гэты знаны творца літаральна палову фестывалю "прасядзеў" за раялем: удзельнічаў у некалькіх гала-канцэртах, у спектаклі са сваёй музыкой "Одесса, город колдовской...", правёў аўтарскі вечар з латышскай опернай спявачкай Ілонай Багеле. Сёлета яго творчы вечар ладзіць Нацыянальны канцэртны аркестр Беларусі на чале з народным артыстам краіны, прафесарам Міхаілам Фінбергам.

Раяль у камбінацыі

— Гэты канцэрт, — адказаў на наша тэлефанаванне Райманд Вальдэмаравіч, — адбудзецца па ініцыятыве вашых музыкантаў. Думаю, будзе цікава, бо атрымаецца новая камбінацыя твораў і выканаўцаў: мае песні будуць спяваць, найперш, салісты беларускага аркестра, а таксама некалькі запрошаных гасцей.

— Ці часта вы праводзіце такія свае вечары з рознымі калектывамі?

— Вельмі рэдка. Не люблю выязджаць: я ў сваім жыцці "накатаўся" ўжо дастаткова, таму хочацца крыху і на месцы пасядзець. Але ваш аркестр я добра ведаю, гэта насамрэч калектыв найвышэйшага класа. Разам з ім я праводзіў сваю творчую вечарыну ў Рызе, таму адгукнуўся і на гэтую прапанову. Сапраўды, цікава будзе паслухаць свае песні ў выкананні вашых артыстаў. А яшчэ, мабыць, цікавей будзе папачуць новыя аранжыроўкі, зробленыя музыкантамі калектыву: гэта ж нейкі новы погляд на мае песні.

— Вы, вядома, увесь вечар будзеце за раялем?

— А што ж мне яшчэ застаецца рабіць? (Смяецца.)

— Сапраўды, калі ўсе месцы ў зале занятыя, кампазі-

тару, каб паслухаць сваю музыку, нічога не застаецца, як заняць адзінае "вольнае месца", ды і тое на сцэне — за раялем. Ну, а ў вас гэта атрымаецца настолькі цудоўна, што часам не ведаеш, за кім лепей сачыць — за салістам або за вамі: настолькі вольна, артыстычна, штораз па-новаму вы інтэрпрэтуеце свае песні. У нас ад вашых выступленняў засталіся папросту фантастычныя ўражанні! А ў вас ад віцебскага фестывалю? Дарэчы, што вы пажадалі б яму сёлета?

— Мінулы "Славянскі базар у Віцебску" пакінуў самую цёплую ўспаміну. Заўсёды вельмі цікава паглядзець, што робіць маладое пакаленне і што яшчэ толькі імкнецца зрабіць. На вашым фестывалі гэта бачна, бо акрамя знаных зорак вы запрашаеце на яго творчую моладзь, праводзіце конкурс. Арганізоўваць сёння штосьці падобнае вельмі складана, бо паўстае шмат праблем. Але на вашым фестывалі іх не відаць, бо ўсе яны паспяхова вырашаюцца. Таму жадаю форуму і надалей праходзіць на добрым узроўні, каб публіка і самі артысты атрымлівалі радасць!

Алег СКРЫПКА (Україна):

"У Беларусі — інтэлігентны слухач"

Сёлетні "Славянскі базар у Віцебску" як ніколі багаты на джазавыя мерапрыемствы і ўвогуле на незвычайны імпрэзы. Мяркуйце самі: 10 ліпеня на сцэне Віцебскай абласной філармоніі — праграма "Джаз Беларусі, Расіі і Украіны", наступным днём, у рамках "Фестывалю без межаў", там жа, выступаюць беларускія і ізраільскія музыканты. 11 ліпеня на сцэне Коласаўскага тэатра форум прымае наша чароўнае этна-трыо "Троіца", а 12-га ў Канцэртнай зале "Віцебск" — канцэрт беларускага "Сярэбранага вяселля" і фронтмена ўкраінскага рока, лідэра групы "Воплі Відаплясава" Алега СКРЫПКА. Апошні канцэрт пройдзе ў стылі кабарэ.

Чым здзівіць неўтаймоўны артыст? Што такое ўкраінскі джаз? Якім бачыцца Скрыпку беларускі глядач? Пра ўсё гэта "К" запытала ў самога спевака.

— Сольныя работы Алега Скрыпкі мала таго, што адрозніваюцца ад створанага ў складзе групы "Воплі Відаплясава", дык і не падобныя адна на адну. Да прыкладу, летась вы выдалі максі-сінгл з джаз-інтэрпрэтацыямі песень Багдана Вяслоўскага пачатку ХХ стагоддзя. Дык які ж ён, украінскі джаз?

— Гэты праект даўся мне лёгка: я не шукаў яго спецыяльна, але ў пэўны момант некалькі асоб, не звязаных паміж сабой, прапанавалі матэрыялы, паводле якіх і была створана плытка. Работа працягвалася доўга, але лёгка і прыемна. З музыкантамі, што працавалі са мной, мы прадоўжылі ствараць і канцэртную праграму, паколькі спачатку была толькі віртуальная праца над запісам. А потым мы сабраліся, сыгралі ўсё гэта "жывым", і атрымалася проста выдатна! Карацей, "Джаз-кабарэ" — адзін з тых праектаў, што прыносяць шмат задавальнення.

— Алег Юр'евіч, вы прыязджаеце ў Віцебск адразу пасля ініцыяванага вамі шмат гадоў таму фольк-фестывалю "Краіна Мрый", дзе нязменна прымаеце ўдзел. Якім, на ваш погляд, павінна быць сапраўды народны фест?

— Народны фестываль у маім разуменні — месца, куды чалавек прыходзіць не проста пастаяць перад адной сцэнай: павінна быць шмат сцэн, пляцовак, інтэрактыўных забаў. Напрыклад, на "Краіні Мрый" госці могуць вучыцца танцам і японскай каліграфіі, слухаць

паэзію, набываць сувеніры, спрабаваць уласнаручна зляпіць нешта з гліны... Ёсць тут і забавы для дзяцей, і неабходны сервіс. Урэшце, вялікае значэнне мае само месца, якое павінна быць прыемным, захапляць адпачынкам, здзіўляць атмасферай...

— Вы раней наведвалі ўжо Віцебск. Якія вашы ўражанні ад горада?

— У Віцебску мы выступалі, а вось на "Славянскім базары..." не даводзілася бываць. Беларусь увогуле ўражае. З аднаго боку, мы надзвычай блізка геграфічна і гістарычна. З іншага, калі ўкраінцы прыязджаюць у Беларусь, дык заўважаюць масу адрозненняў, і першае — гэта добраўпарадкаванасць і чысціня. Другое — цудоўныя канцэртныя

і спартыўныя залы. Здзіўляе, як шмат увагі дзяржава надае адукцыі і культуры. А яшчэ ў Беларусі — цудоўная публіка: уважлівая, адкрытая, сардэчна прымае нас, ведае нашу музыку, прычым не павярхоўна, а глыбока.

— "Беларусь — гэта адзіная краіна, дзе любяць джаз", — вашы словы з нядаўняга радыёінтэрв'ю. На чым заснавана ваша думка?

— Я б сказаў, што ў Беларусі сфарміраваўся інтэлігентны слухач. Сусветная супольнасць паражана мейнстрымам і завалена рэкламным прадуктам. Людзі развучыліся слухаць музыку глыбока. Асабліва, мяркую, гэта датычыць буйных гарадоў, сталіц, і Кіева ў тым ліку. Беларускі глядач вылучаецца сваім стаўленнем, інтэлігентнасцю: людзі дасведчаныя, цікавыя. Нават калі я раблю невялікі праект тут, ва Украіне, дык ад вас рэакцыю атрымліваю хутчэй! Адчуваецца спакой, увага, засяроджанасць на сапраўды важных рэчах. У выніку ж узнікае надзвычай душэўны, шчыры дыялог.

Таму я ўпэўнены, што наша джазавая выступленне — атрымаецца, і кантакт наладзіцца. Бывае,

баішся быць непачутым, калі спрабуеш нешта данесці са сцэны, — сёння ж у модзе штось яркае, эпатажнае, у пэўнай ступені агрэсіўнае. А джаз, нават рэзкі і шумны, усё роўна вылучаецца якасцю выканання, рытмікай... Не так даўно мы ладзілі падобныя канцэрты ў заходнеўкраінскіх Львове і Луцку, якія гістарычна знаходзяцца пад уплывам еўрапейскай, а дакладней — польскай музычнай культуры. Беларусь, на маю думку, таксама ў нечым набліжана да той плыні ў плане ўспрыняцця музыкі, музычных тэндэнцый. Таму, паўтаруся, я мяркую, што "Джаз-кабарэ" ў Віцебску пройдзе добра і пакіне толькі самую прыемныя ўражанні.

Пытанні задаваў
Сяргей ТРАФІЛАЎ

Вядомы музыкант з Малдовы Канстанцін МАСКОВІЧ ужо можа лічыцца заўсёднякам "Славянскага базару ў Віцебску": ён наведвае форум ужо дзесяць гадоў запар. Здаецца, яшчэ крыху — і пан-флейту, на якой ён грае, мы пачнём успрымаць як наш нацыянальны інструмент: так палюбілася яна беларусам.

Канстанцін МАСКОВІЧ (Малдова):

"Дынаміка — фортэ!"

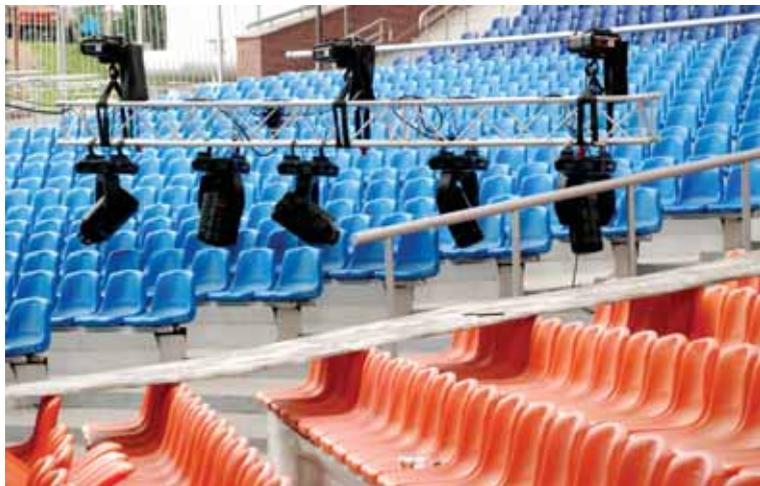
— Да "Славянскага базару ў Віцебску" я, можна сказаць, рыхтуюся ўвесь год: назапашваю эмоцыі, рэпертуар, сцэнічныя строі і... малдаўскае віно. Калі ж сур'ёзна, дык чым далей, тым больш пераконваюся, як выдатна працуе гэты фестываль на высокі культурны імідж вашай краіны. Дзе б я ні апынуўся (а мне часта даводзіцца гастралюваць, у тым ліку ў Бразіліі, Карэі, Кітаі) — паўсюль ведаюць "Славянскі базар у Віцебску" як адзін з самых буйных музычных форумаў у свеце. Назва гэтага фестывалю — бы візітоўка, знак якасці для кожнага артыста. Бо каб патрапіць сюды, патрэбны папраўдзе высокі прафесійны ўзровень:

арганізатары вядуць адбор удзельнікаў, добра трымаючы планку. Гэта дае магчымасць штогод здзіўляць глядача ўсё новымі праграмамі, надзвычай разнастайнымі, не падобнымі адна на адну. За тое дзесяцігоддзе, як я прыязджаю ў Віцебск, у развіцці фэсту адчуваецца імклівая пазітыўная дынаміка. Я пастаянна бачу нейкія навінкі, добрыя змены — і ў самім горадзе, што літаральна расцвітае на нашых вачах, і ў тэхнічных магчымасцях сцэны віцебскага Амфітэатра. Цяперашняе светлае і гукавое абсталяванне фестывалю адпавядае самым высокім патрабаванням. А

колькі высілкаў патрабуецца ад Дырэкцыі, каб сабраць разам столькі зорных салістаў і калектываў! Гэта папросту ашаламляльна: усе зоркі — тут і зараз! Дый узровень канкурсантаў з кожным годам становіцца ўсё больш высокім. У нас у Малдове на адборачны тур да "Славянскага базару ў Віцебску" звычайна прыходзіць багата заявак, некаторыя ўдзельнічаюць па некалькі гадоў запар, каб толькі трапіць на гэтае прэстыжнае спаборніцтва. Так што — так трымаць і надалей!

Акурат у той момант, калі я завітаў у Дырэкцыю фестывалю "Славянскі базар у Віцебску", там пачалася акрэдытацыя ўдзельнікаў ды гасцей, і першыя з іх атрымалі свае бэджы. Хаця асноўны наплыў, вядома, чакаецца трохі пазней. Ніводная з V.I.P.-персон, якія наведваюць форум, не абмянае сваёй прысутнасцю гэты кабінет. І кожны робіць тут гістарычнае фота на валашкавым фоне.

Валашкавае фота на памяць

...Зразумела, што мала хто носіць у кішэні ўласны здымак — так бы мовіць, на ўсялякі выпадак. А для пасведчання ён неабходны. І таму арганізатары фестывалю стварылі ўласную студию экспрэс-фота. Прычым сапраўды — "экспрэс": як адзначыла загадчык службы акрэдытацыі Вольга Сакалова, уся працэдура стварэння бэджа займае максімум 15 — 20 хвілін. І нават самыя капрызлівыя зоркі ставяцца да гэтых фармальнасцей з разуменнем.

Значная калекцыя такіх эксклюзіўных валашкавых фота назапасілася ў своеасаблівым музеі фестывалю, які змешчаны ў Духаўскім кругліку. Адзін з яго стэндаў, на якім выяўлены бэджы знакамітых гасцей мінулых гадоў, папаўняецца з кожным фестывалем.

Форм акрэдытацыі на фестывалі існуе 27. Адна з іх тычыцца работнікаў п'яра. Па словах кіраўніка фестывальнага прэс-цэнтра Аркадзя Шульмана, сёлета такія бэджы атрымаюць звыш 460 журналістаў — не толькі з нашай краіны, але таксама і з Расіі, Украіны, Літвы, Латвіі, Узбекістана, ЗША, Аўстрыі, Германіі і нават Кітая.

За чэрвень фестывальны сайт наведала каля 46 тысяч карыстальнікаў з Інтэрнета. Прычым, як адзначыў Аркадзь Шульман, асабліва яго ўразіла запатрабаванасць англійскай версіі рэсурсу: людзі завітаваю на сайт, не раўнуваючы, з усяго свету!

На форуме журналістаў чакае вельмі напружаны графік працы: у першыя дні будзе праходзіць па 3 — 4 прэс-каферэнцыі, уключна з традыцыйнымі "Зорнымі часамі". Аднапаведна, браку інфармацыі не прадабачыцца. І таму нязменны кіраўнік прэс-цэнтра заўсёды дзівіцца, што знаходзяцца тыя "акулы п'яра", якія едуць у Віцебск праз многія сотні кіламетраў, каб потым перапісваць слова ў слова прэс-рэлізы, якія рыхтуюцца на кожны фестывальны дзень.

— Пасля заканчэння фестывалю мы прыступаем да аналізу публікацый пра яго ў СМІ, — кажа Аркадзь Шульман. — Сярод іх бываюць як грунтоўныя аналітычныя матэрыялы, адкуль мож-

прычыны, што гэтыя пытанні ім даводзіцца чуць рэгулярна.

...Веб-камера, усталяваная ў Амфітэатры, дазваляла кіраўніцтву фестывалю сачыць за ходам падзей, не пакідаючы сцен кабінетаў Дырэкцыі. Прычым падзеі ў рэжыме "он-лайн" адбываліся вельмі цікавыя. Акурат завяршаўся мантаж новага сцэнічнага абсталявання, якога на Беларусі пакуль і не бачылі.

— Гэта інтэлектуальныя лябёdkі, якія маюць тры секцыі і здатныя ўтвараць на сцэне нешта

каманду наракаць не выпадае: яны здатныя выканаць любы "капрыз" выканаўцы...

Як адзначыў начальнік упраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама Мікалай Пашынскі, апошняя тычыцца не толькі тэхнічнага райдэру, але і побытавага. Ніхто з удзельнікаў фестывалю — які зорны статус ён ні меў бы — ніколі не выказваў сваё незадавальненне з нагоды прыёму. Адсутнасць пяцізоркавых гатэляў у Віцебску кампенсуецца датклівай увагай і прыязнасцю з боку арганізатараў.

— Нашы госці часта кажуць: па тэлебачанні пра Беларусь мы чуюм адно, а на свае вочы бачым зусім іншае, — кажа начальнік упраўлення культуры. — Маўляў, у вас тут — сапраўдная Еўропа! Прычым госці адзначаюць не толькі чысціню і дагледжанасць аграгарадкоў, але таксама — і ўзровень культуры віцебчан.

...На сцяне аднаго з кабінетаў Дырэкцыі заўважыў каляндарык "для ўнутранага карыстання", які пачаў нецяргліва адлюстроўваць дні, што засталіся да сканчэння фестывалю, яшчэ нават да яго адкрыцця. І сап-

раўды: нягледзячы на спраўную працу кандыцыянераў, у гэтых кабінетах было спякотней, чым на вуліцы. Аднапаведна, каляндарык меўся выяўляць заканамерную стому.

— Ды нічога ён не выяўляе, гэта ўсяго толькі жарт! — пасмінулася намеснік дырэктара фестывалю Вольга Саннікава. — Тым болей, ужо на наступны дзень па сканчэнні гэтага форуму для нас пачнецца чарговы. А стамляцца... Што вы, у нас на гэта няма часу!..

Мабыць, я буду не першым журналістам, які адзначыць адну прыемную акалічнасць: удзельнікаў каманды "Славянскага базару..." ніколі не пакідае пачуццё гумару — нават на самым піку перадафестывальных клопатаў. Рыса, уласцівая толькі сапраўдным прафесіяналам!

Ілля СВІРЫН,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Віцебск — Мінск
На здымках: апошнія
тэхнічныя ўдакладненні
ў Летнім амфітэатры.
Фота Юрыя ІВАНОВА

на пачарпнуць цікавую думку, так і, даруіце, поўны плагіят...

З іншага боку, не сакрэт, што некаторыя журналісты з суседніх краін прыязджаюць у Віцебск выключна ў пагоні за "смажанымі" фактамі з жыцця зорак.

— Ёсць і тыя, каго цікавіць не мастацкі ўзровень праграм, а тое, што дзесці ў гатэлі раптам здарыўся перабой з гарачай вадой, — кажа Аркадзь Шульман. — І тады даводзіцца тлумачыць калегам: вы звярніце ўвагу на назву нашага форуму! Гэта — міжнародны фестываль мастацтваў! Наша ж задача — прадаставіць журналістам як мага больш матэрыялу ды стварыць камфортныя ўмовы для іх працы. Ды і мікрафон на прэс-канферэнцыях даступны для ўсіх. Вас могуць перапыніць толькі ў тым выпадку, калі вы паспрабуеце ператварыць прэс-канферэнцыю ў эксклюзіўнае інтэрв'ю, ігнаруючы патрэбы больш чым сотні сваіх калег...

Паводле назіранняў Аркадзя Шульмана, зоркі не надта баяцца вострых пытанняў: з той простаі

накштат жырандолі або... торта, — распавёў загадчык філіяла "Летні амфітэатр" Цэнтра культуры "Віцебск" Анатоль Васенда, — выконваючы адначасова і ролю шырмы, каб наступны калектыў мог паспець падрыхтавацца і выйсці на сцэну. Для рэжысёраў гэта — дадатковыя магчымасці. Як і тыя святлодыёдныя элементы, якія сёлета былі ўманціраваны ў сцэну: яны здатныя надаць імпрэзе тую дадатковую дынаміку, якую мы адчуваем, скажам, пад час "Еўрабачання"...

Баччы на сцэне грувастыя металічныя канструкцыі, было цяжка ўцяміць, як яны праявілі сябе ў "працы". Зрэшты, ад нас, шараговых глядачоў, гэта і не патрабуецца.

— Што да гукавога абсталявання, — прадоўжыў Анатоль Васенда, — дык яно застаецца ранейшым, бо ніякіх удасканаленняў пакуль не патрабуе. Можце так і напісаць: гук у нас — самы лепшы ў свеце! І гэта тычыцца не толькі апаратуры, але і каманды прафесіяналаў, якая з ім працуе. Нам на сваю

Беларуская народная ікона па праве лічыцца адным з самых адметных пластоў традыцыйнай культуры і іканапіснага мастацтва. Кожны такі абраз мае вялікую каштоўнасць не толькі як твор мастацтва, але і як гістарычны артэфакт, і, самае галоўнае, сямейная рэліквія. Яго ўзоры ў дні форуму пакажуць у Віцебскім абласным краязнаўчым музеі.

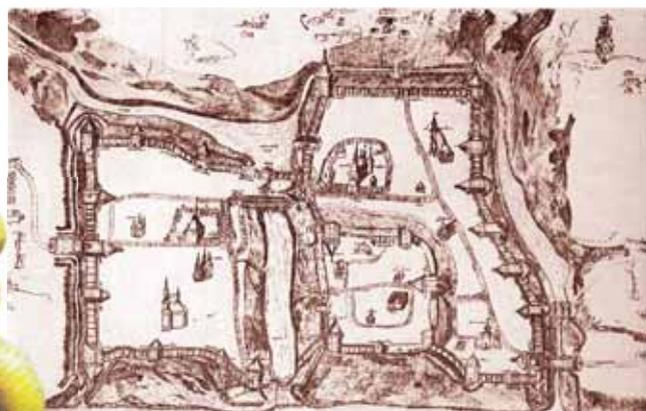
біблейскіх падзей адлюстраваны на абразях "Нараджэнне Хрыста", "Каранаванне Дзевы Марыі", "Бог Саваоф", "Святая сям'я", "Маці Божая з Ісусам Хрыстом і Іаанам Хрысціцелем".

Пры гэтым, найбольш адметнымі былі абразы, створаныя не прафесійнымі іканапісцамі, а народнымі майстрамі. Яны бытавалі, у асноўным, як хатнія, але ж часам сустракаліся і ў вясковых храмах. Менавіта такія унікальныя ўзоры мастацтва будуць прадстаўлены на выстаўцы "Беларускія народныя абразы", што адкрыецца ў межах "Славянскага базару..." у Віцебскім абласным кра-

Аркестр часоў... палеаліту

Як і калі нарадзіўся на зямлі старажытнай Беларусі першы музычны твор? Давайце звернемся да археалогіі, якую ў некаторых энцыклапедычных выданнях, відаць, нездарма ўсё ж называюць мастацтвам...

Як гралі ў Дубакрай?

Як сведчаць вынікі археалагічных раскопак, першыя музычныя інструменты з'явіліся на сумежных з Беларуссю землях яшчэ ў пару палеаліту. Так, на паселішчах гэтай пары — каля вёсак Мезін Чарнігаўскай вобласці, Гарадок Ровенскай вобласці і Касцёнкі Варонежскай вобласці — выяўлены прылады, вырабленыя з косці маманта, на якіх захаваліся сляды ад рытмічных удараў, што, на думку некаторых даследчыкаў, можна разглядаць як пачатковыя формы музычных інструментаў для ўзнаўлення рытмічных гукаў у час адпраўлення нейкіх магічных дзеянняў, звязаных з палываннем.

Самыя ж раннія музычныя інструменты на тэрыторыі Беларусі знойдзены ў паселішчы Дубакрай, каля возера Сенніца, што размешчана на памежжы Віцебскай і Пскоўскай абласцей. Знойдзеныя тут дзве касцяныя флейты ўяўлялі з сябе прамыя трубка з пяццю гукавымі адтулінамі. Фрагмент жалеікі (дудкі), зробленай з косці дробнай птушкі, быў выяўлены і пры раскопках неалітычнага паселішча Асавец у Бешанковіцкім раёне Віцебскай вобласці. Агульная даўжыня фрагмента гэтай жалеікі была 5 см; памеры яе ў сячэнні — 7 x 10 мм. Дыяметр адтулін на дудцы — 3 мм. Датуюцца гэтыя знаходкі IV—III тыс. да н. э.

Прыкладна да гэтай жа пары адносяцца і знаходкі свісткаў, выяўленых на паселішчы Камень Пінскага раёна Брэсцкай вобласці. Самы вялікі з іх мае даўжыню 11,2 см і дыяметр 4 см. Ён быў зроблены з галёнчачнай косці бусла. Астатнія былі меншыя па памерах.

У бронзавым веку, што панавала ў Беларусі ў III — пачатку I тыс. да н.э., былі вядомы ўжо шматствольныя флейты. Меркаваць пра гэта можна па выніках раскопак некаторых помнікаў так званай лужыцкай культуры, што была распаўсюджана на тэрыторыі Польшчы, а таксама, часткова, на паўднёвым захадзе Беларусі.

Ад ранняга жалезнага веку, які доўжыўся на Беларусі ад VII ст. да н.э. па 5 ст. н.э., дайшлі да нас дудкі-свіцёлкі, знойдзеныя на гарадзішчы Гарані Смаргонскага раёна Гродзенскай вобласці. Іх даўжыня — 7,1 см. Абодва бакі костак акуратна зрэзаны пад прамым вуглом. Па баках зроблены адтуліны. Як адзначае даследчык дадзенага помніка Я.Звяруга, на гэтых дудках і сёння можна сыграць сякі-такі напеў. Падобная да гэтай дудкі рэч

знойдзена і ў Слуцку, праўда, яна адносіцца ўжо да XII—XIII стст.

У часы Сярэднявечча, акрамя ўжо вядомых дудак, жалеек і флейтаў, з'яўляюцца новыя музычныя прылады.

Так, пад час археалагічных раскопак старажытнага горада Друцка, што ў Талачынскім раёне Віцебскай вобласці, быў знойдзены рэдкі музычны інструмент — варган.

Што ж гэта за інструмент, як на ім гралі? Слова "варган", відаць, паходзіць ад стараславянскага "варгі" — "вусны". Гэта самагучны язычковы інструмент. Выраблены ён з жалеза, мае падковападобную форму з паралельна падоўжанымі канцамі, паміж якімі праходзіць прымацаваны пасярэдзіне галоўкі язычок — тонкая сталёная пласцінка. Памеры яго — невялікія: троху больш за 5 см у даўжыню. У час ігры варган прыціскалі да вуснаў, рот выконваў ролю натуральнага рухомага рэзанатара, язычок жа зашчыпвалі ўказальным пальцам правай рукі. У выніку бесперапыннай вібрацыі язычка ўзнікаў гук нязменнай вышыні. Даследчык старажытнага Друцка Л.Аляксееў адзначаў, што гэты музычны інструмент быў знойдзены ў княжацкай частцы горада. Аналагічныя музычныя інструменты знойдзены ў Полацку і ў Лідскім замку.

А вось пры раскопках старажытнага Ваўкавыска археолагам трапілася шахматная фігурка ў выглядзе вайсковага музыканта-барабаншчыка. Праз глячо ў гэтага зухаватага малайца на пачатцы быў падвешаны бочачкападобны барабан. У правай жа руцэ воін трымае вашчагу — драўляную палачку з патаўшчэннем на канцы. Відаць, у XII ст. на Беларусі гэты інструмент ужо быў вядомы, калі майстра, разьбяр па косці, забяспечыў фігурку ваеннага музыкі менавіта такім прадметам.

А дуда? Што яна ўяўляла з сябе? Дуда — гэта скураны мех з маленькай трубочкай — "соскай" — для напам'янення паветрам інструмента і некалькімі

ігравымі трубочкамі. У час ігры дудар надзімае мех, націскае на яго локцем левай рукі і прымушае гучаць. У Заходняй Еўропе падобны інструмент больш вядомы пад назвай "валынка". Менавіта такі мех ад дуды і быў знойдзены аўтарам на Верхнім замку Віцебска ў 1978 г. Памеры яго — 25 x 29 см. У версе меха ёсць два скураныя соплы пад ігравыя дудкі, збоку — адтуліна, прашытая па краях: відаць, для "соскі". Доўгі час, на падставе звестак з пісьмовых крыніц, лічылася, што дуда на Беларусі з'явілася толькі ў XVI ст. Віцебская ж знаходка на трыста гадоў павялічыла гэты "ўзрост".

І, нарэшце, густі. На Старым замку Гродна ў пясце XIII ст. быў знойдзены драўляны калок пад струны гусяляў. Аналагі такіх калочкаў добра вядомыя спецыялістам у галіне гісторыі музычных інструментаў па раскопках Ноўгарада. А ў 1993 г. на Верхнім замку Віцебска ў слаі XIV ст. быў знойдзены яшчэ адзін калок ад гусяляў. Даўжыня яго — 8,2 см. Калочак меў выразаную галоўку, якая плаўна пераходзіла ў стрыжань, круглы ў сячэнні, дыяметрамі 1,5 — 1,6 см. Даўжыня самой галоўкі — 2,5 см. Яе памеры ў сячэнні — 2,7 x 1,5 см. У галоўцы мелася скразная адтуліна памерамі 1,1 x 1,5 см. Выраблены калок быў з драўніны ліставой пароды.

Пра высокі ўзровень развіцця музыкі на Беларусі ў сярэднія вякі сведчыць і той факт, што абраны польскім караём Ягайла ўзяў з сабой у Кракаў некаторых музыкаў з Беларусі. Напрыканцы XV — на пачатку XVI ст. прыдворнай капэлай вялікага князя літоўскага і караля Польшчы кіраваў вядомы беларускі спявак і музыкант Чурыла. Вядома, што спяваў Чурыла на беларускай мове пад акампанемент лютні.

Леанід КАЛЯДЗІНСКІ, дацэнт БДПУ імя М.Танка, археолаг
На здымках: вайсковы музыкант-барабаншчык XII ст. (шахматная фігурка з раскопак Г.В. Штыхава у Лукомлі); "Рысунак места Віцебска".

Рэліквія і сінтэз

Выстаўка беларускай народнай іконы ў Віцебскім абласным краязнаўчым музеі

У кожным рэгіёне былі свае асабліва шанаваныя святыя. Да іх і ставіліся з надзвычайнай павагай, як да самых блізкіх і старэйшых родзічаў. Ікона з выявай святога мела сваё месца і значэнне ў жыцці вясковага жыхара і перадавалася з пакалення ў пакаленне. Часта абразы, якія страцілі з часам свае фарбы, гаспадары самі, як маглі, абнаўлялі, "запісвалі" выяву, што сцерлася, новым вобразам.

Сярод святых найбольш шанаванымі былі Мікалай Цудатворац, Варвара Пакутніца і Параскева Пятніца, аб чым засведчылі праслі ў штодзённых патрэбах. Найбольш распаўсюджанымі былі іканаграфічныя тыпы выяў Хрыста — Пантакратар — і Багародзіцы: Адзігтрыя — Трохручыца, Ціхвінская і Казанская, Элеуса — Пачаеўская і Панахранта (Маці Божая на прастоле). Багаты свет

язнаўчым музеі. Усе іконы, а гэта звыш 30 унікальных твораў народнага мастацтва Заходняга і Усходняга Палесся, Падняпроўя XIX — пачатку XX стагоддзяў, знаходзяцца ў зборы іканапісу Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту, куды трапілі ў выніку шматлікіх экспедыцый па Беларусі, якія праводзіліся з 1977 года.

Як адзначылі карэспандэнты "К" у Беларускай дзяржаўнай музеі народнай архітэктуры і побыту, народныя абразы, багатая спадчына якіх арганічна знітоўвае розныя этнічныя і канфесійныя традыцыі, характарызуюць сінтэз кананічнага візантыйскага іканапісу, заходнеўрапейскага сакральнага жывапісу і прыёмаў народнага дэкаратыўнага мастацтва.

К.А.
На ілюстрацыі: народны абраз з выявай Божай Маці.

рапсодыя віцебскіх вуліц

Рэтрадрамы ў кінапраграме

Паказваць новае, цікавае кіно пад час XIX Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску" — добрая традыцыя. Гэтым разам кінапраграма форуму сканцэнтруецца ў віцебскім "Доме кіно" — найстарэйшым з беларускіх кінатэатраў. Цягам фестывальных дзён можна будзе ўбачыць пяць поўнаметражных стужак з Беларусі, Расіі, Украіны і сустрэцца з іх стваральнікамі.

— "Дом кіно" — самы ўтульны, найсучасны кінатэатр горада, — распавяла "К" дырэктар УП "Віцебскаблкінавідэапракат" Алена Матус. — Таму пытанню, дзе сустрэцца гасцей "Славянскага базару...", у нас не ўзнікала. Зала тут абсталявана найноўшай праекцыйнай і гукавой апаратурай. Спадзяёмся, хутка яна будзе аснашчана яшчэ і сістэмай аўтаматызаванага продажу білетаў.

Чакаецца, што стужкі на фестывалі будуць прадстаўляць іх аўтары. Так, сваю рэжысёрскую работу "Адна вайна" прэзентуе вядомая расійская актрыса Вера Глаголева; рэжысёр з Украіны Уладзімір Лерт — стужку "Адарванне", таксама, як і яго калега з Расіі — Андрэй Сілкін, аўтар карціны "Заза"; украінскі фільм "Lasmeninas" ("Меніны") будзе прадстаўляць фестывальнаму гледачу адзін з яе прадзюсераў — Лілія Млынарыч. Чакаецца і візіт творчай групы нашай айчыннай стужкі "Ваўкі". Фільмы будуць паказвацца як на кінакопіях, так і з дапамогай лічбавых носбітаў.

Кадр з фільма "Адарванне".

Кадр з фільма "Адна вайна".

Кадр з фільма "Ваўкі".

С.А.

Аляксандр КОЛБЫШАЎ,

акцёр, кінарэжысёр (Беларусь):

"Для вопытнага гледача"

— "Ваўкі" — псіхалагічная драма для разумнага, вопытнага гледача, якому надакучыла глядзець аднастайнае кіно для забавы. Стужак для яго сучасная кінаіндустрыя прапануе няшмат. Я ўпэўнены, што гістарычная аснова — пасляваенны час — будзе цікавая нашым сучаснікам, бо за сюжэтам стаіць глыбокі ўнутраны канфлікт. Мы спрабавалі зрабіць стужку максімальна відовішчнай, стварылі адмысловы візуальны шэраг. Спадзяюся, карціна будзе выглядаць годна ў кантэксце такога вялікага мерапрыемства, як "Славянскі базар у Віцебску".

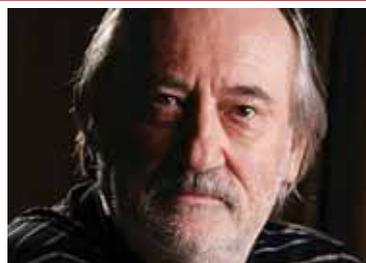
Багдан СТУПКА,
народны артыст
СССР, народны
артыст Украіны:

"Прыклад Віцебска"

— Міжнародны фестываль "Славянскі базар у Віцебску" няўхільна развіваецца. Адметнае мастацтва Беларусі павінна захоўваць сваю нацыянальную самабытнасць і даваць прыклад іншым краінам.

Адзін з доказаў таго, што "Славянскі базар..." мае выдатную становую дынаміку — гэта і наяўнасць у яго структуры тэатральнай і кінапраграмы.

У адзін з фестывальных дзён у віцебскім Доме кіно адбудзецца прэм'ера расійска-украінскай карціны рэжысёра-пастаноўшчыка Уладзіміра Лерта "Адарванне", дзе мне давялося выканаць адну з роляў. Фільм — аўтарскі, некамерцыйны, зняты паводле фантастычнай аповесці Андрэя Саламатава. Стужка распавядае пра лёс чалавека, які сутыкаецца з крахам звыкллага жыцця... Шчыра кажучы, сам яшчэ не бачыў гэты фільм, але ад здымак атрымаў творчую асалоду, таму вельмі рады, што "Адарванне" пабачыць на прэстыжным "Славянскім базары ў Віцебску".

Вера ГЛАГОЛЕВА,
заслужаная артыстка Расіі:

"Удалы лёс для стужкі"

— Наша стужка распавядае аб лёсе жанчын, якія былі асуджаны за тое, што мелі дзяцей ад немцаў. Тэма — больш чым незвычайная, але факты, што ляглі ў аснову сцэнарыя, цалкам адпавядаюць гістарычнай рэальнасці. Дарма казаць, што наша карціна выклікала вялікія спрэчкі сярод расійскай аўдыторыі. Не сумняваюся: беларусам, зямля якіх найбольш пацярпела ў гады той жудаснай вайны, яна таксама будзе вельмі цікавая. І добра, што стужку ўключылі ў праграму такога паважанага мерапрыемства, як "Славянскі базар у Віцебску"! Ведаецца, "Адна вайна" мае вельмі ўдалы фестывальны лёс: удзел больш чым у дзевяці фестывалях з моманту мінулага года, і амаль з кожнага мы з'яўдземся з прызамі. Кінапраграма ў Віцебску абыдзецца без конкурснага спаборніцтва, але, думаю, атмасфера на праглядах будзе папраўдзе фестывальная. Ведаю, стужка ўжо ішла ў мінскіх кінатэатрах і мела становую водгукі. Спадзяюся, тое самае будзе і ў сталіцы "Славянскага базару..."

"Славянскі базар у Віцебску" заўсёды славяцца тым, што кожны год адкрываў віцебчанам і гасцям горада новыя калектывы і выканаўцаў, прычым не толькі ў рамках традыцыйнага конкурснага спаборніцтва вакалістаў. І сёлетняя праграма не сталася выключэннем: упершыню ў афішы міжнароднага форуму апынулася папулярнае ў маладзёжных колах кабарэ-бэнд "Сярэбрае вяселле". Яго лідэр і салістка Святлана БЕНЬ расказала нам, з якім настроем збіраецца калектыв у Віцебск. Тым больш, што сама Святлана родам з Віцебска, у свой час працавала ў Беларускай тэатры "Лялька".

Перад сустрэчай у... кабарэ

— Настрой у нас — цудоўны! Едзем на фестываль з давальненнем, а яшчэ — з вялікім чаканнем цуду. Тым больш, мы даўно ўжо не выступалі ў родным Віцебску. Калі па шчырасці, "Сярэбрае вяселле" не можа пахваліцца тым, што шмат гастралюе па Беларусі, — мы ўсё больш вандруем па замежжы. Дома ж у нас, як правіла, — невялікія, камерныя канцэрты. Што і казаць, магчымасць выступіць у рамках "Славянскага базару ў Віцебску" на такой добрай пляцоўцы, як Канцэртная зала "Віцебск", з якасным гукам, — мара не толькі наша, але, думаю, і любога музычнага калектыву.

— Да таго ж, — у адной праграме з джаз-кабарэ Алега Скрыпкі!

— Так, нам вельмі прыемнае такое супрацоўніцтва з украінскімі артыстамі на адной сцэне.

— Вы прадставіце самастойныя праграмы, або гледачы могуць чакаць сумесных сюрпрызаў?

— Безумоўна, і наша "Сярэбрае вяселле", і джаз-кабарэ Алега Скрыпкі прывоззяць у Віцебск уласныя праграмы, але ж вы маеце рацыю: у нас нарадзілася ідэя зрабіць што-небудзь сумесна. Акурат цяпер мы абмяркоўваем прапановы і магчымасці больш дэталёва — балаче трохі часу для гэтага яшчэ ёсць.

— "Сярэбрае вяселле" прапануе свой "класічны" рэпертуар, альбо нешта новенькае?

— Спецыяльных навінак і прэм'ер мы не рыхтавалі — у праграме будуць усе нашы вядомыя нумары. Іншая справа, што сёння я не магу сказаць, як канкрэтна складзецца праграма выступлення: мы з артыстамі, як заўсёды, будзем "слухаць" залу, імправізаваць.

— Памятаючы пра тое, што вы родам з Віцебска, мяркую, у зале збярэцца шмат вашых знаёмых, сяброў? Яны ўжо "раскупілі" білеты на "Сярэбрае вяселле"?

— Пра тое, наколькі раскуплены білеты на наша выступленне, я, канешне ж, адказаць не магу. Але тое, што сябры і знаёмыя набылі іх, — гэта дакладна! Зрэшты, "Сярэбрае вяселле" з нецярплівацю чакае на канцэрце не толькі іх, але і ўсіх прыхільнікаў нашай музыкі.

Цікавілася Таццяна КОМАНОВА

рапсодыя віцебскіх вуліц

Кажуць, самы складаны шлях — у тых "зорак", чые бацькі або творчыя папярэднікі мелі гучныя імёны, шмат чаго дасягнулі ў творчасці: маўляў, усё, што ні зробіш, прыпісваюць менавіта створанаму яшчэ да цябе брэнду. Усё ж такі звычайнае паняцце "школа" ў дачыненні да мастацтва набывае асаблівы сэнс.

С.Урублеўская. "Форс-мажор".

М.Ляўковіч. "Князь".

Школа эксперыменту

Што да нашай краіны, дык, бадай, ніводная мастацкая групоўка не адчувала на сабе ўплыў ранейшых дасягненняў да такой ступені, як мастакі Віцебшчыны. Творчасць Шагала і малевічаўскі УНОВИС, зрабіўшы горад над Заходняй Дзвіной адной з мастацкіх сталіц пачатку XX стагоддзя, задалі найвышэйшую планку майстэрства.

40-годдзе існавання віцебскай абласной арганізацыі Беларускага саюза мастакоў — цудоўная нагода аб'ектыўна асэнсаваць агульны ўзровень нашчадкаў Пэна, Бембеля, Азгура, Волкава, Цвіркі, ацаніць творчасць мастакоў ва ўсіх яе праўленнях. Магчымаць падсумаваць веды і ўражанні аб творцах віцебскай школы дала чарговая выстаўка работ віцябчан, зладжаная БСМ у Палацы мастацтва.

У параўнанні з сакавіцкай "Фактурай" — першым этапам знаёмства сталічнага глядача з творчасцю віцебскіх мастакоў — "Мастацкая прастора..." уяўляе з сябе калейдаскоп тэхнік, жанраў, сюжэтаў і імёнаў. Пра шырыню праекта сведчыць хаця б фізічны маштаб экспазіцыі: жывапісныя палотны, графіка, скульптура і арт-аб'екты занялі ўсе залы адной з найбуйнейшых выставачных пляцовак краіны. Але і гэтага, па словах арганізатараў, вельмі і вельмі мала. Што такое 300 работ для суполкі, дзе толькі афіцыйных членаў налічваецца больш за сотню? Тым не менш, магчымаць убачыць экспазіцыю, якая змагла б больш поўна і дакладна адлюстраваць тэндэнцыі развіцця сучаснага віцебскага мастацтва, у аматараў выяўленчага мастацтва не было даўно. І вялікі плюс дадзенага паказу — менавіта ў шматграннасці, разнастайнасці прадстаўленых твораў, шырыні ахопу як сюжэтай (ад "ціхіх" нацюрмортаў і беларускіх краявідаў да актуальных пра-

А.Кастагрыв. "Формула святла".

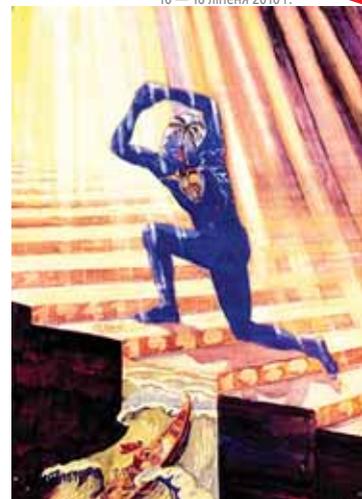
блем сучаснага грамадства), так і тэхнічнай (ад акварэлі да інсталяцыі). Імёны мастакоў Віцебшчыны А.Скавародкі, Ф.Гумена, А.Гвоздзікава, В.Ціханенкі, А.Малея, В.Шылко, А.Слепава, А.Дасужава, А.Салаўёва, І.Сталёрава, У.Вітко, І.Казака, С.Урублеўскай, В.Чукіна, М.Ляўковіча, А.Кастагрыва, В.Міхайлоўскага, А.Жураўлёва, Т.і Ю. Рудэнкаў, В.Ральцэвіча ды іншых даўно вядомыя не толькі на Беларусі, але і ў некаторых краінах замежжа.

"Віцебск — гэта заўсёды цікава, гэта творча, гэта крэатыўна, — кажа сталічны мастак, намеснік старшыні БСМ Рыгор Сітніца. — Мастакі Віцебшчыны заўсёды рабілі і робяць творчы выклік мастацкай грамадскасці. І, што важна, — выклік вельмі якасны, высокапрафесійны". Сапраўды: прадстаўленыя на выстаўцы работы ўражваюць імкненнем аўтараў да адкрыцця новых мастацкіх ісцін, а таксама сваёй экспрэсіяй і характарнасцю.

Як бы шмат ні казалі пра эксперыментальны складнік творчасці віцябчан, адразу кідаецца ў вочы глядачу і акадэмічны бок работ. Так, мастакі-акварэлісты прадставілі найвыдатнейшыя прыклады рэалістычнага жывапісу, цудоўнай тэхнікі, але, на жаль, празмерная выверанасць і нармалізаванасць, імкненне да агульных прыцыпаў прысутнічаюць і ў некаторых авангардных творах. Час ад часу і змест губляецца за арыгінальнасцю, нестандартнасцю формы. Аднак нельга не адзначыць, што абласная арганізацыя сустракае сваё 40-годдзе на пэўным уздыме. Суіснаванне мноства групак, якія ўзніклі ў апошнія дваццаць гадоў, пастаянная канкурэнцыя, пошук, эксперымент — усё гэта значна павысіла ўзровень твораў прадстаўнікоў віцебскай школы.

Дар'я ДАНИЛЕВІЧ

На Беларусь малады чырвонаармеец, рабочы-камунар з Петраграда, фін Александры Ахола прыбыў напрыканцы 1920 г., пасля ўдзелу ў паходзе Чырвонай Арміі на Запад. Пад лозунгамі сусветнай рэвалюцыі некалькі армій ішлі ад Пецяргафа праз Віцебск, Гродна, Ліду, Беласток. Але сусветная рэвалюцыя не адбылася. 3-пад Варшавы адступалі... Александры застаўся жывы, лячыўся ў віцебскім шпіталі.

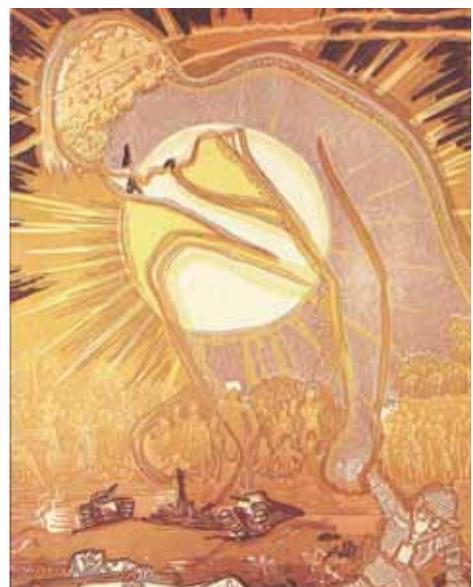
А.Ахола-Вало. "Да сонца".

Прамень Александры

"Эвахамалогія", канструктывізм і "Новая зямля"

Беларускі перыяд жыцця і творчасці (1920 — 1930 гг.) уключае шматлікія важкія падзеі, галоўнымі з якіх быў удзел у мастацкім жыцці Віцебска, першыя выстаўкі, афармленне горада да рэвалюцыйных святаў, жаніцба на Алене Нікановіч-Яцэвіч — дачцы віцебскага епіскапа уніяцкай царквы.

Дарэчы, на Беларусь Александры прыбыў з прозвішчам Ахола (у перакладзе з фінскай — "паляна"), а выязджаў з прозвішчам Ахола-Вало ("вало" па-фінску — "прамень"). Менавіта ў Віцебску былі зроблены першыя сімвалічныя графічныя знакі для праграмы па ўдасканаленні чалавека новага часу пад назвай "Эвахамалогія" (ад лац. "homo" — чалавек). Асноўны прынцып праграмы — фіксацыя сваёй асабістай актыўнасці на розных напрамках: веды, вопыт, каханне, спорт... Паводле думкі аўтара, новае грамадства павінна было прыняць дадзёную праграму і ісці па ёй надалей у будучае. Аб гэтым ён вёў размовы з Надзеяй Крупскай. На думку маладога мастака-рэвалюцыянера, без выканання гэтай праграмы чалавек доўга будзе заставацца работам жыццёвых абставін. Фіксацыя ў спецдзённіках павінна стаць справай усіх:

А.Ахола-Вало. "Ахвяра вайны".

вучняў школ, рабочых, інтэлігенцыі. Асабісты "індэкс" жыцця павінен шмат вырашаць у грамадскім і палітычным жыцці новага савецкага чалавека. Супрэматычныя праекты ў выглядзе распрацовак К.Малевіча, Л.Лісіцкага, У.Татліна ў галіне канструктывізму, А.Леанідава — у архітэктурі былі прапанаваны грамадству ў 1920-я гг., і, на думку аўтараў, маглі быць ажыццёлены

толькі пры новай уладзе, бо іх час быў вымераны грандыёзнымі планами камунізму, сонечныя промні якога ўрываўліся ў цемру стагоддзя, якое адыходзіла.

На асабістым прыкладзе Аляксандр Пятровіч даказваў станоўчае ўздзеянне рацыяналізатарскай педагогікі "Эвахамалогіі", у выніку чаго ім была створана сапраўдная навуковая і творчая спадчына ў выглядзе тысячы сімвалаў-знакаў, асабістых дзённікаў — сродкаў занатоўвання жыццёвых спраў, графічных і жывапісных аркушаў і палотнаў.

Мінскі перыяд (1923 — 1930 гг.) уключае вучобу Ахола-Вало на завочным аддзяленні ў Адэскім мастацкім інстытуце, удзел у рабоце выдавецтваў Беларусі, Украіны, Масквы. У Мінску яго чакаў сапраўдны поспех: ён быў аўтарам праекта аднаго з павільёнаў для Першай сельскагаспадарчай выстаўкі ў Мінску (1930 г.), мастаком-афарміцелем больш як дваццаці выданняў часопісаў, газет і кніг, рабіў малюнкi для вокладак "Новая зямля" Я.Коласа (другое выданне), "Табе" А.Вольнага, "Плынь" М.Грамыкі, "Угрунь" А.Александровіча, "Хвоі гавораць" К.Чорнага, "Ветры буйныя" П.Труса, "Кітай" М.Дуброўскага. І ў кожным творы зарэкаментаваў сябе як класік савецкага авангарда другой паловы 1920-х гг., смела спалучаючы геаметрычныя і рэалістычныя вобразныя сродкі выразнасці ў розных жанрах. Асноўнымі тэмамі былі барацьба з цемрай, непільменнасцю, бюракратызмам. Актыўная грамадзянская пазіцыя знайшла адлюстраванне ў праграме таварыства "Прамень", арганізатарам якога быў сам Ахола-Вало.

Уздым творчага патэнцыялу адпавядаў задачам: удзел у Сусветнай выстаўцы кнігі ў Лейпцыгу (1927 г.), стварэнне гравюр "Кастрычнік у космасе" (1925 г.). Дарэчы, ужо ў 1963-м у Швецыі гэтую гравюру, якая была надрукавана 7 кастрычніка на першай старонцы "Савецкай Беларусі", аўтар падарыў першаму касманаўту — Юрыю Гагарыну. Цяпер яна знаходзіцца ў Музеі касманаўтыкі ў Маскве.

У 1995-м, за два гады да смерці, Аляксандр Пятровіч наведаў Мінск і Віцебск. Ён тады гаварыў наступнае: "Улік часу — фундамент для ўсякай свядомай дзейнасці. Для карысці паскарэння неабходна адмовіцца ад усяго непатрэбнага і шкоднага. У людзей павінна быць правільна выпрацаванае пачуццё адказнасці". І ён меў рацыю. Сёлета яму споўнілася б 110 гадоў...

Юлія ЗАГОРСКАЯ,
навуковы супрацоўнік Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

«Распсодыю віцебскіх вуліц» увасобіў у фота Юрый ІВАНОВ

Так, "Горад майстроў" — традыцыйная рамесніцка-творчая аздоба фестывалю "Славянскі базар у Віцебску" — сёлета значна пашырыў свае маштабы і па заслугах можа назвацца "Краінай майстроў". У гэтым годзе было пададзена больш за 700 заявак на ўдзел у фестывальным кірмашы народных рамёстваў і мастацтваў, а адабрана каля 150 майстроў. Як паведамляе "К" дырэктар Гарадскога цэнтра народных рамёстваў і мастацтваў Віктар Кібісаў, на кірмашы будуць прадстаўлены лепшыя ганчары, кавалі, ткачы, разьбяры па дрэве, лоза- і саломкапляцельшчыкі Беларусі. А "Горад майстроў", як і заўжды, стане адной з яркіх старонак незабыўнага фестывальнага жыцця.

Учора

За Кіраўскім мостам, на правым беразе Заходняй Дзвіны, "Горад майстроў" займеў сталую "прапіску" з 2008 года. Менавіта тут месцяцца былыя Сялянныя склады XVIII стагоддзя, якія, па ініцыятыве аддзела культуры Віцебскага гарвыканкама, з 2004 года пачалі рэканструявацца пад Цэнтр народных рамёстваў. Спачатку быў адноўлены адзін з будынкаў — з'явіліся мастацкая галерэя, рамесніцкія майстэрні. Праз некалькі гадоў адрамантавалі яшчэ адзін будынак — узвялі ганчарскі падворак, добраўпарадкавалі тэрыторыю... Цэнтр народных рамёстваў, які назваўся "Задзвінне", пераехаў сюды з прыстасаваных памяшканняў бібліятэкі імя Янкі Купалы, дзе была магчымасць для дзейнасці толькі трох клубных фарміраванняў. Пры ўстанове пачала дзейнічаць кавярня "Задзвінне". Яшчэ адной камерцыйнай структурай Цэнтра стаў салон-крама народных

промыслаў "Фэст", што з 2002-га дзейнічае ў гістарычным цэнтры Віцебска, за ратушай, і рэалізоўвае творы народных майстроў з карысцю і для пакупнікоў, і для аўтараў самабытных віцебскіх сувеніраў.

Сёння

У мастацкай галерэі Цэнтра акурат сёння адкрываецца выстаўка Паўлавапасадскай мануфактуры, прысвечаная Дню Саюзнай дзяржавы на XIX Міжнародным фестывалі мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску". Малая выставачная зала адведзена пад дэманстрацыю керамікі і ласкутнага шыцця Беларусі...

Але не толькі гэтым Цэнтр прывабляе гасцей фестывалю. Дарэчы, у маі, па ініцыятыве старшыні Віцебскага аблвыканкама, Цэнтр стаў называцца "Дзвіна"... дык вось, Гарадскі цэнтр народных рамёстваў і мастацтваў "Дзвіна", па словах Віктара Кібісава, — новы тып установы

"Дзвіна", "Задзвінне", "Фэст" ...

А ўсё разам — "Краіна майстроў"

культуры. Тут працуе каля паўсотні высокакваліфікаваных спецыялістаў, якія займаюцца не толькі культурна-адукацыйнай работай, але і навукова-даследчай, кансультацыйна-метадычнай. Пры Цэнтры дзейнічае 22 клубныя фарміраванні, больш за паўдзсятыя якіх маюць званні "народны" і "ўзорны".

Вакol гэтага творчага эпіцэнтра і прарастае штогод "Горад майстроў", які вабіць эксклюзіўнай магчымасцю набыць творы

дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва "з рук майстра". Да слова, "Фэст" турысты не абмінаюць: калі пазалетаць абарот салона-крамы складаў 80 мільёнаў рублёў, дык сёлета ён павялічыцца да 100 мільёнаў...

Фестывальны рамесніцкі кірмаш "Горад рамёстваў" прапаноўвае ў гэтым годзе абласны конкурс майстроў саломкапляцення "Папараць-кветка". Старшыня Беларускага саюза майстроў народнай творчасці Яўген

Сахута распавядае "К", што сёлета ў фестывальным фармаце "Дзвіны" пройдзе ўжо шостае такое спаборніцтва, што па маштабе і прадстаўніцтве ўдзельнікаў ператвараецца, фактычна, у падзею рэспубліканскага значэння. Апошні факт цудоўна зразумелі і замежныя фестывальныя госці, якія нязменна выказваюць захапленне брэндаваасцю і эксклюзіўнасцю беларускага традыцыйнага мастацтва, што развіваецца сістэмна і няўхільна.

Падобныя конкурсы, па словах Яўгена Сахуты, фінансава падтрымлівае ўпраўленне культуры Віцебскага аблвыканкама. І майстры тут падбіраюцца сапраўды бліскучыя. Сярод саломкапляцельшчыкаў варта вылучыць Адама Краўчука з Віцебска і Тэрэзу Худзякову з Новалукомля, сярод спецыялістаў мастацкага роспісу — Марыю Кулецкую з Пружан і Алену Таляронак з Шаркаўшчыны, сярод ткачых — майстрых Алену Гушча з Гарадоцкага дома рамёстваў і Ганну Рымдзёнак з Шаркаўшчынскага раёна...

Але не толькі народнымі ўмелцамі славіцца адно з найпапулярных месцаў адпачынку ў Віцебску. У "Дзвіне" пастаянна выступае клуб гістарычнай рэканструкцыі і мадэлявання, што прэзентуе побыт, строі і рамёствы славянскіх плямёнаў; кірмашовага настрою дадаюць гарадскія самадзейныя калектывы, якія прадстаўляюць традыцыйныя беларускія музыку, спевы і абрады.

Заўтра

Дырэктар Гарадскога цэнтра народных рамёстваў і мастацтваў "Дзвіна" Віктар Кібісаў упэўнены, што ягоная ўстанова культуры мае вялікую будучыню. Творчая прастора фестывальнага "Горада майстроў" пастаянна пашыраецца. Сёлета, да прыкладу, гарадскія ўлады перадалі "Дзвіне" двухпавярховы будынак колішняй бальніцы, што знаходзіцца праз дарогу ад Цэнтра. Неўзабаве тут з'явіцца дадатковыя рамесніцкія майстэрні, а ў двары будзе зладжаны сад скульптур (яшчэ адна прывабная цікавостка для гараджан і гасцей!).

Па словах Віктара Кібісава, працягваецца рэканструкцыя правабярэжжа Заходняй Дзвіны. У перспектыве тут узведзюць прыстань, уладкуюць спускі да ракі, зробіць усё магчымае для таго, каб гандлёвы шлях "з варагаў у грэкі" быў адлюстраваны як мага больш інтэрактыўна. У выніку тэатралізаваная дзея фестывальнага "Горада майстроў" выйдзе далёка за межы "Дзвіны".

Яўген РАГІН

А ў Здраўнёве — не ціха!

Удалечыні ад гарадскога тлуму і, адначасова, непадалёк ад сталіцы "Славянскага базару ў Віцебску" Музей-сядзіба Рэпіна ў вёсцы Здраўнёва падаецца сапраўдным аазісам цішыні. Тым не менш, і там культурнае жыццё ў гэтыя ліпенскія дні віруе напоўніцу.

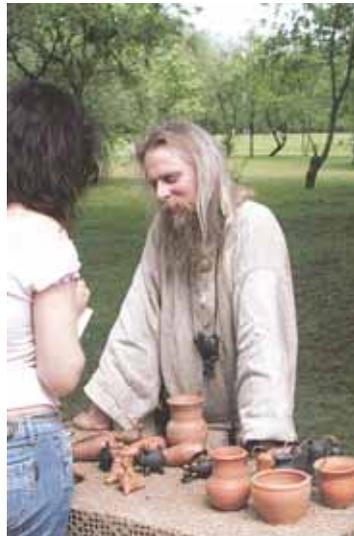
Гэтаму паспрыяе і адкрыццё новай выстаўкі ласкутнага шыцця — творчых работ удзельнікаў клуба "Рошва" Полацкага дома рамёстваў, майстроў з рэгіёнаў нашай краіны, а таксама з расійскіх гарадоў Рыбінска і Смаленска. Па словах загадчыка гэтага філіяла Віцебскага абласнога краязнаўчага музея Аляксея Сухарукава, падвядзенне вынікаў гэтага праекта чакаецца 5 жніўня — у дзень нараджэння колішняга ўладальніка Здраўнёва мастака Іллі Рэпіна.

Як адзначыў Аляксей Сухарукаў, пад час Міжнароднага фестывалю "Славянскі базар у Віцебску" ўстанова будзе прымаць турыстаў нават увечары, да 20 гадзін, і прапануе цікавыя ды змястоўныя экскурсіі па пастаяннай экспазіцыі музея, а таксама адметныя сувеніры, у тым ліку керамічныя вырабы, створаныя рукамі мясцовых майстроў.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Фестываль — гэта жывы арганізм. І менавіта таму ён схільны да эвалюцыі, да няспыннага развіцця. Назіраючы за яго дынамікай з года ў год, можна заўсёды адзначыць непарыўны ланцуг: "задума — праект — ажыццяўленне".

Год таму Мікалай Пашынскі казаў пра набалелую праблему "Славянскага базару...": на фестываль заўсёды з'язджаецца шмат мастакоў, а месца для годнага размяшчэння іх работ не хапае. Прадказваў ён і

Такім чынам упрыгожылі адзін з віцебскіх будынкаў пад час акцыі "Вуліца УНОВІСа", якая адбылася ў рамках Дня горада.

шляхі вырашэння гэтай праблемы: ператварыць у "жывы вернісаж" пешаходную частку вуліцы Суворова, якая "выпраменьваецца" літаральна ад ратушы — у самай "актуальнай" частцы горада.

Сустраўшыся з Мікалаем Пятровічам праз год, пачуў, што задума ўжо вось-вось ажыццявіцца. Менавіта на запланаваным раней месцы паўстане новы цэнтр увагі фестывальнай публікі — той самы мастакоўскі вернісаж. Прычым сувеніраў серыйнай вытворчасці, прадаўцы якіх раней імкнуліся "прысуседзіцца" да мастакоў, на "віцебскім Манмартры" вы не знойдзеце: месца там прадугледжана толькі для аўтарскіх работ.

Зразумела, што тэрыторыя, адведзеная для народных умельцаў, з гэтай нагоды зусім не зменшыцца. Інавацыі тут ніякіх не будзе: коліш-

няя Сялянняя склады зноў стануць эпіцэнтрам "Горада майстроў". Аднапаведна, усе ўдзельнікі фестывалю — ад зорак эстрады да жыхароў суседніх вуліц — ізноў здоліюць выбраць адзін з тысячаў сувеніраў на свой густ. Прычым, зноў паўтараюцца, не серыйных, а — менавіта арыгінальных. Паводле добрай завядзёнкай, у Цэнтр народных промыслаў з'едуцца ўсе 28 дамоў рамёстваў Віцебшчыны — краю, які ў свой час спарадзіў моду на гэтыя ўстановы.

— Сёння ў нас у гэтай сферы нават існуе своеасаблівае спаборніцтва, бо ўсе ўсведамляюць, што Дом рамёстваў — важны фактар прэстыжу раёна, — кажа Мікалай Пашынскі. — Старшыні райвыканкамаў прыглядаюцца да суседзяў, параўноўваюць: у каго лепей? І калі хто бачыць, што яго край адстае,

Як прайсці да віцебскага "Манмартра"?

дык адразу шукае магчымасці, каб скараціць "дыстанцыю" і вырвацца наперад.

Добрая традыцыя "Горада майстроў" — асабліва канцэнтрацыя ўвагі на адным пэўным відзе ўмельстваў. Летась гэта былі маляванкі, сёлета ж, і ўжо не ўпершыню, — саломкапляценне. Пакуль удзельнікі конкурсу будуць змагацца за статус

лепшага, уніклівія глядачы паспеюць разгледзець тэхналогіі народных сакрэтаў.

Зрэшты, "брэнд" Віцебшчыны — не толькі яе традыцыі. Назва сталіцы фестывалю фігуруе ў кожнай даследчыцкай працы пра авангарднае мастацтва 20-х гадоў. Праўда, арыгіналы большасці твораў, натхнёных у гэтым горадзе (і ім

самім), сёння знаходзяцца далёка за яго межамі. Іх вяртанне чакаць наўрад ці выпадзе: яны — у найпрэстыжнейшых музеях свету.

Хаця, па вялікім рахунку, Казімір Малевіч тварыў зусім не для музеяў. І калі б ён убачыў ажыццяўленне сваіх задум у выглядзе вулічнага графіці, зробленага віцебскімі мастакамі напярэдадні нядаўняга Свята горада, дык, мабыць, быў бы ўсцешаны куды больш, чым з нагоды чарговага павышэння цаны свайго імя на аукцыёне "Сотбіс".

Наведаўшы з тузін еўрапейскіх гарадоў, турыст міжволі адзначыць своеасаблівае спаборніцтва між імі ў "намінацыі" "Таннае манументальнае мастацтва". Хтосьці ўпрыгожвае свае вуліцы незлічонымі каровамі, хтосьці — расфарбаванымі ў колер вясклі мядзведзямі, хтосьці — крэсламі "ў форме змяі"... Але навошта Віцебску вынаходзіць "Чорны квадрат"? Калі творы яго геніяў пачнуць рэгулярна з'яўляцца на сценах будынкаў, гэта будзе нават больш дзейсны ход папулярнасці іх імёнаў, чым правядзенне выставак у музейных сценах.

Ілля СВІРЫН,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Віцебск — Мінск

Сярод такіх нязнаных на Радзіме геніяў — Осіп Цадкін. Урэшце, з "лёсам" яму пашанцавала, як і Шагалу: яшчэ пры жыцці ён стаў класікам сусветнага мастацтва, і, у адрозненне ад многіх сваіх землякоў-эмігрантаў, цалкам спазнаў смак славы, грамадскага прызнання. Сёння ў парыжскім доме па вуліцы Асас (VI акруга), дзе Цадкін жыў з 1928 года, працуе музей скульптара. А яшчэ ягонае імя носіць вуліца ў XIII акрузе французскай сталіцы. Паводле выказвання Жана Касі, гэта быў "вялікі паэт, сябра людзей і наймузычны пясняр жыцця і надзеі".

Сёння Цадкіна ведаюць перш за ўсё па яго шэдэўры — унікальным бронзавым помніку "Разбураны горад" у Ратэрдаме, адным з самых яркіх сведчанняў нашай эпохі пра жахі Другой сусветнай вайны. "Статуя — мой гонар, гэта адзіная сапраўды сучасная скульптура, і яна ўпрыгожвае грамадскае месца. Гэта робіць мяне шчаслівым", — так напісаў аўтар манумента. Заканамерны працэс узнаўлення, так бы мовіць, паўнаты гісторыі нашай нацыянальнай культуры патрабуе сёння, як ніколі, занясення ў яе імені гэтага найвялікшага скульптара XX стагоддзя, чые карані моцна знітананы з беларускай зямлі.

Амаль 17 гадоў таму ў газеце "Культура" я надрукаваў нарыс пра гэтага мастака, дзе памылкова на-

О.Цадкін. Помнік "Разбураны горад" у Ратэрдаме.

да прасторнага і глыбокага лесу, што цягнуўся ўдалечыні ўздоўж ракі (Заходняй Дзвіны. — **Б.К.**). Я прайшоў зусім побач з караблямі, якія будаваліся. Там я заўважыў вялікую навітку баржу, ад якой патыхала свежай піхтай, пастаўленую крыху набок і падрыхтаваную да спуску на ваду; слянікі з пэндзлямі ў руках мазалі яе бліскучым дзёгцем, што распаўсюджваў пах гарэлага піхтавага лесу. Адна з сляняк ... кінула мне якоесьці брыдкае слова; нечаканае, рэзкае, яно заспела мяне знянацку, і я хутка паімчаў да лесу... Я павінен быў перайсці ручай, які нёс свае дзіцячыя воды, як перліны, да ракі. Спяшаючыся, я паслізнуўся і ўпаў. Узняўшыся, збіраўся ўжо залезці па іншым схіле і прымасціцца на лаўцы, што там знаходзілася. Але менавіта ў той момант платонаўскі дэман прымусіў мяне павярнуцца, і я ўбачыў на тым месцы, дзе паслізнуўся, гаршковую гліну бездакорнай белізны. Той жа дэман прымусіў мяне вярнуцца. Яго ўздзеянне было амаль адчувальным, яно прымусіла мяне ўзяць кавалак гліны, і ўпершыню мае пальцы з захапленнем паглыбіліся ў яе. Пачуцця такога я раней ніколі не меў, і ўспаміны пра яго захоўваю да сёння. З гэтай незвычайнай паклажай я кінуўся да лаўкі, дзе, устаўшы на калені, вылепіў каме-

Андрэя Бембеля, можа — не. Так або інакш, бацька ягоны прымае рашэнне адправіць небараку-сына, які не працягуе асабліва паспехаў у школе, вучыцца да сваякоў маці ў Англію. У кастрычніку 1905 года пятнаццацігадовы Осіп накіроўваецца ў першую вялікую вандроўку: дабіраецца да Рыгі, потым па моры — да Ратэрдама, затым — у Гуль, адтуль — у невялікі гарадок Сандэрлэнд, дзе жыве брат маці — Джон Лестэр. Вясной дзядзька адвядзіць Осіпа ў мастацкую школу пры мясцовай мэрыі вучыцца лепцы. Але праз год па запрашэнні свайго сябра той пераязджае ў Лондан, дзе вялікае ўражанне на яго робіць класічная і кітайская скульптура, а таксама статуі вострава Паскі. Праўда, у якасці пакарання за самавольства бацька пазбаўляе яго далейшага ўтрымання, і юнаку даводзіцца перабівацца жабрацкімі заробкамі ў дрэваапрацоўных майстэрнях.

Напаўгалоднае існаванне і настальгія па доме прымушаюць яго напісаць бацьку ліст з просьбай выспаць грошы на білет, і ў хуткім часе Цадкін вяртаецца ў Віцебск.

Пра гэты перыяд ён гаворыць так: "Мне прыгадваецца вялікі кавалак ружовага граніту, што быў занесены ледавіком у поле майго дзядзькі, непадалёк ад Віцебска; спрабуючы нанесці на яго якую-небудзь лінію, я да свайго сораму, зла-

"...Каб гэтыя сляды сталіся прыкладам для ўсіх, хто пажадае ісці за імі..."

О.Цадкін. 1909 г.

пісаў, што Осіп Цадкін нарадзіўся ў Смаленску. Аднак тут маёй віны не было: практычна ўсе замежныя крыніцы зазначалі: месца нараджэння Цадкіна — Смаленск. Але прайшоў некаторы час, і з'явіліся новыя факты, якія сведчаць: сапраўднае месца нараджэння мастака — Віцебск.

Вялікую работу ў гэтым напрамку правёў віцебскі гісторык А.Лісаў, які на аснове архіўных дакументаў і ўспамінаў сучаснікаў Цадкіна даказаў, што малая радзіма мастака — наш цудоўны горад на Дзвіне. Хаця ў дзяцінстве Цадкін вельмі часта бываў у Смаленску, дзе ягоны бацька працаваў выкладчыкам грэчаскай і лацінскай моў у гімназіі. Дарэчы, маці Осіпа — Сафі Лестэр — паходзіла з шатландскай сям'і караблбудаўнікоў, якія перасяліліся напрыканцы XVII стагоддзя на беларускія землі. Дзед ягоны жыў у Віцебску, сплаўляў лес па Дзвіне. Дзядзька Осіпа трымаў на той жа Дзвіне паром. На Віцебшчыне прайшло маленства Цадкіна. Тут ён навучыўся любіць прыроду і перш за ўсё — дрэвы, тут гадзінамі хадзіў па лясах. Менавіта тут складалася яго паэтычнае светаадчуванне, якое ён пранёс праз усё жыццё і перадаў у скульптуры.

І яшчэ. У каталогу Парыжскай мастацкай выстаўкі 1911 года побач з імем Цадкіна фігуруе і месца нараджэння майстра — Віцебск. І чаму

Кажуць, мастак — не прафесія, гэта — лёс. Нярэдка лёсы такія складаюцца не вельмі шчасліва, асабліва калі творца і паміраюць мастакі на чужыне, далёка ад той зямлі, якая іх нарадзіла. Прыкладаў таму — сотні. І вельмі шкада тых, хто пакінуў нашу Радзіму ў гады рэвалюцый, да яе і пасля. Тым больш, што яны доўгі час на бацькаўшчыне як бы і не існавалі. Лёс раскідаў такіх творцаў па розных краінах... Некаторыя імёны праз гады пачалі вяртацца на радзіму. Сярод іх — Шагал, Суцін, Хруцкі, Майсеенка, Мікешын...

Арфей, народжаны ў Віцебску

гэта раней ніхто не заўважыў? Така ж пункта гледжання прытрымліваецца і вучань Цадкіна — Г.-Л. Маршал у сваёй кнізе "Ossip Zadkine. La sculpture. Toute une vie", выдадзенай у Парыжы ў 1992 г. Але скажу больш. Вывучаючы жыццё мастакоў — выхадцаў з Беларусі, часта даводзіцца сустракаць мноства супярэчнасцей і недакладнасцей у іхніх біяграфіях: часам — па віне саміх мастакоў, якім здраджвала памяць пра сваё мінулае; часам пры жыцці яны проста не надавалі вагі дакладным дэталю, фактам, датам, што тычацца іх жыццяпісу.

У афіцыйнай біяграфіі Цадкіна і цяпер існуе шмат белых плям, загадка і здагадак, крыніцай якіх мімаволі быў сам скульптар. Напрыклад, ён кажа, што з Шагалам, Пэнам і Лісіцкім пазнаёміўся толькі тады, калі вярнуўся з Англіі ў Віцебск. Між тым, дакладна вядома, што Цадкін, калі пражываў з бацькамі ў Віцебску ў раёне Задзвіння, непадалёк ад Паркоўскай вуліцы, вучыўся ў адным класе гарадскога чатырохкласнага вучылішча разам з Маркам Шагалам, і абодва ўжо тады ведалі Пэна! Упершыню іхнія імёны сустракаюцца ў спісе вучняў 1-га класа першага аддзялення за 1900 — 1901 навучальны год. Цадкін скончыў вучылішча 7 чэрвеня 1904 года, дзе "з задавальняючымі поспехамі прайшоў пачатковы курс сталеярна-такарнага майстэрства", Шагал — годам пазней (з прычыны непаспяховасці ён прасядзеў у адным класе два гады). Або іншы факт. Ва ўспамінах пра Эль Лісіцкага Цадкін піша, што "...у 1915-м (я толькі што вярнуўся пасля двухгадовага прабывання ў

Англіі — у Сандэрлэнде, а пазней — у Лондане) зноў сустрэў яго (Л.М. Лісіцкага. — **Б.К.**) у Віцебску... Маё прабыванне ў Віцебску працягвалася нядоўга, і праз шэсць месяцаў я зноў вярнуўся ў Лондан. Лісіцкі застаўся ў Расіі і быў сведкам усіх рэвалюцыйных змен у нашай краіне". (Цытата з кнігі: "Эль Лісіцкі. 1880 — 1941. Да выстаўкі ў залах Дзяржаўнай Трацякоўскай галерэі".)

Але... Скульптар ніяк не мог напаткаць Лісіцкага ў Віцебску ў гэты час, паколькі ў Еўропе ішла цяжкая вайна, і Цадкін знаходзіўся на ваеннай службе ў французскай арміі. А яшчэ трэба адзначыць, што ён апошнім разам быў на радзіме ў 1909 годзе. Хутчэй за ўсё, тая сустрэча Цадкіна з Лісіцкім магла адбыцца ў Віцебску недзе ў 1907-м...

Ну, добра. Буду вяртацца назад, у пачатак біяграфіі майстра. Успамінаючы сваё дзяцінства ў Віцебску, ён пісаў: "...У той час я жыў у нізкім прасторным доме майго дзядзькі, землеўладальніка, які быў таксама будаўніком караблёў і шырокіх драўляных баржаў. Неяк апоўдні, калі стаяла яснае надвор'е, я выйшаў з дома і накіраваўся

О.Цадкін. Помнік Ван Гогу.

недрабільшыка, якога бачыў на дарозе..." Так успамінаў скульптар свае першыя віцебскія крокі ў мастацтве ў прамове, якую ён сказаў 27 снежня 1951 года ў Каралеўскай Фламандскай акадэміі навук, славаеснасці і выкарадных мастацтваў у Бельгіі.

Невядома, як склаўся б лёс Цадкіна, калі б ён застаўся на Беларусі. Можна, добра, як у Заіра Азгура або

маў усе разцы, якія прывёз з Лондана. Урэшце рэшт, звярнуўшыся да вяртаўніка мясцовых могілак, я даведаўся пра разьбяр па камені, што вырабляў крыжы і надмагільныя пліты, не забываючыся пры гэтым араць сваю зямлю. Гэты разьбяр узброіў мяне двума альбо трыма добра загартаванымі разцамі, з дапамогай якіх я выразаў першую галаву з граніту..."

З гэтай гранітнай галавой Цадкін прывязджае ў Смаленск, дзе яго, блуднага сына, сардэчна прымае бацька. Ён дазваляў Осіпу лонданскае самавольства.

Восенню той зноў едзе ў Лондан, каб дэталёва вывучыць працэс работы з разнастайнымі матэрыяламі, а вясной — у Віцебск, дзе зноў сустракаецца з Маркам Шагалам і Іегудам Пэнам. Бацька, задаволены поспехамі сына, вырашае накіраваць Осіпа вучыцца ў Парыж, бо толькі "там становяцца мастакамі".

Спачатку малады чалавек вучыцца ў майстэрні Энжэльбера, але праз год пакідае гэтую школу, каб удыхнуць вольнае паветра Манпарнаса. Вясной 1911 года ён упершыню выстаўляе пяць скульптур у Салоне незалежных, побач з творамі сябра з Украіны — Аляксандра Архіпенкі, таксама будучага вялікага скульптара.

Цадкін жыве ў "Вулеі" — "Ля Руж" — круглым трохпавярховым доме на ўскраіне Парыжа, які быў запоўнены мастакамі, чые імёны сёння вядомыя ва ўсім свеце. У тым ліку і выхадцаў з Беларусі — Шагала, Суціна, Мешчанінава, Кікоіна, Крэменя, Ліпшыца, а таксама таго ж кіжляніна Архіпенкі, італьянца

Мадзільяні, японца Фужыта, мексіканца Рывера, француза Лежэ, румына Бранкузі і іншых.

Пад уражаннем Радэна — адзінага скульптара часу, "чыя творы маглі даць адказ расчараванай моладзі", — Цадкін робіць тут некалькі партрэтаў і сваю першую "кубісцкую" галаву. У хуткім часе выстаўляе работы на сезоннай выстаўцы ў Парыжы, дзе, па яго словах, яны вылучаліся "прымітыўнай мовай" на фоне акадэмічнай скульптуры. Творы Осіпа заўважлівы крытыкі і ахрыслілі "негрыцянскімі".

У 1913 годзе мастак знаёміцца з Пікаса, Мацісам, сустракаецца з Апалінарам і Жакобам, пад іх уплывам піша нават вершы. "У гэты час, — заўважае Цадкін, — я адмовіўся ад "прымітыўных" форм, якія да гэтага надаваў каменю і дрэву". Ён шукае чагосьці "іншага", і стварае "Жанчыну з веерам" — плоскімі, вострымі, вуглаватымі формамі — і драўляную яйкападобную галаву.

Першая сусветная вайна заспявае яго ў новай майстэрні па вуліцы Руселе. Незадоўга да гэтага на Берлінскай выстаўцы была куплена яго мрамуровая жаночая галава: "Першы продаж! — усклікае Осіп. — Ён своечасовы!". Справа ў тым, што бацька ўжо не можа дапамагачу яму. Пазней ягоныя бацькі, якія пакінулі ў гады рэвалюцыі Смаленск, загінулі ад голаду ў Харкаве...

У 1915 годзе Цадкін быў мабілізаваны ў армію і накіраваны пад Эпернэ — служыць пры рускім шпіталі. 16 лютага 1916-га ён піша ў Віцебск ліст Пэну: "Дарагі Юлій Майсеевіч, як жывяце-пажываеце? Я — салдат у Рускім Амбулансе ў Францыі і пішу з фронту. Як нашы сябры — Лісіцкі, Любакоў, Мазель, Меклер і Шагал — жывуць? Будзе ласкавы, адкажыце. Буду вельмі рад даведацца што-небудзь пра ўсіх. Я здаровы, але ўсё абрыдла: вакол — агіда, да таго ж, халодна на душы. Хацелася б, каб усё скончылася. Ці працуеце вы і што робіце? Напішыце. Ваш Цадкін" (Ліст гэты захоўваецца ў Віцебскім абласным архіве.)

У хуткім часе, пасля газавай атакі немцаў, Цадкін цяжка захварэў, і ў пачатку 1917 года яго дэмабілізоўваюць. Ён вяртаецца ў Парыж. Разам з Мадзільяні і Кіслінгам адкрывае выстаўку, дзе экспануе 25 малюнкаў пра вайну. Выстаўка стала вялікай падзеяй у мастацкім жыцці Парыжа. Жан Както і Сандра чыталі тут свае пэмы, Арык, Пулецкі, Міе, Анегер, Дзюрэй, Тойфер давалі канцэрты. Знаёмства з імі ўзмацніла цікавасць Цадкіна да музыкі. Сам ён цудоўна імправізаваў на акардэоне, але больш за ўсё любіў слухаць, як граюць іншыя. Урэшце, любоў да музыкі ў яго была закладзена з дзяцінства, і гэта таксама наклала свой адбітак на скульптурную творчасць маэстра.

У Парыжы эмігранты падсілкоўваліся ў двух рускіх сталоўках. Адну ўтрымліваў былы марскі афіцэр Дэлеўскі, які карміў сваіх землякоў амаль бясплатна. Другая была арганізавана мастачкай Марыяй Васільевай у двары дома на вуліцы Дзю Мэн. Тут заўсёды панавала творчая атмосфера, і мастакі, паэты, музыканты збіраліся, каб паспрачацца пра мастацтва, палітыку, літаратуру. Душой кампаніі заўсёды быў Цадкін, пад ягоны акампамент танцавалі. Ён выконваў дзіўную музыку, якую называў вярблюджым танга. Па суботах Цадкін ладзіў сур'ёзныя канцэрты, што карысталіся вялікай папулярнасцю ў рускай калоніі. З таго часу ў яго скульптуры пачалі з'яўляцца "вобразы" музычных інструментаў, тэмы музыкі і паэзіі. У сталоўцы майстар пасябраваў з Ілём Эрэнбургам і Максам Валашыным, з бельгійскімі

і галандскімі мастакамі, якія запрасалі яго выстаўца ў Бруселі ў галерэі "Кентаўр". У час гэтай выстаўкі ў Парыжы памірае Амадэа Мадзільяні — сябар Цадкіна. "На той момант, — піша мастак, — мая скульптура страчвае схаластычную жорсткасць кубізму; я вяртаюся да самога сябе, да таго, што мяне найбольш глыбока кранае, да свайго роду грацыі, крыху цяжкаватай і няўключнай, але ўжо пазбаўленай той зухаватасці і жорсткасці, што была ўласціва маёй так званай кубісцкай скульптуры. У новай манеры ён стварае свайго "Прарока" — з даўгаватай галавой і складзенымі ў малітве рукамі.

Праз паўгода пасля смерці пераможанага алкаголем Модзі Цадкін ажаніўся з мастачкай Валянцінай Пракс. А наступным днём пасля вяселля яны купілі сабе вясельны пад-

ны ў інструмент. "Я прадставіў агонь як неад'емную і істотную частку гэтага героя, — пісаў Цадкін. — Ён тут, перад намі — жahlівы ў сваёй грандыэзнасці, як чалавечая фігура, што здаецца абпаленай агнём, які сама нясе... Калі я скончыў сваю работу (А гэта ўжо было ў новай майстэрні ў вёсцы Арк. — Б.К.), надышла восень, а з ёю з'явіўся вугальшык, якому я загазаў дровы для ацяплення маёй майстэрні. Як жа я здзівіўся, калі сярод дроў знайшоў кавалак дрэва ў выглядзе двайной пячаткі: верхняя частка яго, падзеленая на дзве галіны, нагадвала дзве ўзнятыя да неба рукі, ніжняя частка дзіўна нагадвала ногі, што крочаць, у духу адлюстравання егіпецкіх фараонаў з галавой ястраба. Я доўга разглядаў гэты найцікавейшы прадмет, у якім утрымлівалася ўсё. Гэты Боскі кавалак дрэва жыве побач з маімі скульптурамі, і я часта звяртаюся да

"Мы, інтэлектуалы, у такім стане, што не пазбегнем трагедыі. Мы адчуваем крохкую скульптуру сацыяльных граней болей, чым іншыя". Гэтыя словы нашага земляка — хіба яны не прароцтва, не прадчуванне той навалніцы, якая збіралася над Еўропай? Мастацтва Цадкіна напаянецца з таго часу трывогай і пакутамі. Кульмінацыяй перадаваўнай творчасці сталі праекты манументаў Рэмбо, Апалінару, Жары і Лотрэамону. Экспрэсія разбурыла статычнасць манументальнага аб'ёму, прастату зместавых адносін да жыцця на пачатку шляху. Агрэсіўнасць пластыкі выказвае не толькі трывога майстра, але і высокі дух супраціўлення антыгуманым тэндэнцыям, што развіваліся ў свеце.

Акупацыя Францыі гітлераўцамі прымусіла Цадкіна эміграваць у ЗША. У Нью-Йорку ён стварае каля 50 работ, у якіх адлюстравана

майстра наспявае рашучасць стра- зняць нацыю, не даць паўтарыцца злчынству. Так з'явіўся ўжо згаданы помнік "Разбураны горад", што быў адкрыты ў Ратэрдаме 15 мая 1953 года.

На строгім гранітным цокалі — надпіс: "Май, 1940 год — дата незабыўнага забойства Ратэрдама, трагічнага дня 15 мая, цягам якога гітлераўскія "юнkersы" знішчылі яго цэнтр, разбурыўшы 11 тысяч дамоў і пакінуўшы 78 тысяч чалавек без жылля. Статуя стала патэтычным вобразам пакутніцтва, няўмольным прысудам злчынству перад гісторыяй.

Як беларуская Хатынь або іспанская Герніка. Так, мае рацыю крытык Льюіс Мамферд, які лічыць, што "...гэта вобраз настолькі ж жahlівы ў сваёй экспрэсіі, як "Герніка" Пікаса, але ён задуманы з сілай, якая прадвешчае адраджэнне Ратэрдама".

Урэшце, трывога за лёсы чалавека і чалавечтва ўласцівая і іншым паспяваемым творам, сярод якіх асаблівае месца займае серыя вобразаў Ван Гога: "Партрэт Ван Гога", "Ван Гог, які крочыць праз палі", "Ван Гог, што малюе", "Два браты Ван Гог" і, нарэшце, знакамiты помнік мастаку. Па словах Цадкіна, з Ван Гога "пачалося сапраўды новае бачанне прадмета <...>, тое мастацтва, якое называлася сучасным". Скульптар стварыў у гэтым мануменце вобраз прасты, сур'ёзны і ясны. З дапамогай сяброў ён усталяваў помнік каля могілак, дзе быў пахаваны жывапісец. Ван Гог рухецца вельмі проста, але горда — сустрача сонцу. Ён закуты ў латы сваіх палотнаў, складных крэслаў і папак, якія ўтвараюць вакол торса нібы разарвання пугы. Уцякач з вязніцы свядомасці, ён скіраваўся ў шлях са сваімі кратамі, ён урачыста нясе сувенеры свайго закабалення.

Сёння мы зноў вяртаемся да спадчыны ўсіх ураджэнцаў Беларусі, да чых твораў захоўвалі заўсёды піетэт і нястомную цікавасць. Прышоў, урэшце рэшт, час не толькі цікавасці да іх, але і разуменне таго, што і яны — наш патэнцыял. Прышла пара ўсвядоміць рэальную іх колькасць, гэта значыць — адкрыць для сябе з'яву цэласнай школы на Беларусі, насуперак геаграфічнай разгалінаванасці і стракатасці, індывідуальнасці почыркаў.

Імя Осіпа Цадкіна для нас сёння — адно з першых сярод такіх асоб. Пакідаючы Радзіму, ён не думаў развітвацца з ёй; Цадкін паехаў у Парыж вучыцца, як сотні іншых мастакоў. У яго ўспамінах пра гады дзяцінства ярка прагучала шчымлівая нота любові да сваёй Бацькаўшчыны, настальгія пра роднай прыродзе, па віцебскіх сябрах і першых настаўніках.

"Я не памятаю, у якім музеі — магчыма, гэта музей Сен-Жэрмен — выстаўлены адбітак ступні дагістарычнага чалавека, — казаў Цадкін. — Дык вось, неабходна, каб да канца сваіх дзён чалавек пакідаў сляды босых ног на пяску жыцця з такой жа нязменнасцю, і каб потым, калі ўсё дойдзе да свайго лагічнага канца, гэтыя сляды сталіся б прыкладам для ўсіх, хто пажадае ісці за імі..."

На заканчэнне прывяду сімвалічныя словы скульптара: "...Але цудоўны лёс нават тых, хто здолее памерці з разцом і малатком у руках".

Осіп Цадкін пражыў 77 гадоў і памёр 25 лістапада 1967-га, як і марыў памерці: з райцом і малатком у руках, проста ў майстэрні. З вялікімі ўшанаваннямі яго пахавалі на могілках Манпарнас. Хацелася б, каб у Віцебску таксама з'явілася адзнака, якая апавядае аб знакамiтым земляку.

О.Цадкін. "Арфей".

О.Цадкін. "Лес людзей".

арунак: грамафон і мноства кружэлак Моцарта, Баха, Стравінскага, Дбюсі, Скрабіна, Вівальдзі... Музыка заўсёды натхняла Цадкіна на цудоўныя здзяйсненні ў пластыцы. І ў гэтым сэнсе асабліва вылучаецца яго знакамiты "Арфей", якога ён стварыў у канцы 1920-х у невялікім дамку-майстэрні, што купіў у вёсцы Кайлюс. Тут жа з'явілася таксама музычная кампазіцыя "Пакланенне Баху".

"Арфей" быў створаны пад уражаннем паездкі ў Грэцыю, дзе Цадкін паспрабаваў спасцігнуць глыбіннае значэнне міфа, убіраючы ў сябе эліксір міфалогіі. Не выкарыстоўваючы міф як простую літаратурную фавулу, ён пазычае сімваліку мовы. "Арфей" у Цадкіна не грае на ліры: ён сам — ліра. Ён адкрыты для таго, каб вібрыраваць. Усё праходзіць праз яго, у яго няма сэрца. Ён грае безнадзейна, трагічна, увасабляючы адначасова сілу і страту кахання...

Магчыма, гэта аўтапартрэт самога мастака? Урэшце, такіх "аўтапартрэтаў" у творчасці Цадкіна шмат. А можа, гэта Гіём Апалінар або Амадэа Мадзільяні? Ці не Арфеі яны для свайго часу?

Потым было шмат іншых Арфеяў або "цытат" на гэтую тэму, выкананых у мрамур і бронзе. Праз 20 гадоў пасля першага "Арфея" скульптар ужо адмаўляе самога сябе: "Арфей — ужо штосьці іншае, чым музыкант. Арфей — вялізная падзея, якая склалася ў глыбіні чалавечага часу і паразіла чалавека, нібы ўдарам. Падзея чалавечага ўяўлення..." Так з'явіўся новы Арфей — чалавек, ператвора-

Марэўна (М.Вараб'ёва-Стэбельская). Фрагмент карціны "Сябрам з Манпарнаса прысвячаецца" (М.Горкі, Марэўна, і.Эрынбург, О.Цадкін).

яго па дапамогу... У гэтым кавалку дрэва адсутнічае наша маладушша, якое выяўляецца ў пераймальніцтве егіпцяна або грэкаў або — у адлюстраванні на іх манер..."

Работа над "Арфеем" прыводзіць Цадкіна да стварэння выдэўбаных перфарыраваных форм, да аформленасці прасторавых цэзур і разрываў у сярэдзіне кампазіцыі. На маю думку, "Разбураны герой" у Ратэрдаме непасрэдна прадаўжае "Арфея": тут зноў — шчыліна, выдранае сэрца, шырокая прастора, што ўключана ў скульптуру ў якасці пластычнага элемента.

Але вернемся трохі назад, у перадваенны час. У студзені 1934 года Цадкін піша свайму сябру А.Рыдэру:

горыч пачуццяў. Кампазіцыя "Вязень" — прамая алегорыя Францыі за кратамі, якая страціла свабоду, але не надзею. Сімвалам пачуццяў, што авалодалі мастаком, стаў ягоны "Арлекін, які вые". "У маёй адзіноце, — успамінаў скульптар, — я выў, як Арлекін, і ніхто не чуў мяне. Мой крык ростачы знайшоў адлюстраванне ў гэтай скульптуры, якую я ніколі не хацеў ад сябе адпусціць, бо яна для мяне — ключ, што можа адкрыць дзверы ўспамінаў..."

Напрыканцы вайны Цадкін пакідае ЗША з першым парходам, які ідзе ў Гаўр. Яго сустрэла разбураная краіна, спапялёная Еўропа. Завыванне руйн Ратэрдама не дае магчымасці спяваць пра шчасце. У душы

ШТОТЫДНЁВАЯ
ГРАМАДСКА —
АСВЕТНИЦКАЯ
ГАЗЕТА

Выдаецца
з кастрычніка
1991 года
Заснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае
пасведчанне № 637
Галоўны рэдактар —
Людміла КРУШЫНСКАЯ

Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ,
Уладзімір АРЛОЎ,
Уладзімір ГІЛЕП,
Ірына ДРЫГА,
Аляксей ДУДАРАЎ,
Уладзімір ЗАМЯТАЛІН,
Аляксандр ЕЛІЗАР'ЕЎ,
Міхаіл КАЗІНЕЦ,
Віктар КУРАШ,
Аляксандр РАШЧУПКІН,
Барыс СВЯТЛОЎ,
Рычард СМОЛЬСКІ,
Святлана СУХАВЕЙ,
Міхаіл ФІНБЕРГ,
Леанід ШЧАМЯЛЁЎ,
Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Сяргей ТРАФІЛАЎ
(намеснік
галоўнага рэдактара),
Пётр ОВАД
(адказны сакратар).
Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧА,
Таццяна КОМАНОВА,
Барыс КРЭПАК,
Яўген РАГІН,
Ілля СВАРЫН,
Антон СІДАРАЧКА.

Спецкарэспандэнты:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Алена САБАЛЕУСКАЯ,
Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.

**Загадчык аддзела
фотайлюстрацый —**
Юрый ІВАНОЎ
Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар —
Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэлефон:
(017) 289-34-66
(прыёмная)
(017) 286-07-97,
(017) 334-57-23
Тэлефон/факс:
(017) 334-57-35
Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334-57-41
www.kimpress.by
E-MAIL: kultura@tut.by

Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавецкая ўстанова
"Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую
дзеінасць
ЛВ №02330/0494414
ад 17 красавіка 2009 г.
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэл. (017) 289-34-66.
Бухгалтэрыя:
тэл. (017) 334-57-35
Аўтарскія рукапісы
не рэцэнзуюцца
і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у
рэдакцыю
паведлаюць сваё
прозвішча, поўнаснае імя
і імя па бацьку, пашпартныя
звесткі (нумар пашпарта,
дату выданы, кім выдадзены
пашпарт, асабісты нумар),
асноўнае месца работы,
зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць
не адпавядаць пункту
гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць
за дакладнасць
матэрыялаў.
*Матэрыял на правах
рэкламы.

© "Культура",
2010.
Індэкс 63875
Наклад 9011
Падпісана ў свет
8.07.2010 у 11.30
Замова 3291
РУП "Выдавецтва
"Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179
ад 03.04.2009.
Пр. Незалежнасці, 79,
220013, Мінск.

ISSN 1994-4780

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.
■ Мастацтва
Беларусі
XII — XIX стст.
■ Мастацтва Беларусі
канца XIX — пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі
XVIII — пачатку XX стст.
■ Мастацтва краін
Усходу XV — XX стст.
■ Мастацтва краін
Заходняй
і Цэнтральнай
Еўропы XVI — XX стст.
■ Экспазіцыя жывапісу,
скульптуры, графікі
мастакоў 1940-х — 1980-х гг.
Выстаўкі:
■ "Жывапіс
разнастайнасці"
(жывапіс Мацвея Басова).

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск,
вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.
Экспазіцыі:
■ "Мастацтва ў
гарадской культуры
XIX — пачатку XX стст."
■ "Старажытная
Беларусь".
■ "Беларусь
XVI — XVIII стст.
у партрэтах
і геральдыцы".
■ "3 крыніцы
адвечнай
прыгажосці".
■ "Водбліскі ваеннай
славы"
(еўрапейская зброя
і вайсковае
абмундзіраванне
XIX — 1-й пал. XX стст.).

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА- МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск,
вул.
Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.
■ Пастаянная
літаратурна-мемарыяльная
экспазіцыя
"Якуб Колас.
Жыццё
і творчасць".
■ Тэатралізаваная
экскурсія паводле
казак Якуба Коласа.
Выстаўкі:
■ "Футбол —
не толькі гульня"
(выстаўка,
прымеркаваная
да Чэмпіянату свету
па футболе,
з калекцыі
рупліца культуры
Наднёманскага краю
Анатолія Грэжава).

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск,
вул.
М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.
Выстаўкі:
■ "Лебядзіны скіт"
(ілюстрацыі М.Купавы
да аднайменнай кнігі
У.Караткевіча).
■ "Свято стагоддзяў"
(выстаўка, прымеркаваная
да юбілейных дат
беларускіх асветнікаў).
■ "Васіль Быкаў.
Шлях, вызначаны
лёсам".
■ "Спадарожнікі
дзяцінства".
■ "Дарогамі жыцця".
■ "Беларускія
пісьменнікі XX
стагоддзя ў творах
выяўленага мастацтва".

XIX — пачатку XX стст." ■ "Мінск: падарожжа ў часе".

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.
Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:
■ "Таямніца высокай
моды"
(выстаўка расійскага
куцюр'е В.Юдашкіна).
■ "Гіганты ледавіковага
перыяду"
(канструкцыі
дагістарычных жывёл,
якія рухаюцца).
Экспазіцыі:
■ "Культавыя прадметы".
("Дамовая царква",
паўночны рызаліт палаца).
■ "Загадкавыя фантазіі
мора" (грот палаца).

падобны да людзей". ■ "Свет звяроў Гомельшчыны".

■ Працуе куток жывых
экзатычных рэптылій.
Зімовы сад
Свет субтрапічных раслін
і жывёл.
г. Гомель,
вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.
■ Ваенна-гістарычная
экспазіцыя, прысвечаная
гісторыі Гомельшчыны.
■ Лакальныя экспазіцыі
ў санітарным вагоне;
у партызанскай зямлянцы.
■ На тэрыторыі музея
працуе пневматычны цір.
Выстаўкі:
■ "Айчынная вайна
1812 года" (з фонду
Кобрынскага ваенна-
гістарычнага музея імя
А.В. Суворова).
■ "Музей
крыміналістыкі".
■ Ваенная тэхніка на
адкрытай пляцоўцы.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск,
вул.
Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.
■ Персанальная выстаўка
Міхаіла Ляўковіча.
■ "Мастацкая прастора
Віцебшчыны".
г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.
■ Дыпломныя работы
выпускнікоў
Універсітэта культуры.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ "УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Гродна,
пл. Тьенгенгауза, 4.
Тэл./факс.:
(8-0152) 72 27 57.
■ Выстаўка работ
беларускіх мастакоў.
■ Выстаўка жывапісу
Сяргея Уткіна
"Шчасце ёсць".

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАУЗА

г. Гродна,
пл. Тьенгенгауза, 4.
Тэл./факс.:
(8-0152) 72 27 57.
■ Выстаўка работ
беларускіх мастакоў.
■ Выстаўка жывапісу
Сяргея Уткіна
"Шчасце ёсць".

КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ Г. ВАШЧАНКІ

г. Гомель,
вул. Карповіча, 4.
Тэл.:
(8-0232) 77 75 20.
Экспазіцыя:
■ "Гаўрыла Харытонавіч
Вашчанка".
■ Выстаўка-продаж
твораў выяўленага
мастацтва, сувеніраў
і тавараў для мастакоў.
Выстаўкі:
■ "Народжаныя
морам"
(з серыі "Рамзес":
каралы, ракавіны,
марскія зоркі,
жыхары мора).
■ Выстаўка жывапісу
і паэзіі Івана Саладоўніка.

УВАГА!

Паважаныя чытачы!

ІДЗЕ ПАДПІСКА

на часопіс
"Мастацтва"
Падпісныя
індэксы:
індывідуальная
падпіска —
74958,
ведамасная
падпіска —
749582.

НА ЖНІВЕНЬ І НАСТУПНЫЯ МЕСЯЦЫ 2010 ГОДА!

на газету
"Культура"
Падпісныя
індэксы:
індывідуальная
падпіска —
63875,
ведамасная
падпіска —
638752;

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск,
вул.
Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ "Свет з вышыні"
(выстаўка маляваных карт
Рубэна Атаяна).

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Продзенская
вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.
■ Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў в. Раўбічы

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.
■ Пастаянная
экспазіцыя.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ ў г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.
■ Пастаянная экспазіцыя.
Культура І-й пал. XIX в.
■ "Чорна-белыя мары"
(выстаўка графікі
Вячаслава Паўлаўца).

Выстаўкі:
■ "Помніць зямля
беларуская"
(выстаўка мастацкіх
твораў, прымеркаваная
да 65-годдзя
Вялікай Перамогі,
арганізаваная
аб'яднаннем "Традыцыя"
грамадскага аб'яднання
"Беларускі саюз
мастакоў").
■ "Пачатак.
Музей сучаснай
беларускай моды"
(сумесны праект
беларускіх дызайнераў
і супрацоўнікаў музея).

Дом-музей І 3'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.
■ Пастаянная экспазіцыя
"Гісторыя
І 3'езда РСДРП".
■ "Лятаючыя кветкі"
(выстаўка рэдкіх матылькоў
і экзатычных насякомых).

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск,
вул. Янкі
Купалы, 4.
Тэл.: 227 78 66.
■ Пастаянная экспазіцыя
"Жыццё
і творчасць
Янкі Купалы".
■ Цыкл музейна-
педагагічных заняткаў
"Дзядзька Янка,
добры дзень!".
Выстаўкі:
■ "Курганы
шмат чаго
нам гавораць"
(да 100-годдзя з
моманту напісання паэмы
"Курган").
■ Выстаўка жывапісу
П.Сергіевіча
(ілюстрацыі
да твораў Янкі Купалы,
партрэты Я.Купалы
і яго жонкі).

МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.
Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Халодная зброя.
Традыцыі
і сучаснасць".
■ "Как молоды
мы были...
Семейный альбом".
Выстаўкі праекта
"У пошуках страчанага"
У.Ліхадзедава.
■ "Беларусь.
Рэха вайны
ў памяці пакаленняў".
■ "Беларусь
на старых
паштоўках канца

■ Экспазіцыя, прысвечаная
дзяржаўнаму дзеяччу СССР
А.Грамыку.
■ "Чырвоная гасцеўня".
■ "Зала ўрачыстых
прыёмаў".
■ Экспазіцыя
адкрытага захавання
археалагічнай
калекцыі музея (цокальны
паверх паўднёвай галерэі).
Вежа палаца
Румянцавых і Паскевічаў
Гісторыка-мемарыяльная
экспазіцыя
"Уладальнікі Гомельскага
маёнтка Румянцавы
і Паскевічы".
Выстаўкі:
■ "3 новых кніжных
паступленняў".
■ "Святыя мясціны
зямлі рускай".
Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:
■ "...дзе лялькі так

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.
■ 14, 15 — "Мая жонка —
манюка" В.Львіна і В.Лукашова.
■ 16 — "Чырвоны Каптурчык.
Пакаленне Next" А.Рыбніківа.

РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ

г. Мінск,
вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс.: 334 60 08.
■ 12 — "Чорны квадрат"
(кабарэ-дэтэктыў)
М.Адамчыка

і М.Клімковіча.
■ 16 — "Палёты
з анёлам"
(спектакль пра Марка Шагала)
З.Сагалова.